

Fundația Soros-Moldova, Programul Mass-Media

Asociația Presei Electronice din Moldova APEL

**„Monitorizarea implementării
prevederilor Codului audiovizualului”**

**Raport final
(perioada: 01 ianuarie – 31 decembrie 2007)**

Chișinău, 2007

CUPRINS

▪ Introducere	3
▪ Capitolul I. Implementarea prevederilor Codului audiovizualului de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului	5
1.1 Cadru general	5
1.2 Prevederi legale	5
1.3 Date statistice	7
1.4 Activități privind reglementarea relațiilor în domeniu	8
1.5 Activități privind acordarea licențelor și a autorizațiilor de retransmisie	8
1.6 Activități privind monitorizarea radiodifuzorilor și a distribuitorilor de servicii de programe	9
1.7 Activități privind asigurarea transparenței, responsabilității față de public și deschiderii către societatea civilă	10
1.8 Concluzii și recomandări	11
<i>Anexa nr. 1. Reorganizarea posturilor publice municipale „Antena C” și „Euro TV Chișinău”. Studiu de caz</i>	13
<i>Anexa nr. 2. Finalizarea studiului de caz: Reorganizarea posturilor municipale de radio și TV. Efecte și consecințe ale reorganizării în cazul Antena C</i>	15
<i>Anexa nr. 3. Reorganizarea radiodifuzorilor publici locali. Studiu de caz</i>	21
<i>Anexa nr. 4. Transformarea companiei de stat „Teleradio-Găgăuzia” în radiodifuzor public regional. Comunicat de presă</i>	26
<i>Anexa nr. 5. Respectarea prevederilor Codului audiovizualului în cadrul concursului pentru frecvența FM 103,5MHz din Bălți. Studiu de caz</i>	27
<i>Anexa nr. 6. Rapoartele trimestriale – element al transparenței activității CCA. Studiu de caz</i>	28
▪ Capitolul II. Monitorizarea activității Consiliului de Observatori al Instituției Publice Naționale a Audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”	30
2.1 Cadru general	30
2.2 Prevederi legale	30
2.3 Date statistice	30
2.4 Activități de exercitare a atribuțiilor legale	31
2.5 Concluzii și recomandări	33
<i>Anexa nr. 1. Reacția serviciului public național de radio și de televiziune la avertizarea CCA din 23 mai 2007. Studiu de caz</i>	34
<i>Anexa nr. 2. Caietul de sarcini al Companiei „Teleradio-Moldova” – acord între societate și serviciul public de radioteleviziune. Studiu de caz</i>	36
▪ Capitolul III. Implementarea prevederilor Codului audiovizualului prin prisma analizei conținutului programelor de actualități ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova”	38
3.1 Cadru general	38
3.2 Prevederi legale	38
3.3 Mecanismul de monitorizare	40
3.4 Date statistice și comentarii	40
3.5 Concluzii și recomandări	46
<i>Anexa nr. 1. Monitorizarea selectivă a programelor de știri și de actualități ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova” (perioada: 25 – 31 martie 2007)</i>	47
<i>Anexa nr. 2. Monitorizarea selectivă a programelor de știri și de actualități ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova” (perioada: 15 – 21 mai 2007)</i>	50
<i>Anexa nr. 3. Monitorizarea selectivă a programelor de știri și de actualități ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova” (perioada: 06 – 12 august 2007)</i>	54
<i>Anexa nr. 4. Monitorizarea selectivă a programelor de știri și de actualități ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova” (perioada: 19 – 25 noiembrie 2007)</i>	57
▪ Concluzii finale, sugestii și recomandări	60

„Monitorizarea implementării prevederilor Codului audiovizualului” Raport final (perioada 01 ianuarie – 31 decembrie 2007)

INTRODUCERE

Proiectul „Monitorizarea implementării prevederilor Codului audiovizualului” a fost lansat la 1 ianuarie 2007 și constituie o reacție a societății civile la modificarea esențială a cadrului legislativ din domeniu. Monitorizarea a fost dictată atât de menirea instituțională a sectorului asociativ, în ansamblu, cât și de abaterile esențiale de la principiile democratice și recomandările europene în procesul de elaborare și adoptare a noului Cod al audiovizualului, în particular. Abaterile respective au fost constatate în repetate rânduri de majoritatea actorilor, interni și externi, interesați de dezvoltarea audiovizualului din Republica Moldova în calitate de element indispensabil și promotor al valorilor democratice și al integrării europene a societății moldovenești.

În realizarea proiectului au fost implicate 11 organizații neguvernamentate din domeniul mass-media și al drepturilor omului, reprezentanți ai mediului universitar, juriști și profesioniști din sectorul audiovizual, care, sub egida Asociației Presei Electronice APEL, și-au propus să instituie un mecanism de control public asupra modului în care este aplicată noua legislație audiovizuală din Republica Moldova.

De comun acord, în calitate de elemente importante și relevante ale mecanismului respectiv au fost stabilite: monitorizarea corespunderii cu legislația națională și recomandările Consiliului European (CE) a constituirii Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA), Consiliului de Observatori (CO) al Instituției publice naționale a audiovizualului (IPNA) și a organelor de administrare a IPNA; monitorizarea activității CCA, a CO al IPNA, a administrației IPNA; analiza selectivă a programelor IPNA (studii de caz); analiza fenomenelor din domeniu și evaluarea schimbărilor pe segmentul audiovizual în urma aplicării prevederilor noii legislații; sensibilizarea opiniei publice asupra eventualelor abateri de la prevederile Codului audiovizualului și recomandărilor CE.

Pe parcursul derulării proiectului, echipa de monitorizare: a efectuat studii de caz; monitorizări ale programelor de actualități radio și TV ale IPNA; a urmărit, prin persoanele special acreditate, și a sistematizat toate activitățile publice ale CCA și CO al IPNA; a luat atitudine față de cazurile reprobabile în domeniu cum ar fi: reorganizarea posturilor publice municipale „Antena C” și „Euro TV”; îngrijirea accesului jurnaliștilor la prezentarea evenimentelor publice (cazul Pro TV, TV7, DTV); reorganizarea companiei de stat „Teleradio-Găgăuzia”; scoaterea ilegală la concurs a frecvențelor pentru TVR1. Rezultatele activității: au fost prezentate în 11 studii de caz; au fost făcute publice în cadrul a 5 conferințe de presă și prin intermediul a 12 comunicate și declarații de presă; au fost aduse la cunoștința factorilor decizionali naționali și organismelor internaționale acreditate la Chișinău și sunt publicate pe site-ul Asociației: www.apel.md.

În cadrul proiectului, echipa de monitorizare a prezentat două rapoarte publice, unul intermediar (publicat pe site în luna iulie 2007) și unul final (cel prezent), menite să prezinte o generalizare a rezultatelor monitorizării aplicării prevederilor Codului audiovizualului care să evidențieze gradul de conformitate a acțiunilor întreprinse de către CCA, CO al IPNA și administrației IPNA cu stipulările legale și să evalueze impactul real și potențial (al acțiunilor întreprinse) asupra radiodifuzorilor, în particular, și asupra evoluției domeniului audiovizualului, în general.

Echipa de implementare a proiectului și-a anunțat de fiecare dată disponibilitatea de a conlucra cu instituțiile audiovizuale și autoritățile formate în conformitate cu prevederile noii legislații în scopul instituirii principiilor democratice de funcționare a audiovizualului din Republica Moldova. Monitorii consideră că pe parcursul implementării proiectului s-a reușit stabilirea unor relații constante cu autoritățile și instituțiile monitorizate fapt care a favorizat atingerea obiectivelor proiectului. În majoritatea cazurilor subiecții monitorizați au reacționat adecvat la studiile de caz, ulterior încercând să elimine parte din lacunele și inadvertențele constatate. Au existat și excepții când cei vizați în monitorizări au făcut tentative de a diminua și persifla datele prezentate de monitori. Pe tot parcursul derulării proiectului rezultatele monitorizării au fost în centrul atenției opiniei publice soldându-se cu reacții în mass-media electronică și în presa scrisă.

Echipa de implementare a proiectului a fost constituită din experți și consultanți delegați de către Asociația Juriștilor Independenți, Asociația Presei Independente, Asociația Telegurnaliștilor Independenți, Centrul Acces-Info, Centrul Independent de Jurnalism, Comitetul pentru Libertatea Presei, Comitetul pentru Apărarea Drepturilor Umane și Profesionale, Federația Oamenilor de Radio și de Televiziune, Juriștii pentru Drepturile Omului, Uniunea Jurnaliștilor din Moldova și Asociația Presei Electronice.

Prezentul raport, întocmit în cadrul Proiectului „Monitorizarea implementării Codului audiovizualului”, realizat cu susținerea fundației Soros-Moldova, conține 3 capitole care se referă corespunzător la activitatea CCA, activitatea CO al IPNA și activitatea IPNA Compania „Teleradio-Moldova” urmărite prin prisma rigorilor noii legislații în domeniu, cu concluziile, recomandările și sugestiile respective.

Capitolul I. IMPLEMENTAREA PREVEDERILOR CODULUI AUDIOVIZUALULUI DE CĂTRE CONSILIUL COORDONATOR AL AUDIOVIZUALULUI

1.1 Cadru general

Echipa de implementare a proiectului a monitorizat modul de aplicare a prevederilor *Codului audiovizualului al Republicii Moldova* de către autoritatea de reglementare, inclusiv în ce măsură *Consiliul Coordonator al Audiovizualului* se conformează prevederilor și spiritului Codului.

Monitorizarea a vizat, în special, cele trei categorii generale de competențe pe care le are CCA în conformitate cu prevederile Codului: *a) reglementarea relațiilor în domeniu; b) acordarea licențelor pentru radiodifuzori și a autorizațiilor de retransmisie pentru distribuitorii de servicii; c) supravegherea respectării de către radiodifuzori a legislației în vigoare și a condițiilor de licență, respectarea legislației în vigoare de către distribuitorii de servicii.*

Echipa de monitorizare a examinat, de asemenea, și modul în care autoritatea de reglementare din domeniul audiovizualului a asigurat transparența propriei activități, a manifestat responsabilitate față de public și deschidere pentru colaborare cu societatea civilă.

Întru atingerea obiectivelor propuse echipa de monitori a delegat un reprezentant care a asistat la toate ședințele publice ale CCA pentru documentare din prima sursă. Datele colectate au servit ca bază pentru mai multe studii de caz în cadrul proiectului și pentru analiza propriu-zisă a activității CCA. Totodată, la solicitarea echipei de implementare a proiectului, CCA și-a desemnat reprezentanți pentru participare la definitivarea materialelor în cadrul ședințelor lărgite de lucru (Este adevărat, că reprezentanții desemnați de către CCA nu au manifestat suficient interes pentru ședințele respective).

1.2 Prevederi legale

Drept repere pentru analiza activității CCA și, ulterior, pentru formularea concluziilor, au servit următoarele prevederi ale Codului audiovizualului:

- art.7 alin.(1): „*În spiritul respectării libertăților și a drepturilor fundamentale ale omului, prin transmisia și retransmisia serviciilor de programe se realizează și se asigură pluralismul politic și social, diversitatea culturală, lingvistică și religioasă, informarea, educarea și divertismentul publicului*”;
- art.10 alin.(2): „*Apărarea drepturilor consumatorilor de programe este asigurată de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului, în a cărui sarcină este pusă coordonarea activității audiovizuale, precum și de către instanțele de judecată*”;
- art.23 alin.(1), (3)-(4), (7) și (9):

„(1) *Licențele de emisie pentru difuzarea serviciilor de programe pe cale radioelectrică terestră se eliberează de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului în bază de concurs.*

(3) *Licența de emisie se eliberează de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului potrivit următoarelor condiții: a) eliberarea licenței de emisie va avea ca efect respectarea ulterioară a obiectivelor stabilite de Strategia de acoperire teritorială cu servicii de programe în concordanță cu Planul național al frecvențelor radioelectrice; b) eliberarea licenței de emisie va corespunde principiului de asigurare a pluralismului în domeniul audiovizualului, excluzându-se posibilitatea creării premiselor pentru instituirea monopolului și concentrării proprietății în domeniul audiovizualului și în domeniul mass-mediei în genere, ținându-se cont de gradul în care radiodifuzorii licențiați existenți corespund deja acestei cerințe; c) decizia de eliberare a licenței va fi luată doar ținându-se cont de viabilitatea financiară reală a solicitantului, în măsura în care propunerile acestuia corespund posibilităților sale financiare; d) la eliberarea licenței de emisie, vor avea prioritate solicitanții care oferă servicii de programe proprii, autohtone și opere europene.*

(4) *Procedura și condițiile de eliberare a licenței de emisie vor fi publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, pe pagina web a Consiliului Coordonator al Audiovizualului.*

(7) *Pe parcursul termenului prevăzut pentru depunerea ofertelor, Consiliul Coordonator al Audiovizualului va da publicității concepția serviciilor de programe propuse și informațiile despre participanții la concurs.*

(9) În urma examinării obiective și imparțiale, conform criteriilor prevăzute la alin.(3), a ofertelor prezentate de solicitanți, Consiliul Coordonator al Audiovizualului va desemna câștigătorul concursului”;

- art.37 alin.(1): „Consiliul Coordonator al Audiovizualului supraveghează aplicarea și respectarea prevederilor prezentului cod”;
- art.38 alin.(1) și (3):

„(1) Pentru încălcarea normelor legale de către radiodifuzori, se aplică una din următoarele sancțiuni: a) avertizare publică; b) retragere a dreptului de a difuza anunțuri publicitare pentru o anumită perioadă; c) amendă; d) suspendare a licenței de emisie pentru o anumită perioadă; e) retragere a licenței de emisie.

(3) Sancțiunile prevăzute la alin.(1) se aplică gradual, după cum urmează: a) avertizare, emisă de Consiliul Coordonator al Audiovizualului și publicată pe pagina web, în cazul în care radiodifuzorul sau distribuitorul de servicii încalcă prevederile prezentului cod sau deciziile cu caracter normativ ale Consiliului Coordonator al Audiovizualului; b) amendă de la 100 la 300 de salarii minime în cazul în care radiodifuzorul sau distribuitorul de servicii nu intră în legalitate în termenul și în condițiile stabilite în avertizare sau încalcă repetat aceste prevederi; c) celelalte sancțiuni prevăzute în prezentul cod, aplicate gradual de Consiliul Coordonator al Audiovizualului în cazul în care, după aplicarea amenzii, radiodifuzorul sau distribuitorul de servicii nu reintră în legalitate”;

- art.39 alin.(2): „Consiliul Coordonator al Audiovizualului este reprezentantul și garantul interesului public în domeniul audiovizualului, autoritatea responsabilă pentru implementarea și respectarea prezentului cod, a tratatelor internaționale în domeniul audiovizualului la care Republica Moldova este parte”;
- art.40 alin.(1) lit.a), d), f) și l), alin.(3)-(4):

„(1) Consiliul Coordonator al Audiovizualului exercită următoarele atribuții: a) supraveghează respectarea modului în care radiodifuzorii publici și radiodifuzorii privați își îndeplinesc obligațiile asumate în licența de emisie, în condițiile și cu respectarea prevederilor legale; d) monitorizează, în condițiile alin.(1) lit.b), conținutul serviciilor de programe oferite de radiodifuzori și oferta de servicii de programe asigurate de distribuitorii de servicii, periodic și ori de câte ori consiliul consideră necesar sau este sesizat cu privire la nerespectarea de către radiodifuzorul sau distribuitorul de servicii a prevederilor legale, a normelor de reglementare în domeniu sau a obligațiilor înscrise în licența de emisie; f) adoptă codul de conduită al radiodifuzorilor în vederea conceperii și comunicării audiovizuale a serviciilor de programe în conformitate cu prezentul cod și standardele europene; l) eliberează licențe de emisie și autorizații de retransmisie a serviciilor de programe;

(3) În exercitarea atribuțiilor sale, Consiliul Coordonator al Audiovizualului adoptă decizii obligatorii, care intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(4) Toate deciziile Consiliului Coordonator al Audiovizualului sînt motivate. Deciziile, inclusiv motivarea, se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web”;

- art.41, alin.(1) lit.f)-g):

„(1) În calitatea sa de garant al apărării interesului public în domeniul comunicării audiovizuale pe principii democratice și a drepturilor consumatorului de programe, Consiliul Coordonator al Audiovizualului este obligat să asigure:

f) transparența mijloacelor de informare în masă din domeniul audiovizualului; g) transparența activității proprii”;

- art.49 alin.(5):

„(5) În îndeplinirea misiunii sale în interesul public, Consiliul Coordonator al Audiovizualului are obligația de a face publice rapoartele trimestriale privind modul în care își exercită atribuțiile”;

- art.68 alin.(5)-(6):

„(5) Consiliul Coordonator al Audiovizualului va iniția, în termen de 2 luni de la constituire, controlul serviciilor de programe existente și al legalității eliberării licențelor către titulari, inclusiv radiodifuzorilor fondați și finanțați de autoritățile administrației publice locale, va elabora recomandări privind mecanismele de intrare în legalitate a acestora, astfel încât să nu se

admită lichidarea lor, ci să se asigure crearea unui mediu pluralist de dezvoltare a domeniului audiovizualului.

(6) *Autoritățile administrației publice locale fondatoare de instituții ale audiovizualului vor emite, în termen de 3 luni, decizii de reorganizare a acestor instituții în conformitate cu prezentul cod.*

(7) *Consiliul Coordonator al Audiovizualului va consulta radiodifuzorii și alte părți interesate și va elabora, în termene rezonabile, un cod de conduită care va conține reglementări exhaustive și detaliate privind crearea unor servicii de programe pe principiile de comunicare audiovizuală expuse în prezentul cod și în conformitate cu standardele europene”.*

1.3 Date statistice

Pe parcursul anului 2007 CCA s-a întrunit în 34 de ședințe publice, în cadrul cărora au fost înaintate spre discuție circa 140 de chestiuni. Autoritatea de reglementare a adoptat 131 de decizii. Dintre acestea, în perioada monitorizării 77 au fost publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Clasificarea lor conform conținutului este prezentată în *tabelul nr.1*.

Tabelul nr. 1

Conținutul deciziilor	Număr	Note
Aplicarea sancțiunilor	22	- 59 avertizări (inclusiv trei pentru IPNA Compania „Teleradio-Moldova”); - 7 amenzi; - 11 atenționări (de menționat că asemenea sancțiuni nu este prevăzută în Cod).
Eliberarea licențelor de emisie	10	Licențe eliberate în bază de concurs: - 20 licențe pentru utilizarea a câte <i>una</i> frecvență; - 6 licențe pentru utilizarea a câte <i>două</i> frecvențe; - 1 licență pentru utilizarea a <i>trei</i> frecvențe; - 1 licență pentru utilizarea a <i>patru</i> frecvențe; - 1 licență pentru utilizarea a <i>cinci</i> frecvențe; - 2 licențe pentru utilizarea a <i>opt</i> frecvențe; - 1 licență pentru utilizarea a <i>unsprezece</i> frecvențe; - 1 licență pentru <i>Rețeaua nr.1 de radiodifuziune</i> ; - 8 licențe pentru utilizarea a câte <i>un</i> canal TV; - 2 licențe pentru utilizarea a câte <i>trei</i> canale TV; - 1 licență pentru utilizarea a <i>cinci</i> canale TV; - 1 licență pentru utilizarea a <i>șase</i> canale TV; - 1 licență pentru <i>Rețeaua de stat TV nr.2</i> ; Licențe eliberate fără concurs: - 7 licențe de emisie Satelit; - 0 licențe de emisie MMDS.
Eliberarea autorizațiilor de retransmisie	8	- 20 autorizații . Inclusiv: - 17 autorizații retransmisie prin cablu; - 2 autorizații retransmisie Satelit; - 1 autorizație de retransmisie GSM.
Retragerea licențelor/autorizațiilor de retransmisie	8	- 7 licențe de emisie retrase la cerere; - 1 licență de emisie retrasă (sancțiune); - 1 autorizație de retransmisie retrasă la cerere.
Decizii normative	5	
Decizii cu caracter de recomandare	2	

Examinarea contestărilor	5	12 titulari
Anunțarea concursurilor	4	
Modificarea condițiilor de licență	4	(inclusiv modificarea grilei de emisie)
Atribuții privind desfășurarea activității CCA	4	
Atribuții privind desfășurarea activității IPNA	3	
Cesiunea licenței de emisie	2	2 titulari
TOTAL	77	

1.4 Activități privind reglementarea relațiilor în domeniu

Pe parcursul perioadei de monitorizare CCA a adoptat și publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova următoarele decizii cu caracter de norme de reglementare în domeniu:

- Decizia nr.8 din 16.01.07 cu privire la recomandările privind implementarea și respectarea Codului audiovizualului;
- Decizia nr.14 din 22.01.07 despre obligativitatea informării consumatorului de programe asupra respectării legislației în vigoare și a aplicării sancțiunilor;
- Decizia nr.27 din 22.02.07 cu privire la serviciile de programe difuzate de canalul TV „Boeu” (Federația Rusă);
- Decizia nr.51 din 12.04.07 cu privire la ponderea muzicii autohtone în serviciile de programe audiovizuale;
- Decizia nr.59 din 10.05.07 cu privire la Strategia de acoperire a teritoriului național cu servicii de programe audiovizuale.

CCA a adoptat și 2 decizii cu caracter de recomandare:

- Decizia nr.76 din 07.06.07 cu privire la protejarea patrimoniului cultural;
- Decizia nr.124 din 04.12.07 cu privire la demersul Direcției Pompieri și Salvatori a MAI.

La finele anului de referință, în comun cu reprezentanții societății civile, CCA a elaborat Codul de conduită al radiodifuzorilor (la momentul întocmirii prezentului raport, Codul de conduită al radiodifuzorilor a fost adoptat de CCA, dar nu era publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova).

Conform prevederilor Codului, CCA urma să elaboreze recomandări privind mecanismele de intrare în legalitate a radiodifuzorilor fundați și finanțați de autoritățile administrației publice locale, astfel încât să nu se admită lichidarea lor, ci să se asigure crearea unui mediu pluralist de dezvoltare a domeniului audiovizualului. Competența respectivă a fost abordată formal de către CCA, fapt demonstrat de rezultatele studiilor de caz efectuate (vezi anexele nr.1, nr.2 și nr.3). Atitudinea CCA față de procesul de reorganizare a radiodifuzorului public regional Compania de stat „Teleradio-Găgăuzia” și modul în care a avut loc acesta, a constituit subiectul unei declarații de presă (vezi anexa nr.4).

Astfel, în procesul de reorganizare și aducere în conformitate cu noua legislație a serviciilor publice create de autoritățile locale, CCA nu și-a onorat obligațiile și nu și-a exercitat competențele de reglementare în domeniu:

- nu a elaborat o concepție de reorganizare prin care să protejeze interesul public, diversitatea și pluralismul în audiovizual, să asigure menținerea serviciilor de programe (*totalitatea programelor sau emisiunilor de radio și de televiziune*) și a echipelor de creație ale posturilor publice reorganizate;
- nu a căutat și nu a găsit căi și mijloace de conlucrare eficientă cu autoritățile administrației publice locale fondatoare de instituții audiovizuale, în vederea aplicării adecvate și în termene legale a prevederilor Codului;
- nu și-a asumat responsabilitatea pentru implementarea exactă a prevederilor legale și finalitatea procesului de reorganizare în spiritul Codului.

1.5 Activități privind acordarea licențelor și a autorizațiilor de retransmisie

Pe parcursul anului, CCA a desfășurat 4 concursuri pentru distribuirea frecvențelor disponibile și disponibilizate, corespunzător, pe 13 februarie, 25 septembrie, 18 decembrie, 26

decembrie. De menționat că un concurs, anunțat prin Decizia nr.60 din 15.05.07 a fost anulat din motiv că nu au fost date publicității, în conformitate cu art.23 alin.(7) din Cod, concepțiile serviciilor de programe propuse și informațiile despre participanții la concurs (Este pentru prima dată când CCA a recunoscut public faptul nerespectării prevederilor legii și și-a anulat propria decizia).

Ședințele de concurs, în opinia monitorilor, nu au decurs cu respectarea plenară a prevederilor legale (vezi *anexa nr.5*). Obiecțiile principale sunt:

- lipsa motivării (în sensul propriu al cuvântului) voturilor membrilor CCA;
- imposibilitatea aplicării Strategiei de acoperire teritorială cu servicii de programe atâta timp cât documentul respectiv nu a avut forță juridică;
- prevederile vage din Cod cu privire la condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie, care nu au fost concretizate nici în Regulamentul elaborat special pentru această procedură.

Asemenea condiții periclitează asigurarea pluralismului și diversității, generând posibilități pentru instituirea monopolului și concentrarea proprietății în domeniul audiovizualului.

Monitorii constată încercări timide de a se face transparență în vederea verificării capacității financiare a participanților la concursul pentru acordarea licențelor de emisie. Dar, în linii mari, nu se prefigurează o tendință fermă în această privință, astfel că prevederile legale rămân neaplicate.

Pentru asigurarea diversității și pluralismului în domeniul audiovizualului, un deziderat major al Codului, CCA urmează să suplimenteze considerabil efortul de ajustare a procesului de licențiere la prevederile legale.

1.6 Activități privind monitorizarea radiodifuzorilor și a distribuitorilor de servicii de programe

Exercitându-și una din principalele sale competențe, CCA pe parcursul anului 2007 a monitorizat în permanență activitatea radiodifuzorilor și a distribuitorilor de servicii de programe. Astfel, din numărul total de 77 decizii publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 26 decizii se referă la rezultatele activității de monitorizare efectuate de către CCA.

În conținutul acestor 26 de decizii publicate sunt reflectate rezultatele monitorizării a 63 de instituții audiovizuale, dintre care 11 au fost monitorizate de 2 ori, iar IPNA Compania „Teleradio-Moldova” – de 3 ori. În consecință, CCA a adoptat 22 de decizii prin care a aplicat următoarele sancțiuni: 7 amenzi, 59 de avertizări și 11 atenționări vizând încălcările prevederilor Codului. Dintre acestea, 4 sancțiuni au fost contestate.

Examinarea deciziilor adoptate evidențiază atât prioritățile autorității de reglementare în domeniu, cât și principalele încălcări comise, conform rezultatelor monitorizării, de către radiodifuzori și distribuitorii de servicii în procesul de implementare a Codului. Clasificarea încălcărilor este prezentată în *tabelul nr. 2*.

Tabelul nr. 2

Clasificarea încălcărilor	Nr. de cazuri
Difuzarea fără licență de emisie (art.38 alin.(2) lit.a), Cod)	1
Nerespectarea grilei de emisie (art.38 alin.(2) lit.b) și c), Cod)	10
Retransmiterea serviciilor de programe în lipsă de contract, încheiat cu titularul de drepturi asupra serviciului de programe (art.18 alin.(3), Cod)	24
Încălcarea normelor privind asigurarea echilibrului și pluralismului social-politic (art.7, Cod)	3
Încălcarea normelor privind garantarea moralității și privind asigurarea protecției minorilor (art.6, Cod)	3
Nerespectarea cotei muzicii autohtone în volumul total de muzică difuzat (art.2 din Decizia CCA nr.1 din 03.02.2004)	1
Nerespectarea în serviciile de programe a cotei de emisiuni în limba oficială a statului (art.11 alin.(3), Cod)	8
Retransmiterea de către distribuitorul de servicii a unor servicii de programe audiovizuale, care nu sunt prevăzute în autorizația de retransmisie (art.28, Cod)	33

Nerespectarea condițiilor de retransmisie a serviciilor de programe (art.29 alin.(1), Cod)	20
Neinformarea publicului (art.66 alin.(6), Cod)	4
Nerespectarea concepției generale a serviciului de programe, în al cărui temei a fost eliberată licența de emisie (art.66 alin.(8), din Cod)	6
Încălțări ale legislației cu privire la publicitate, teleshopping și sponsorizare	
Publicitatea privind una și aceeași marfă ... (art.13 alin.(8), Legea cu privire la publicitate)	7
Plasarea publicității în serviciile de programe retransmise de distribuitorii de servicii, fără a fi însoțite de semne de identificare certe și ușor vizibile (art.19 alin.(4), Cod)	3
Publicitatea produselor farmaceutice și a tratamentelor medicale (art.19 alin.(10), Cod)	3
Plasarea publicității mascate în cadrul serviciilor de programe (art.19 alin.(14), Cod)	5
Încurajarea achiziționării sau închirierii produselor ori a serviciilor sponsorului (art.20 alin.(1), Cod)	4
Sponsorizarea programelor de știri și a celor informative pe teme politice (art.20 alin.(4), Cod)	2
Plasarea grupată a spoturilor publicitare și a teleshopping-ului, difuzarea acestora neînsoțite de semne de identificare certe și ușor vizibile ale instituției audiovizuale (art.21 alin.(1)-(2), Cod)	10
Difuzarea fără acoperire a spoturilor publicitare retranslate (art.22 alin.(2), Cod)	14
Depășirea volumului publicității pe parcursul unei ore (art.22 alin.(3), Cod)	1

În centrul activității de supraveghere, precum denotă deciziile CCA publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, a fost situată protejarea a 16 prevederi din Cod, 1 prevedere din Legea cu privire la publicitate și 1 prevedere din deciziile CCA. În același timp constatăm că, pe parcursul anului, CCA nu s-a preocupat de monitorizarea implementării unor asemenea prevederi importante ale Codului, precum sunt:

- asigurarea dreptului consumatorului de programe la informare completă, obiectivă și veridică (art.10 alin.(1));
- limitarea proprietății la dimensiuni care să asigure eficiența economică, dar care să nu genereze apariția de poziții dominante în formarea opiniei publice (art.7 alin.(5)), inclusiv respectarea prevederilor privind regimul juridic al proprietății în domeniul audiovizualului (art.38 alin.(2) lit.k.);
- difuzarea operelor audiovizuale europene (art.3);
- includerea serviciilor de programe ale radiodifuzorilor publici și ale radiodifuzorilor locali în ofertele distribuitorilor de servicii de programe (art.29 alin.(5)).

Pe parcursul implementării proiectului, echipa de monitori a sesizat cazuri de monitorizare superficială și, prin urmare, irelevantă a radiodifuzorilor (cazul FM 103,5 din Bălți), a constatat că, în principiu, în procesul de monitorizare CCA se axează pe monitorizări sporadice și episodice a instituțiilor audiovizuale și nu are la bază un concept clar și un mecanism de evaluare a activității radiodifuzorilor în conformitate cu prevederile Codului privind promovarea interesului public în domeniul audiovizualului.

Rezultatele monitorizărilor efectuate de CCA ar fi mult mai eficiente, dacă ar fi date publicității.

1.7 Activități privind asigurarea transparenței, responsabilității față de public și deschiderii către societatea civilă

Transparență

CCA a manifestat, în general, o deschidere pentru accesul publicului la informațiile vizând activitatea sa: ședințele sunt publice, deciziile și actele normative adoptate au fost date publicității,

proiectele deciziilor normative, majoritatea agendelor ședințelor și a dosarelor de participare la concursul pentru obținerea licențelor de emisie au fost plasate pe pagina oficială a CCA în condițiile prevăzute de Cod (vezi anexa nr.6).

Totodată, la acest capitol monitorii au semnalat și mari restanțe: adoptarea și publicarea în Monitorul Oficial al Republicii Moldova a deciziilor CCA fără motivarea acestora, nepublicarea pe pagina web a CCA a proceselor verbale ale ședințelor CCA, nepublicarea, pe parcursul primelor șase luni ale anului, pe pagina web a CCA a dosarelor participanților la concursul pentru eliberarea licențelor de emisie.

Responsabilitate față de public

Pe parcursul acestui an CCA nu a reușit să-și îndeplinească una din misiunile sale fundamentale: responsabilitatea în fața publicului. Această omisiune poate fi explicată, în parte, prin imperfecțiunea Codului, care nu stipulează prevederi exacte în ceea ce privește executarea acestei obligații. Or, calitatea sa de garant al apărării interesului public în domeniul comunicării audiovizuale impune pentru CCA obligația de a asigura transparența activității proprii.

În perioada de implementare a proiectului, autoritatea de reglementare nu a organizat conferințe de presă, în cadrul cărora să ofere răspunsuri la întrebările de interes public; a reacționat formal la unele adresări, sesizări, petiții din partea consumatorilor de programe (cazul O. Nantoi).

Colaborarea cu reprezentanții societății civile

CCA a fost deschis spre colaborare cu reprezentanți ai societății civile, ai radiodifuzorilor și distribuitorilor de servicii în soluționarea problemelor existente în domeniu. Membrii CCA au participat la reuniunile publice, în care au fost supuse dezbatelor problemele din domeniu (conferințe, seminare, întruniri ale membrilor CCA cu reprezentanți ai societății civile în vederea dezbaterii unor proiecte de acte normativ-juridice ale CCA, etc.), au colaborat cu reprezentanții societății civile la elaborarea unor acte normativ-juridice (*Strategia de acoperire a teritoriului național cu servicii de programe audiovizuale, Codul de conduită a radiodifuzorului*).

În vederea colaborării cu reprezentanții societății civile, CCA a semnat *Acordul de cooperare între Consiliul Coordonator al Audiovizualului și Asociația Presei Electronice*, care este deschis spre semnare organizațiilor societății civile din domeniu.

1.8 Concluzii și recomandări

Concluzii

Pe parcursul anului 2007 CCA s-a confruntat cu necesitatea de a implementa o nouă legislație în domeniu, care urma să aducă schimbări de esență în dezvoltarea audiovizualului autohton și să-l ajute la standardele europene.

La etapa inițială în activitatea autorității de reglementare a fost vizibil un deficit de cunoștințe în domeniu, o lipsă de abilități necesare organizării procesului de funcționare planică, transparență și coerentă. În plus s-au făcut simțite ingerințe de ordin politic și economic. Faptul în cauză a condus la elaborarea unor acte normative cu grad insuficient de aplicabilitate practică (*Statutul CCA și Regulamentul cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie*) și la adoptarea mai multor decizii în defavoarea dezvoltării domeniului audiovizualului (cazurile *Antena C și Euro TV, 103,5 FM și TVR1*, etc).

În timp CCA a reușit să-și mobilizeze eforturile pe un făgaș mai adecvat rigorilor Codului audiovizualului. Astfel, în cooperare mai strânsă cu societatea civilă CCA a reușit să înfăptuiască mai multe activități benefice dezvoltării segmentului audiovizualului, inclusiv adoptarea *Strategiei de acoperire a teritoriului național cu servicii de programe audiovizuale* și a *Codului de conduită al radiodifuzorului*.

CCA a întreprins primii pași de implementare a prevederilor *Strategiei* prin intermediul ultimelor 2 concursuri pentru eliberarea licențelor de emisie, dar considerăm oportun multiplicarea eforturilor pentru transpunerea ei în practică.

CCA și-a desfășurat ședințele public în conformitate cu cerințele legale, a monitorizat activitatea unei bune părți dintre radiodifuzori, a participat la reuniuni, conferințe, seminare de profil organizate de societatea civilă.

Evidențiind schimbările pozitive în activitatea CCA, monitorii constată, totodată caracterul selectiv în implementarea unor prevederi ale Codului audiovizualului.

Recomandări pentru Consiliul Coordonator al Audiovizualului:

- să asigure o îmbunătățire calitativă a materialelor de lucru pentru ședințele publice;
- să motiveze (*a motiva – „... a aduce explicații, argumente; a îndreptăți o acțiune, un fapt; a justifica ...” Noul dicționar universal al limbii române. Editura Litera Internațional, București 2006, pag. 852*) toate deciziile adoptate;
- să publice toate deciziile în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în termene rezonabile;
- să garanteze, în condiții transparente, limitarea concentrării proprietății în domeniul mass-media electronice la dimensiuni, care să nu genereze apariția de poziții dominante în formarea opiniei publice și care, totodată, ar asigura eficiența economică a radiodifuzorilor;
- să asigure apărarea reală a drepturilor consumatorilor de programe;
- să elaboreze și să adopte condițiile generale de monitorizare a radiodifuzorilor și a distribuitorilor de servicii;
- să asigure transparența activității proprii prin publicarea pe pagina web a proceselor verbale ale ședințelor CCA, precum și a tuturor informațiilor relevante din dosarele participanților la concursul pentru eliberarea licențelor de emisie;
- să instituie mecanismul de garantare a transparenței proprietății și, implicit, a pluralismului în domeniul audiovizualului;
- să publice lista proprietarilor reali ai tuturor instituțiilor audiovizuale;
- să organizeze, cel puțin o dată la două luni, conferințe de presă cu tematici de interes public major, inclusiv care vizează lucrul cu petițiile;
- să publice pe pagina web rezultatele monitorizărilor radiodifuzorilor și a distribuitorilor de servicii.

***

Reorganizarea posturilor publice municipale „Antena C” și „Euro TV”*Studiu de caz.***Constatări:**Reorganizarea s-a făcut cu mari abateri de la prevederile legislației naționale în vigoare:

- CCA, ca „autoritate responsabilă pentru implementarea și respectarea” Codului audiovizualului (art.39 (2) a sesizat cu întârziere Consiliul municipal Chișinău (CMC) (pe 21 noiembrie);
- CCA nu a elaborat „recomandări privind *mecanismele* de intrare în legalitate” a celor două instituții (art.68 (5));
- CMC nu a emis „în termen de 3 luni decizii de reorganizare” (art. 68 (6) a celor două instituții (data limită – 18 noiembrie);
- Decizia CMC din 30 noiembrie 2006 are la bază, contrar legislației în vigoare, soluția de *reorganizare prin înstrăinare* a radiodifuzorilor publice municipali. Conform prevederilor Codului civil reorganizarea poate avea loc prin fuziune, dezmembrare sau transformare. În cazul posturilor *Antena C* și *Euro TV* a avut loc înstrăinarea proprietății publice. Transformarea proprietății publice în proprietate privată se permite ori în baza *Legii cu privire la privatizare* care implică decizia obligatorie a Parlamentului ori în baza prevederilor Codului Civil (art.813) din care se deduce că o licitație se declară nulă în cazul unei singure oferte;
- Din motivele expuse mai sus, decizia CMC din 14 decembrie, care prevede organizarea concursurilor investiționale pentru înstrăinarea prin vânzare a radiodifuzorilor *Antena C* și *Euro TV*, continuă șirul încălcărilor legislației;
- Destituirea ilegală pe 14 decembrie a directorilor radiodifuzorilor publice *Antena C* și *Euro TV* și numirea ilegală a noilor directori. Destituirea directorilor și numirea noilor directori s-a efectuat cu încălcarea prevederilor Codului Muncii, ale Legii privind administrația publică locală și ale statutelor Întreprinderilor municipale *Antena C* și *Euro TV*.
- Înlocuirea abuzivă (în forță), pe 15 decembrie, a conducerii *Antena C* de către reprezentanții autorităților publice locale și ai forțelor de ordine;
- Sistarea simultană, pe 16 decembrie, a emisiilor pe toate frecvențele *Antenei C* de către Întreprinderea de Stat Radiocomunicații, pe motive tehnice. Inițial Î.S. Radiocomunicații promitea efectuarea reparațiilor de rigoare în termen de 3-10 zile. Încercările ziariștilor de a elucida cazul s-au ciocnit de ostilitatea organelor de resort în a furniza informația și dovezile corespunzătoare. Emisia a fost reluată după ... 38 de zile. Au fost prejudiciate drepturile ascultătorilor la informație și drepturile angajaților la muncă. Radio nu a putut onora angajamentele față de comanditarii de publicitate și față de finanțatorii unor emisiuni tematice;
- Evacuarea de către poliție, în seara zilei de 16 decembrie, a jurnaliștilor din sediul *Antenei C*, invocându-se prezența unei bombe. Locatarii caselor din vecinătate nu au fost evacuați. Bomba a fost căutată fără utilizarea echipamentelor speciale. Nu a fost identificat autorul informației despre existența bombei în sediu;
- Contrar deciziei CMC din 14.12.2006 (anexă, p.7 și p.8), în componența comisiei de reorganizare a celor două instituții nu au fost incluși reprezentanți ai colectivelor de muncă, ci noii administratori;
- Caracterul ilegal și confuz al Regulamentului de desfășurare a concursului investițional (art. 813 din Codul Civil al R. Moldova) care nu a încurajat pluralitatea de oferte și nu a protejat interesul public;
- Desfășurarea cu încălcarea legislației în vigoare a concursului investițional (Hotărârea Guvernului nr. 1056 din 12.11.1997, anexa nr.5, cu modificările operate prin HG nr. 367 din 11.04.2006);

- Implicarea neproportională a noilor administratori în grila de emisie, calificată de angajați drept cenzură (excluderea din programul Euro-TV a unor subiecte și a unor participanți; excluderea din grila Antenei C a rubricii permanente Revista presei);
- Tergiversarea proceselor de judecată intentate în instanță de către colectivele de la *Antena C* și *Euro TV*, precum și de către ex-directorul *Antenei C*, V. State;
- Ignorarea legislației și a interesului public de către noul proprietar al *Antenei C* (modificarea radicală și neautorizată a serviciilor de programe – art. 38 alin. (2) lit. d), renunțarea la majoritatea emisiunilor de interes public și comunitar);
- Lipsa unei implicări prompte a CCA în procesul de reorganizare pe tot parcursul ei.

Concluzii:

- primele 6 luni de implementare a Codului audiovizualului denotă că noile prevederi sunt aplicate cu încălcări grave de natură să afecteze dezvoltarea domeniului;
- maniera în care a fost înfăptuită reorganizarea posturilor audiovizuale municipale *Antena C* și *Euro TV* a prejudiciat drepturile publicului la informare;
- în procesul de reorganizare nu s-a ținut cont de interesul public, nu a fost consultată opinia comunității municipale, au fost ignorate drepturile colectivelor de muncă de la cele două posturi audiovizuale apreciate de publicul ascultător și telespectator;
- Cazul *Antena C* și *Euro TV*, intrat în atenția opiniei publice naționale și internaționale, în nici un fel nu poate servi scopului dezvoltării domeniului, scop declarat în Codul audiovizualului (art.1 (1) și compromite perspectiva europeană a Republicii Moldova.

***

**Finalizarea studiului de caz:
Reorganizarea posturilor municipale de radio și TV**

Efecte și consecințe ale reorganizării în cazul Antena C

Generalizarea situației

În prima etapă a studiului de caz echipa de implementare a proiectului a constatat că reorganizarea posturilor municipale de radio și de televiziune s-a făcut cu mari abateri de la prevederile legislației naționale în vigoare atât din partea Consiliului Coordonator al Audiovizualului ca „*autoritate responsabilă pentru implementarea și respectarea*” Codului audiovizualului (sesizarea cu întârziere a Consiliul municipal Chișinău, neelaborarea unor „recomandări privind mecanismele de intrare în legalitate” a celor două instituții), precum și din partea Consiliului municipal Chișinău (CMC nu a emis „în termen de 3 luni decizii de reorganizare” conform art. 68 (6) al Codului audiovizualului; soluția de reorganizare prin înstrăinare a radiodifuzorilor publici municipali adoptată prin decizia CMC din 30 noiembrie 2006 a fost considerată ca fiind emisă contrar legislației în vigoare; destituirea ilegală pe 14 decembrie a directorilor radiodifuzorilor publici *Antena C* și *Euro TV* (destituirea ilegală a fost confirmată de instanța de judecată în cazul lui Vasile State care a fost restabilit în funcția de director al *Antenei C* prin decizia Curții de Apel Chișinău din 23 martie) și numirea ilegală a noilor directori; implicarea neproportională a noilor administratori în grila de emisie, desfășurarea cu încălcarea legislației în vigoare a concursurilor investiționale de privatizare și altele).

Experții au mai constatat că în procesul de reorganizare nu s-a ținut cont de interesul public, nu a fost consultată opinia comunității municipale, au fost ignorate drepturile colectivelor de muncă de la cele două posturi audiovizuale apreciate de publicul ascultător și telespectator.

După încheierea procedurii de privatizare situațiile de la *Antena C* și *Euro TV* au evoluat în mod diferit. La *Euro TV* după cazurile de cenzură semnalate în public de membri ai colectivului au urmat ajustări editoriale din punct de vedere al conținutului unor programe, între care și renunțarea la caracterul interactiv al unor emisiuni (*În serviciul comunității*). Angajații, în linii mari, au fost menținuți și doar o parte nesemnificativă a fost forțată sau nevoită să părăsească instituția audiovizuală.

La *Antena C* situația a degradat și a avut efecte negative atât pentru membrii echipei de creație (disponibilizare în masă) cât și mai ales pentru calitatea serviciilor de programe fiind astfel prejudiciate drepturile publicului ascultător. Din aceste considerente prezentul studiu de caz se va referi în particular la analiza comparativă a serviciilor de programe prestate de către postul public municipal (PPM) Antena C până la privatizare și de către Antena C (SRL) în prezent.

1. Epurare de cadre în masă

Prin ordinul nr. 5 din 5 februarie 2007 administrația companiei Radio „*Antena C*” SRL au fost aprobate organigrama și lista statelor de personal ale stației de radio, prin care a fost lichidată redacția Emisiuni, iar în Redacția Știri au fost menținute doar 2 unități. Totodată au fost stabilite 40 de unități de agent de publicitate. Peste exact două luni în urma acestei remanieri structurale a fost concediat aproape încorpore personalul de creație din vechea echipă. Din cei 51 de angajați ai PPM *Antena C* (între care 12 autori netitulari) își continuă munca la radio doar 2 jurnaliști. De asemeni, au fost păstrate 7 persoane din rândul personalului tehnic: 3 ingineri, 1 regizor reprofilat în director tehnic, 2 agenți de publicitate și 1 servitoare.

2. Calitatea serviciilor de programe

Codul audiovizualului stabilește în art. 7 (Echilibrul și pluralismul politico-social) alin (1) că *în spiritul respectării libertăților și a drepturilor fundamentale ale omului, prin transmisia și retransmisia serviciilor de programe se realizează și se asigură pluralismul politic și social, diversitatea culturală, lingvistică și religioasă, informarea, educarea și divertismentul publicului*. Totodată conform art. 68 alin (5) *Consiliul Coordonator al Audiovizualului va iniția ... controlul serviciilor de programe existente și al legalității eliberării licențelor către titulari, inclusiv*

radiodifuzorilor fondați și finanțați de autoritățile administrației publice locale, va elabora recomandări privind mecanismele de intrare în legalitate a acestora, astfel încât să nu se admită lichidarea lor, ci să se asigure crearea unui mediu pluralist de dezvoltare a domeniului audiovizualului.

Pornind de la aceste reglementări constatăm că un radiodifuzor își justifică existența de a fi prin serviciile de programe realizate, iar nelichidarea posturilor audiovizuale municipale ar însemna menținerea serviciilor lor de programe. În prezentul studiu de caz ne propunem o analiză comparativă a serviciilor de programe (prin prisma grilelor de emisie) realizate de *Antena C* în calitate de radiodifuzor public și, după privatizare, în calitate de radiodifuzor privat.

a) Știri și programe de actualități

În linii mari, *Antena C SRL* urmează orarul știrilor *PPM Antena C* cu buletine de știri la ore exacte (24 buletine de știri în 24 de ore) cu un volum săptămânal identic (2450 min. sau 40 ore și 50 min.). Totuși, sub aspectul pluralității furnizorilor de informații se observă o diferență clară în favoarea postului public municipal (5 agenții de presă) comparativ cu *Antena C SRL* care utilizează doar informații preluate de la agenția oficială Moldpres. În prezentarea știrilor și reflectarea evenimentelor instituția publică se bucura de o largă diversitate de voci, pe când la instituția privată apar doar 3 voci. După cum arată organizarea internă a serviciului său de știri (2 unități supervizate de directorul artistic), *Antena C SRL* nu pare să poată face față misiunii de informare a publicului în măsura în care o făcea postul public municipal (9 unități, vezi tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1

Tabel comparativ 1. Informarea publicului

Nr.	Caracteristici	Antena C (PPM)	Antena C (SRL)
1	Buletine în 24 de ore	24	24
2	Surse de informație (agenții de presă abonate)	5 agenții de presă: Moldpres, Basa-Pres, Info-Prim Neo, Infotag, Flux	1 agenție de presă: Moldpres
3	Număr de unități antrenate în serviciul de știri	9 unități: 1 redactor-șef, 2 coordonatori, șefi-tură 2 prezentatori, 2 reporteri, 2 corespondenți speciali	3 unități: 1 director artistic, 1 prezentator, 1 corespondent special
4	Prezentare știri (diversitate de voci)	8 persoane: 5 (știri ziua, inclusiv 3 jurnal), 2 (știri noapte), 1 (știri week-end).	4 persoane: 2 (știri ziua), 1 (știri noapte), 1 (știri week-end).
5	Capacitatea de acoperire a evenimentelor de interes public (număr de reporteri)	4-5 persoane zilnic de luni până vineri (1-2 pers. în zilele de week-end)	1 persoană zilnic de luni până vineri
6	Evenimente de interes public acoperite	6-8 subiecte zilnic de luni până vineri (1-3 subiecte în zilele de week-end.)	1-3 subiecte zilnic de luni până vineri

b) Emisiuni și programe

Analiza cantitativă și calitativă a emisiunilor realizate de către postul public și postul privat s-a efectuat în baza confruntării grilelor de emisie, deși constatarea generală este că *Antena C SRL*, din cauza lipsei de potențial de creație (absența în structură a unei redacții de Emisiuni), are mari restanțe în privința respectării numărului de emisiuni pe care s-a angajat să le producă.

Potrivit analizei efectuate în baza grilei de emisie aprobate de către CCA, după numărul de cicluri de emisiuni săptămânale *Antena C SRL* cunoaște o descreștere de cca 4 ori (12 față de 50 pe

care le avea PPM Antena C). Pentru a putea urmări în ce mod postul privat realizează și asigură prin emisiunile sale „pluralismul politic și social, diversitatea culturală, lingvistică și religioasă, informarea, educarea și divertismentul publicului” (art.7 alin (1) din Codul audiovizualului) emisiunile din grilele de emisie au fost convențional repartizate pe 5 categorii tematice: 1. Emisiuni de dezbateri pe teme de actualitate; 2. Emisiuni educative și cognitive; 3. Emisiuni de cultură; 4. emisiuni de divertisment, sport; 5. Emisiuni muzicale (tematice) (vezi tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2

Tabel comparativ 2. Diversitate tematică

Nr.	Categoriile de emisiuni tematice	Cicluri de emisiuni/săptăm.		Volum săptămânal (min.)	
		Antena C (PPM)	Antena C (SRL)	Antena C (PPM)	Antena C (SRL)
	Em./dezb. pe teme de actualitate	9	1	905	225
	Emisiuni cognitive și educative	20	6	1030	490
	Emisiuni de cultură	10	2	705	120
	Emisiuni de divertisment, sport	6	2	815	1205
	Emisiuni muzicale (tematice)	5	1	1020	1260
		50	12	4520	3300
				75 ore 20min.	55 ore

Emisiuni de dezbateri pe teme de actualitate

Antena C SRL realizează săptămânal doar 1 singură emisiune de acest gen cu titlul: *Studio deschis* în timp ce postul public municipal difuza 9 cicluri de emisiuni (*Din prima sursă, Ora consilierului, Microfonul deschis, Săptămâna politică, Duminici cu personalitate, Vox Populi, ș.a.*)

Emisiuni cognitive și educative

La această categorie în grila postului privat am contabilizat 6 emisiuni: *Icoana sufletului, Itinerare turistice, Tehnologii moderne, Autoshow, Afaceri de succes, Concurs interactiv*. În ce măsură acestea satisfac interesul public vom compara cu titlurile celor 20 de cicluri de emisiuni săptămânale difuzate de către postul public municipal: *Icoana zilei, Formula sănătății, Pleci sau rămâi, Fără tabu, Paratrăsnet, Ora de după ore, Laboratorul tinereții, Capital didactic, Carnet juridic, Abecedarul credinței, Casa, Grădinărește cu drag, ș.a.*

Emisiuni de cultură

Și aici diferența este defavorabilă postului privat care are în grilă doar 2 emisiuni: *Agenda culturală și Radiomagazin*. PPM Antena C realiza 10 emisiuni de acest fel: *Pro Arte, Viața cărților, Mapamond cultural, Etnos, Du-te, dor, pe la izvor, Cultura ca necesitate, Labirint ș.a.*

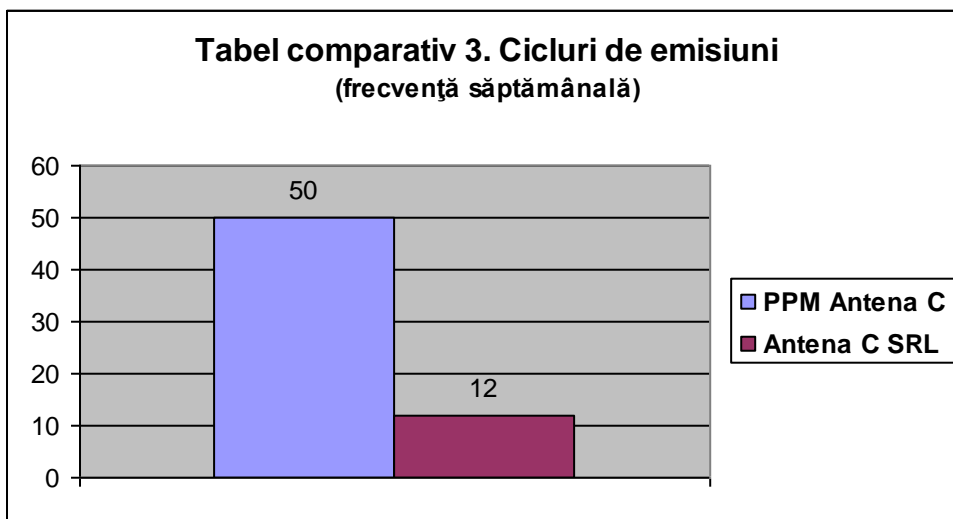
Emisiuni de divertisment, sport

La această categorie, cel puțin pe hârtie, Antena C SRL depășește după volumul săptămânal al emisiunilor PPM Antena C (1205 min. față de 815 min./săpt.) nu însă și la numărul ciclurilor de emisiuni. Postul privat difuzează 2 emisiuni: *Diminețile Chișinăului și Sport curier*, în timp ce postul public municipal realiza 6 emisiuni din această categorie tematică: *Matinal capital, VIP Fashion, VIP Antena C, Barometru, Scor final, Sport-Plus*.

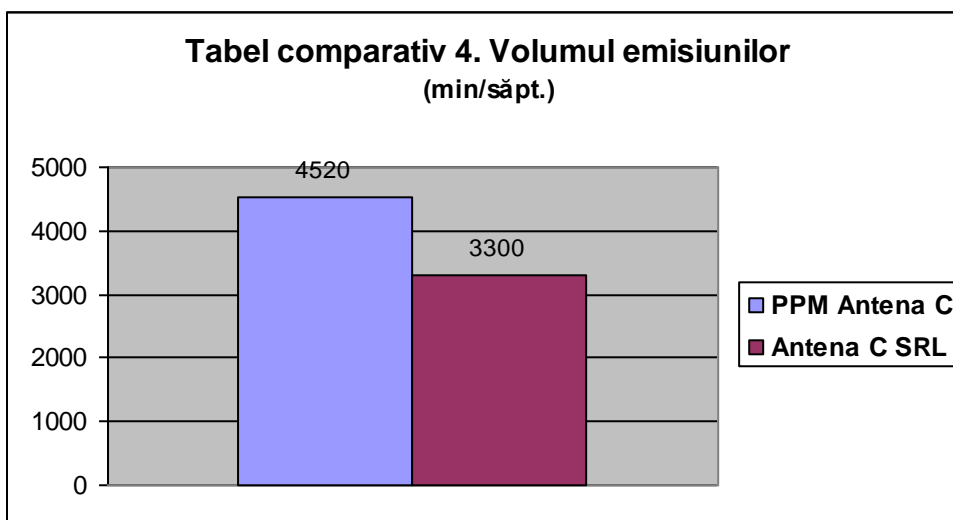
Emisiuni muzicale (tematice)

Antena C SRL difuzează masiv (1260 min./săptămână) doar *Dedicații muzicale*. Postul public municipal Antena C realiza 5 emisiuni muzicale: pe lângă emisiunile de dedicații și solicitări (*Bună ziua și Talk-line*) erau difuzate interviuri cu interpreți (*Audio-poster*), emisiuni-concurs (*Top Junior*) sau de prezentare a anumitor genuri de muzică (*Vernisaj muzical*). (vezi tabelele grafice nr. 3, 4, 5, 6).

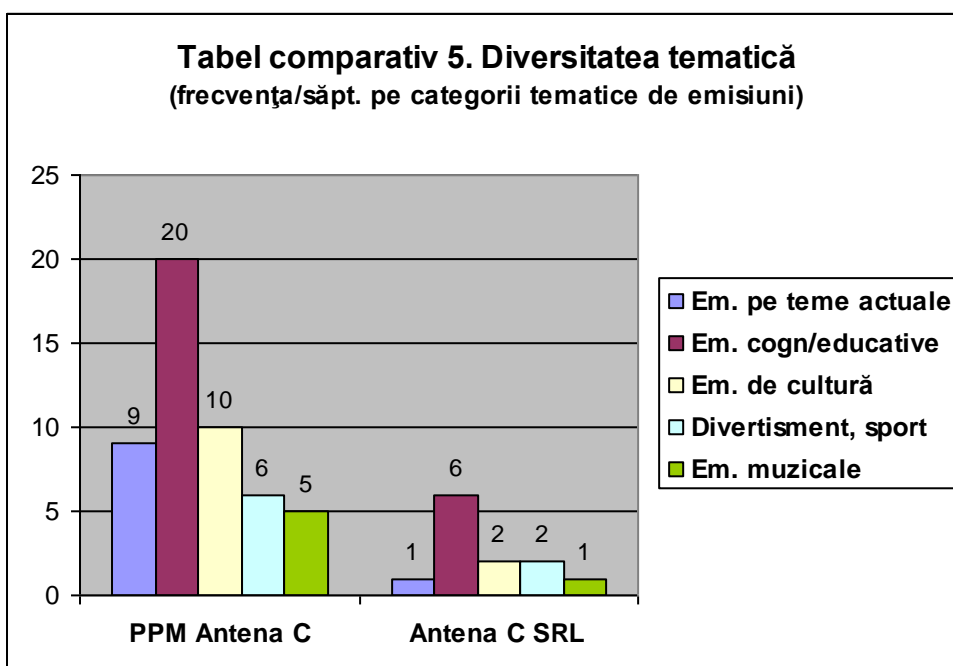
Tabelul nr. 3

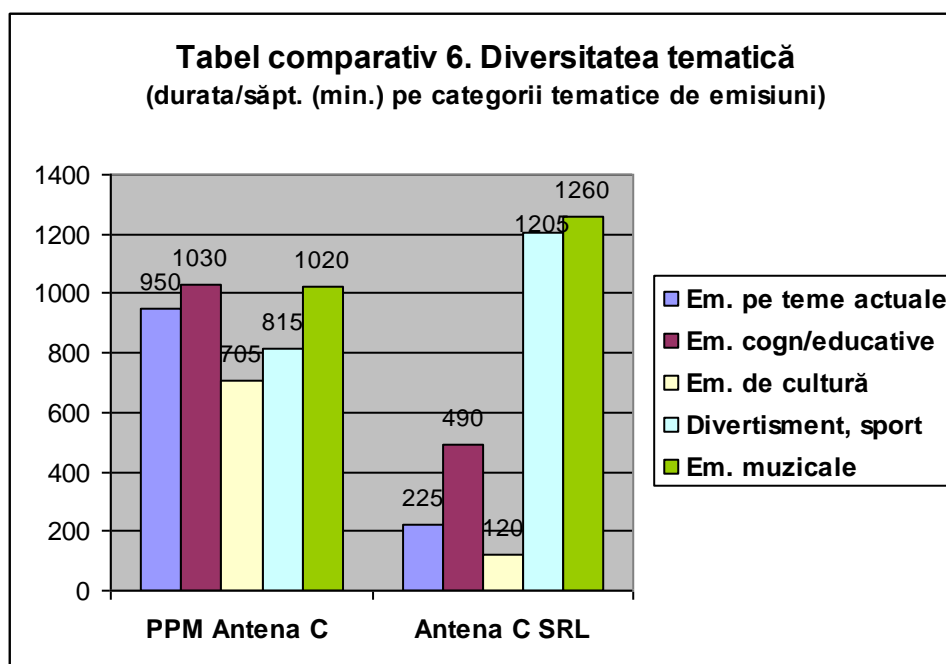

Tabelul nr. 4

Tabelul nr. 5

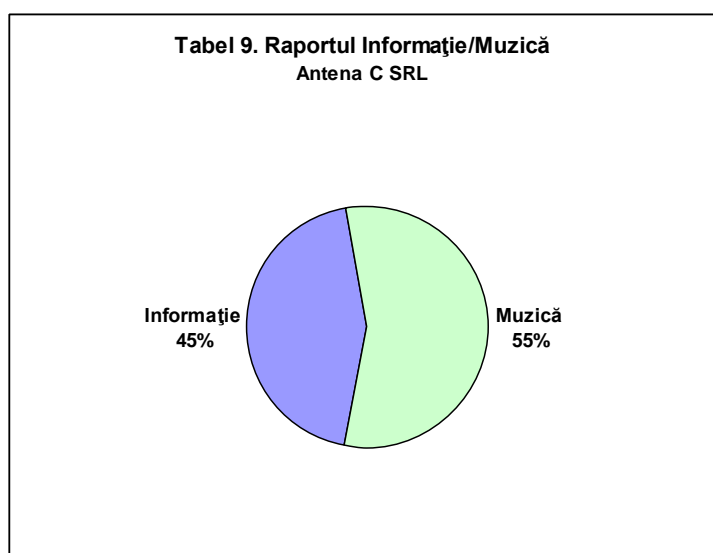
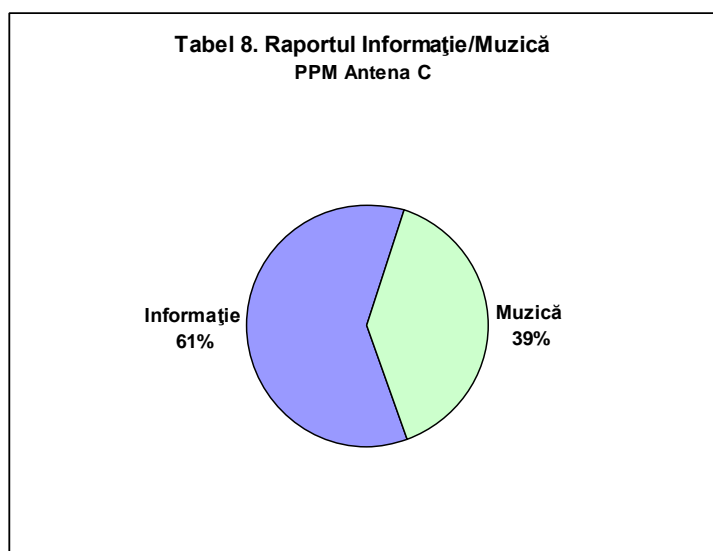
c) Raportul dintre informație și muzică

În urma analizării grilelor de emisie sub aspectul raportului dintre informație (*Știri și emisiuni tematice*) și muzică (*emisiunile de dedicații și programele muzicale care sînt difuzate în spațiile libere de emisiuni din grile*) în volumul săptămânal total de emisie (168 ore sau 10080 min.) se constată următoarele:

În grila de emisie a postului privat ponderea muzicii este mult superioară față de informație. Antena C SRL difuzează informație în volum săptămânal de 74 ore și 50 min. (**45%**), iar muzică și programe muzicale în volum de 93 ore și 10 min. (**55%**). La postul public municipal Antena C raportul este favorabil informației cu un volum săptămânal de 101 ore 55 min. (**61%**), programelor de muzică revenindu-le săptămânal 66 ore și 05 min. (**39%**) (vezi tabelul nr. 7 și tabelele grafice nr. 8 și 9).

Tabelul nr. 7

	Antena C PPM		Antena C SRL	
	Volum săpt. (min.)	Raport %	Volum săpt. (min.)	Raport %
Știri și actualități	2450		2450	
	+		+	
Emisiuni tematice, exceptând dedicațiile muzicale	3665 (4520 – 855)		2040 (3300 – 1260)	
	=		=	
Total INFORMATIE	6115 (101h 55')	61%	4490 (74h50')	45%
Dedicații muzicale	855		1260	
	+		+	
Program muzical	3110		4330	
	=		=	
Total MUZICĂ	3965 (66h 05')	39%	5590 (93h 10')	55%
Volum săptămânal total (min.)	10080 (168 ore)		10080 (168 ore)	

Concluzii

Reorganizarea postului public municipal de radio „Antena C” în SRL în urma implementării defectuoase a Codului audiovizualului al R. Moldova a condus la:

- slăbirea capacității echipei redacționale de acoperire a evenimentelor de interes public;
- oficializarea informațiilor și diminuarea pluralismului de opinii în știri și programe de actualități;
- reducerea esențială a numărului de emisiuni și programe dedicate publicului larg și cu participarea acestuia;
- reducerea diversității tematiche a emisiunilor și programelor;
- creșterea ponderii programelor muzicale în detrimentul informației (știri și emisiuni tematice);
- sărăcirea emisiei radio și implicit la prejudicierea drepturilor consumatorilor de programe la informație.

Notă:

1. Analiza comparativă a programelor a fost realizată în baza grilelor de emisie aprobate de către CCA.
2. Caietul de sarcini pentru concursul investițional de privatizare a postului public municipal *Antena C* prevedea ca noul proprietar să păstreze profilul instituției audiovizuale și numărul statelor de personal.

***

Reorganizarea radiodifuzorilor publici locali

Studiu de caz

Prezentul studiu de caz se referă la modul în care au fost interpretate și respectate prevederile legale la reorganizarea radiodifuzorilor publici locali și la acțiunile întreprinse în acest scop de autoritățile publice responsabile de implementarea Codului audiovizualului.

În conformitate cu prevederile Codului audiovizualului (*intrat în vigoare la 18 august 2006*) instituțiile publice locale de radio și de televiziune urmau să fie reorganizate în baza art.68 alin.(5)-(6). Totodată, potrivit art.66 alin.(2), în calitate de fondatori ai radiodifuzorilor privați nu pot fi autoritățile publice de orice nivel, instituțiile de drept public finanțate de la bugetul de stat, întreprinderile și instituțiile specializate în domeniul telecomunicațiilor.

Potrivit prevederilor articolelor susmenționate, Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA) și autorităților publice locale le reveneau o serie de sarcini în vederea implementării acestor norme:

CCA:

- în termen de 2 luni de la constituire, să inițieze controlul serviciilor de programe existente și al legalității eliberării licențelor către titulari, inclusiv radiodifuzorilor fondați și finanțați de autoritățile administrației publice locale, să elaboreze recomandări privind mecanismele de intrare în legalitate a acestora, astfel încât să nu se admită lichidarea lor, ci să se asigure crearea unui mediu pluralist de dezvoltare a domeniului audiovizualului;

Autoritățile administrației publice locale fondatoare de instituții ale audiovizualului:

- în termen de 3 luni din momentul intrării în vigoare a Codului audiovizualului, să emită decizii de reorganizare a acestor instituții în conformitate cu prevederile Codului audiovizualului.

Situație la data de 18.08.2006

La momentul intrării în vigoare a Codului audiovizualului, potrivit datelor oficiale ale CCA, în Republica Moldova existau 6 radiodifuzori fondați de autoritățile publice locale:

1. Postul de radio „Unda Adevărului”, fondat de Consiliul raional Leova;
2. Postul de radio „Radio Bălți”, fondat de Primăria mun. Bălți;
3. Postul de televiziune „Teleradio Bălți”, fondat de Primăria mun. Bălți;
4. Postul de televiziune „TVK-24”, fondat de Primăria satului Kopceac, UTA Găgăuzia;
5. Postul de radio „Antena C”, fondat de Consiliul municipal Chișinău;
6. Postul de televiziune „EURO TV”, fondat de Consiliul municipal Chișinău.

Situație la data de 18.08.2007

La momentul efectuării prezentului studiu de caz situația celor 6 radiodifuzori fondați de autoritățile publice locale este următoarea:

- Postului de radio „Unda Adevărului”, fondat de Consiliul raional Leova, i-a fost retrasă licența la solicitarea fondatorului;
- Postul de radio „Radio Bălți”, fondat de Primăria mun. Bălți, nu a fost reorganizat conform prevederilor Codului;
- Postul de televiziune „Teleradio Bălți”, fondat de Primăria mun. Bălți, nu a fost reorganizat conform prevederilor Codului;
- Postul de televiziune „TVK-24”, fondat de Primăria satului Kopceac, UTA Găgăuzia, nu a fost reorganizat conform prevederilor Codului;
- Postul de radio „Antena C”, fondat de Consiliul municipal Chișinău, a fost reorganizat cu derogări de la prevederile Codului (procesul privind legalitatea reorganizării se află pe rol în instanța de judecată);

- Postul de televiziune „EURO TV”, fondat de Consiliul municipal Chişinău, a fost reorganizat cu derogări de la prevederile Codului (procesul privind legalitatea reorganizării se află pe rol în instanţa de judecată).

CAZUL „UNDA ADEVĂRULUI” (fondator – Consiliul raional Leova)

Întreprinderii municipale „Leoveanul” i-a fost eliberată licenţa de emisie pentru postul de radio „Unda Adevărului” pe data de 14.06.05.

În conformitate cu art.18 din Legea audiovizualului, în vigoare la acel moment şi până pe data de 18.08.06, dreptul rezultat din licenţa de emisie se stinge, dacă titularul licenţei, în cel mult un an de la obţinerea licenţei, nu asigură realizarea condiţiilor tehnice pentru emiterea programelor.

Notă: acest post de radio nu a emis niciodată. Respectiv, temei pentru retragerea acestei licenţe exista din data de 14.06.06. Fosta componentă a CCA nu a retras, însă, această licenţă de emisie.

Potrivit art.37 alin.(1) lit.d) din Codul audiovizualului, CCA este în drept să retragă licenţa de emisie în cazul, în care titularul acesteia nu începe difuzarea serviciului de programe în cel mult un an de la data eliberării acesteia. Însă, nici noua componentă a CCA nu s-a autosesizat şi n-a îndeplinit sarcinile ce-i reveneau inclusiv potrivit art.68 alin.(5): *CCA va iniţia ... controlul serviciilor de programe existente şi al legalităţii eliberării licenţelor către titulari, inclusiv radiodifuzorilor fondaţi şi finanţaţi de autorităţile administraţiei publice locale.*

Mai mult ca atât, ignorând prevederile legii şi dând dovadă de incompetenţă, CCA adresează câteva scrisori fondatorului postului inexistent solicitând reorganizarea lui:

- Scrisoarea CCA nr.354 din 17.11.06, adresată Preşedintelui raionului Leova, prin care se solicită reorganizarea radiodifuzorului „Unda Adevărului”;
- Scrisoarea CCA nr.378 din 28.11.06, adresată Consiliului raional Leova, cu titlu de *recomandare privind intrarea în legalitate a instituţiei audiovizuale „Leoveanul”*,
- Scrisoarea CCA nr.312 din 21.05.07, adresată Preşedintelui raionului Leova, prin care se mai *acordă un termen de o lună pentru reorganizarea acestui radiodifuzor*, CCA rezervându-şi dreptul, în caz contrar, de a retrage licenţa de emisie, eliberată Întreprinderii municipale „Leoveanul”.

Nota bene: În definitiv, licenţa de emisie a acestui radiodifuzor a fost retrasă în baza solicitării fondatorului, la data de 19.06.07, iar frecvenţa disponibilizată **71,66 MHz, P.A.R.=22,8 dBW din or. Leova** nu apare în lista frecvenţelor anunţate la concurs de către CCA.

CAZUL „RADIO BĂLŢI” (fondator – Primăria mun. Bălţi)

Licenţa de emisie pentru „Radio Bălţi” a fost eliberată Întreprinderii municipale „BĂLŢI-INFO” pe data de 23.12.03. În conformitate cu art.17 din Legea audiovizualului, în vigoare la acel moment şi până la data de 18.08.06, licenţa de emisie a fost acordată pe un termen de 3 ani, începând din ziua eliberării Deciziei de autorizare. Iar, decizia de autorizare pentru „Radio Bălţi” a fost acordată abia pe data de 10.11.05, cu încălcarea prevederilor art.18 din Legea audiovizualului, care stabilea clar termenul legal de un an din momentul eliberării licenţei de emisie.

Reamintim, că potrivit art.68 alin.(5) din Codul audiovizualului, CCA urma să verifice toate aceste circumstanţe, ce ţin de legalitatea eliberării licenţei de emisie şi pentru acest radiodifuzor şi să elaboreze recomandări privind mecanismele de intrare în legalitate a acestui radiodifuzor.

CCA şi-a înţeles misiunile ce-i revin din prevederile legii doar prin expedierea a 3 scrisori pe adresa fondatorilor postului „Radio Bălţi”:

- Scrisoarea CCA nr.355 din 17.11.06, adresată Primăriei municipiului Bălţi, prin care se solicită reorganizarea radiodifuzorului „Radio Bălţi”;
- Scrisoarea CCA nr.377 din 28.11.06, adresată Primăriei municipiului Bălţi, cu titlu de *recomandare privind intrarea în legalitate a instituţiei audiovizuale „Radio Bălţi”*,
- Scrisoarea CCA nr.313 din 21.05.07, adresată Primarului mun. Bălţi, prin care se mai *acordă un termen de o lună pentru reorganizarea postului „Radio Bălţi”*, CCA rezervându-şi dreptul, în caz contrar, de a retrage licenţa de emisie, eliberată Întreprinderii municipale „BĂLŢI-INFO”.

Nota bene: Postul continuă să emită în formula veche fără să fi fost supus procedurilor de reorganizare în conformitate cu prevederile Codului audiovizualului.

CAZUL „TELERADIO BĂLȚI” (fondator – Primăria mun. Bălți)

Licența de emisie pentru *Studioul TV prin eter „Teleradio Bălți”* a fost eliberată de către CCA Companiei „Teleradio Bălți” S.A. pe data de 12.04.05. Potrivit Legii audiovizualului, în vigoare la momentul respectiv, această licență de emisie urma să-și păstreze valabilitatea până în anul 2010.

În vederea reorganizării acestui radiodifuzor CCA a informat fondatorul acestuia despre conținutul art.68 alin.(6) din Codul audiovizualului:

- Scrisoarea CCA nr.360 din 20.11.06, adresată Primăriei municipiului Bălți, prin care se solicită reorganizarea radiodifuzorului „Teleradio Bălți”;
- Scrisoarea CCA nr.377 din 28.11.06, adresată Primăriei municipiului Bălți, cu titlu de *recomandare privind intrarea în legalitate a instituției audiovizuale „Teleradio Bălți”*;
- Scrisoarea CCA nr.313 din 21.05.07, adresată Primarului mun. Bălți, prin care se mai *acordă un termen de o lună pentru reorganizarea postului „Teleradio Bălți”*, CCA rezervându-și dreptul, în caz contrar, de a reține licența de emisie, eliberată companiei „Teleradio Bălți” S.A.

Nota bene: Postul continuă să emită în formula veche fără să fi fost supus procedurilor de reorganizare în conformitate cu prevederile Codului audiovizualului.

CAZUL „TVK-24” (fondator – primăria satului Copceac, UTA Găgăuzia)

Licența de emisie pentru *Studioul TV prin eter „TVK-24”* a fost eliberată de către CCA Întreprinderii municipale „Kipceak Dalgasinda” pe data de 14.06.05.

Potrivit Legii audiovizualului, în vigoare la momentul respectiv, această licență de emisie urma să-și păstreze valabilitatea până în anul 2010.

În vederea reorganizării acestui radiodifuzor CCA a informat fondatorul acestuia despre conținutul art.68 alin.(6) din Codul audiovizualului:

- Scrisoarea CCA nr.353 din 17.11.06, adresată Primăriei satului Copceac, prin care se solicită reorganizarea radiodifuzorului „TVK-24”;
- Scrisoarea CCA nr.379 din 28.11.06, adresată Primăriei satului Copceac, cu titlu de *recomandare privind intrarea în legalitate a instituției audiovizuale „TVK-24”*.

Nota bene: Postul continuă să emită în formula veche fără să fi fost supus procedurilor de reorganizare în conformitate cu prevederile Codului audiovizualului.

CAZUL „ANTENA C”

(fondator – Consiliul municipal Chișinău)

Licența de emisie pentru postul de radio „Antena C” a fost eliberată Întreprinderii municipale Postul de radio „Antena C” pe data de 22.12.2004.

În vederea reorganizării radiodifuzorului, CCA a informat fondatorul acestuia despre conținutul art.68 alin.(6) din Codul audiovizualului:

- Scrisoarea CCA nr.356 din 17.11.06, adresată Consiliului municipal Chișinău, prin care se solicită reorganizarea radiodifuzorului „Antena C”;
- Scrisoarea CCA nr.357 din 17.11.06, adresată Primăriei municipiului Chișinău, prin care se solicită reorganizarea radiodifuzorului „Antena C”;
- Scrisoarea CCA nr.376 din 27.11.06, adresată Consiliului municipal Chișinău, cu titlu de *recomandare privind intrarea în legalitate a instituției audiovizuale „Antena C”*.

În vederea reorganizării radiodifuzorului, Consiliul municipal Chișinău (CMC):

- a adoptat în ședința din 30 noiembrie 2006 decizia cu privire la reorganizarea prin înstrăinare a Întreprinderii municipale Postul de radio „Antena C” în calitate de complex patrimonial unic;
- a adoptat în ședința din 14 decembrie 2006 decizia cu privire la organizarea concursului investițional pentru înstrăinarea prin vânzare a radiodifuzorului;
- a numit în aceeași ședință comisia pentru organizarea concursului investițional;

Comisia desemnată a organizat concursul respectiv (perioada de depunere a ofertelor de participare 29.12.2006 – 15.01.2007) în data de 16 ianuarie 2007:

- comisia a stabilit în calitate de câștigător, unicul participant la concurs, persoana fizică, cetățeanul Dumitru Liuticov.
- decizia comisiei a fost aprobată în ședința CMC din 22 ianuarie 2007.

Contractul de vânzare-cumpărare a întreprinderii a fost semnat de către părți la 27 ianuarie 2007.

Nota bene: Ca și în cazurile precedente, CCA, în calitate de autoritate publică și singura competentă în domeniu, nu și-a onorat obligația ce-i revenea din prevederile legii, de a elabora recomandări clare în spiritul Codului privind principiile și condițiile de reorganizare a radiodifuzorului „Antena C”, de a-și asuma rolul de consultant și de a oferi suportul necesar administrației publice locale.

CMC a abordat formal, superficial și cu abateri de la legislație procesul de reorganizare a radiodifuzorului „Antena C” (aprecierile au fost făcute de către experți și politicieni pe larg, masiv și argumentat, iar legalitatea procesului de privatizare este în continuare subiect de litigiu în judecată, pe cazuri separate /ex. directorul Antenei C, V. State/ existând procese câștigate).

Comisia de concurs a aprobat Regulamentul de desfășurare a concursului investițional fără să țină cont de misiunea radiodifuzorului supus reorganizării, nu a încurajat pluralitatea de oferte și nu a protejat interesul public și al echipei de creație. Iar în procesul organizării concursului au fost ignorate prevederile Hotărârii Guvernului nr. 1056 din 12.11.1997, anexa nr.5, cu modificările operate prin HG nr. 367 din 11.04.2006.

CAZUL „Euro-TV Chișinău”

(fondator – Consiliul municipal Chișinău)

Licența de emisie pentru „Euro-TV Chișinău” a fost eliberată Întreprinderii municipale Postul de televiziune „Euro-TV Chișinău” pe data de 10.06.1997, reperfectată la 17.11.2005, cu termen de valabilitate pînă la 18.12.06.

În vederea reorganizării radiodifuzorului, CCA a informat fondatorul acestuia despre conținutul art.68 alin.(6) din Codul audiovizualului:

- Scrisoarea CCA nr.356 din 17.11.06, adresată Consiliului municipal Chișinău, prin care se solicită reorganizarea radiodifuzorului „Euro-TV Chișinău”;
- Scrisoarea CCA nr.357 din 17.11.06, adresată Primăriei municipiului Chișinău, prin care se solicită reorganizarea radiodifuzorului „Euro-TV Chișinău”;
- Scrisoarea CCA nr.376 din 27.11.06, adresată Consiliului municipal Chișinău, cu titlu de *recomandare privind intrarea în legalitate a instituției audiovizuale „Euro-TV Chișinău”*.

În vederea reorganizării radiodifuzorului, Consiliul municipal Chișinău (CMC):

- a adoptat în ședința din 30 noiembrie 2006 decizia cu privire la reorganizarea prin înstrăinare a Întreprinderii municipale Postul de televiziune „Euro-TV Chișinău” în calitate de complex patrimonial unic;
- a adoptat în ședința din 14 decembrie 2006 decizia cu privire la organizarea concursului investițional pentru înstrăinarea prin vânzare a radiodifuzorului;
- a numit în aceeași ședință comisia pentru organizarea concursului investițional;

Comisia desemnată a organizat concursul respectiv (perioada de depunere a ofertelor de participare 29.12.2006 – 15.01.2007) în data de 16 ianuarie 2007:

- comisia a stabilit în calitate de câștigător, persoana fizică, cetățeanul Igor Boldureanu (a doua ofertă la concurs a fost depusă de SRL „Music-Master”).
- decizia comisiei a fost aprobată în ședința CMC din 22 ianuarie 2007.

Contractul de vânzare-cumpărare a întreprinderii a fost semnat de către părți la 2 februarie 2007.

Nota bene: Și în acest caz, CCA, în calitate de autoritate publică și singura competentă în domeniu, nu și-a onorat obligația ce-i revenea din prevederile legii, de a elabora recomandări clare în spiritul Codului privind principiile și condițiile de reorganizare a radiodifuzorului „Euro-TV Chișinău”, de a-și asuma rolul de consultant și de a oferi suportul necesar administrației publice locale.

CMC a abordat formal, superficial și cu abateri de la legislație procesul de reorganizare a radiodifuzorului „Euro-TV Chișinău” (aprecierile au fost făcute de către experți și politicieni pe larg, masiv și argumentat, iar legalitatea procesului de privatizare este în continuare subiect de litigiu în judecată).

Comisia de concurs a aprobat Regulamentul de desfășurare a concursului investițional fără să țină cont de misiunea radiodifuzorului supus reorganizării și nu a protejat interesul public și al echipei de creație.

Concluzii:

Prin adoptarea Codului audiovizualului, CCA i-a revenit o misiune specială în reorganizarea și aducerea în conformitate cu noua legislație a serviciilor publice create de autoritățile locale. Este o problemă sensibilă și importantă pentru dezvoltarea audiovizualului autohton, dar CCA a abordat-o formal și superficial, declinându-și responsabilitatea, fără a face uz de drepturile, competențele și atribuțiile ce-i reveneau potrivit legii și ignorând prevederile art.1 alin.(1) și art.39 alin.(2).

CCA nu și-a asumat responsabilitatea pentru implementarea exactă a prevederilor legii și finalitatea procesului de reorganizare în spiritul Codului.

CCA nu a reacționat prompt, adecvat și consecvent la derogările de la legislație care au condus în unele cazuri la conflicte ce au căpătat caracter public, iar în alte cazuri au afectat interesul public.

CCA nu a căutat și nu a găsit căi și mijloace de conlucrare eficientă cu autoritățile administrației publice locale fondatoare de instituții audiovizuale, în vederea aplicării adecvate și în termene legale a prevederilor Codului.

CCA nu a elaborat o concepție de reorganizare prin care să protejeze interesul public, diversitatea și pluralismul în audiovizual, să asigure menținerea serviciilor de programe (*totalitatea programelor sau emisiunilor de radio și de televiziune*) și a echipelor de creație ale posturilor publice reorganizate.

Constatăm, în concluzie, că după 1 an de la intrarea în vigoare a Codului audiovizualului, nu s-au respectat prevederile concrete stipulate în art.68 alin. (5), privind intrarea în legalitate a radiodifuzorilor fondați și finanțați de autoritățile administrației publice locale.

***

Comunicat de presă

Transformarea Companiei de stat „Teleradio-Găgăuzia” în radiodifuzor public regional se desfășoară cu derogări de la prevederile Codului audiovizualului al Republicii Moldova și ale legislației unității administrativ-teritoriale autonome în domeniu, - se constată în raportul privind monitorizarea aplicării în practică a prevederilor noii legislații audiovizuale, efectuată de un șir de ONG-uri din domeniul mass-media și al drepturilor omului, sub egida Asociației Presei Electronice APEL.

După adoptarea Legii UTA Găgăuzia nr. 256-XXVIII/III din 10.07.2007 cu privire la radio și televiziune (intrată în vigoare la 27 iulie 2007), care prevede, în conformitate cu art.65 alin. (1) din Codul audiovizualului, existența radiodifuzorului public regional Compania „Teleradio-Găgăuzia”, Adunarea Populară a UTA Găgăuzia a votat, la 20 iulie 2007, o hotărâre cu privire la unele măsuri în vederea realizării legii cu privire la radio și televiziune, stipulând inițierea procedurii de lichidare a companiei de stat „Teleradio-Găgăuzia”.

Însă, conform Codului audiovizualului, autoritățile administrației publice locale fondatoare de instituții audiovizuale sunt solicitate să emită decizii de reorganizare a acestora; procedura de lichidare nu este prevăzută nici de Codul audiovizualului și nici de Legea UTA Găgăuzia cu privire la radio și televiziune. Adoptând hotărârea de lichidare în loc de cea de reorganizarea a companiei, autoritățile de la Comrat s-au abătut de la spiritul Codului audiovizualului, lăsând loc pentru abuzuri și neangajarea jurnaliștilor care s-au manifestat critic față de organele puterii. Experiența transformărilor pe calea lichidării companiei de stat „Teleradio-Moldova” în anul 2004, care s-a soldat cu epurări pe criterii politice, ne poate servi drept exemplu negativ din acest punct de vedere.

Îngrijorarea noastră este alimentată și de faptul că procesul de lichidare a companiei de stat Teleradio- Găgăuzia și de creare a radiodifuzorului public regional se desfășoară în condiții de lipsă de transparență, de cooperare cu societatea civilă, ceea ce provoacă, în mod firesc, îndoieli privind obiectivitatea criteriilor de selectare a candidaturilor pentru Consiliul de Observatori al companiei publice, de formare a administrației companiei, dar mai ales creează incertitudini în rândurile colectivului privind respectarea drepturilor la exercitarea profesiei. Netransparența a generat lipsa unei clarități în ce privește mecanismele de creare a radiodifuzorului public regional, inclusiv termenele concrete de elaborare a statutului companiei publice.

În aceste condiții, CCA în calitate de reprezentant și garant al interesului public în domeniul audiovizualului, autoritate responsabilă pentru implementarea și respectarea legii, nu s-a manifestat ca atare, nu a reacționat la derogările de la legislație care au loc în procesul de reorganizare a companiei de stat „Teleradio-Găgăuzia” și nu a decis măsuri de protejare a interesului public și a drepturilor profesioniștilor în domeniu. Consiliul Coordonator al Audiovizualului din Republica Moldova urma, în baza art.68 alin. (5) din Codul audiovizualului, să elaboreze recomandări privind mecanismele de intrare în legalitate a Companiei de stat „Teleradio-Găgăuzia”, astfel încât să nu se admită lichidarea acesteia.

***

Respectarea prevederilor Codului audiovizualului în cadrul concursului pentru frecvența FM 103,5MHz din Bălți

Studiu de caz

Compania Blue Star SRL din Bălți, fondată în anul 1994, a deținut licență de emisie pentru postul de radio FM 103,5 pe parcursul a trei perioade începând cu anul 1997, fiind primul post de radio autohton care a apărut în afara Chișinăului. Într-o competiție inegală cu posturile de radio retransmise, FM 103,5 și-a format un auditoriu considerabil și constant, fapt confirmat prin sondajele de opinie efectuate. A făcut investițiile necesare în perioada de lansare și pe parcursul activității sale de 10 ani. În acest răstimp stația de radio nu a fost supusă vreunei sancțiuni din partea CCA. A participat la mai multe proiecte ale societății civile cu impact socio-uman, iar programele postului FM 103,5 au obținut distincții și premii la concursurile naționale în domeniu. Cu aceste date la activ, la 19 ianuarie 2007, Blue Star SRL a depus dosarul de participare la concursul anunțat de CCA, încadrându-se în termenii prevăzuți de legislația în vigoare.

În cadrul ședinței CCA din 13 februarie 2007 s-a făcut public „Bilanțul concursului pentru utilizarea frecvențelor radio disponibilizate, anunțat prin Decizia CCA nr. 9 din 15 decembrie 2006”.

În rezultatul acestui concurs licența pentru frecvența 103,5MHz din Bălți a fost eliberată Companiei Divaserv Media SRL din Bălți.

Privarea Companiei Blue Star SRL de posibilitatea de a emite în continuare pe frecvența 103,5MHz a trezit reacții în rândul publicului ascultător de la Bălți, mass-media și societății civile.

În urma examinării modului de desfășurare al concursului și al conformității acestuia cu prevederile legislației audiovizuale pot fi constatate următoarele câteva derogări:

1. Prin decizia CCA consumatorul de programe ale postului de radio FM 103,5 din Bălți a fost privat fără nici o justificare de dreptul de a beneficia de ele în continuare.

2. Decizia CCA a fost influențată în mare parte de raportul de monitorizare a doar 12 ore de emisie, concluziile căruia au condus evident la o denaturare a realității și la formarea unor păreri eronate. În mod normal, concluziile obiective despre activitatea unui post de radio pot fi formulate în urma monitorizării programelor non stop timp de cel puțin o săptămână.

3. Nu este clară motivarea deciziei CCA de a acorda licența FM 103,5 Divaserv Media SRL, care a fost înregistrat ca agent economic la 24 ianuarie 2007, a depus dosarul de participare la 25 ianuarie 2007, dispune de un capital social de 5400 lei și câștigă concursul la 13 februarie 2007, în defavoarea Companiei Blue Star SRL care a activat pe piață 10 ani.

4. Contrar prevederilor Codului audiovizualului, CCA, care are obligația să protejeze spațiul informațional de concentrarea proprietății și să asigure echilibrul și pluralismul de programe, a acordat în cadrul aceluiasi concurs, în aceeași zi, încă o frecvență la Bălți Companiei Germes-Nord SRL înregistrată, de asemenea, la 24 ianuarie 2007, și având, în esență, în calitate de fondatori aceleași persoane ca și la Compania Divaserv Media SRL, din care motiv, probabil, nici dosarele de participare nu diferă foarte mult.

5. În condițiile când CCA nu adoptase Strategia de acoperire teritorială cu servicii de programe au fost încălcate și drepturile prevăzute în art. 11 lit. n) din Regulamentul cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmitere, și anume, dreptul preferențial al fostului deținător de licență, în cazul dat, Blue Star SRL, care nu a fost sancționat pe parcursul activității sale.

În **concluzie**, considerăm că CCA, prin nerespectarea prevederilor unor serii de articole din Cod și, în special, al spiritului acestuia, care îndeamnă la dezvoltarea și instituirea principiilor democratice de funcționare a audiovizualului, a admis sistarea unei voci ascultate și apreciate în nordul republicii.

***

Rapoartele trimestriale – element al transparenței activității CCA

Studiu de caz

Introducere

În conformitate cu art.49 alin.(5) din Codul audiovizualului al Republicii Moldova a fost instituit principiul responsabilității Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA) față de public: „În îndeplinirea misiunii sale în interesul public, Consiliul Coordonator al Audiovizualului are obligația de a face publice rapoartele trimestriale privind modul în care își exercită atribuțiile.” Acest principiu pune în evidență misiunea autorității de reglementare de a acționa exclusiv în interesul publicului și, potrivit standardelor europene, consacrate în *Recomandarea Rec(2000)23 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la independența și funcțiile autorităților de reglementare a sectorului radiodifuziunii*, își găsește aplicare în temeiul publicării unor rapoarte periodice și ad-hoc, precum și al organizării unor conferințe de presă de către CCA.

Constatări

CCA a manifestat, în general, o deschidere pentru accesul publicului la informațiile vizând activitatea sa: ședințele sunt publice, majoritatea deciziilor și a actelor normative adoptate au fost date publicității, proiectele deciziilor, agendele ședințelor și dosarele de participare la concursul pentru obținerea licențelor de emisie în bază de concurs au fost plasate pe pagina oficială a CCA în condițiile prevăzute de Codul audiovizualului.

Totodată, la capitolul transparență, CCA înregistrează restanțe în privința exercitării obligației de a face publice rapoartele trimestriale privind modul în care își exercită atribuțiile. Or, tocmai în calitate de garant al apărării interesului public în domeniul comunicării audiovizuale CCA este obligat să asigure transparența activității proprii (art.41, alin1, lit. g din Codul audiovizualului).

- După expirarea primului trimestru al anului 2007 CCA nu și-a făcut public raportul de activitate așa cum prevede Codul audiovizualului.
- În cadrul ședinței publice din 31 iulie a fost întreprinsă o tentativă privind aprobarea rapoartelor CCA pentru primul și al doilea trimestru ale anului 2007. Membrii CCA au respins respectivele rapoarte din motivul că nu redau pe deplin activitatea autorității de reglementare. Conform deciziei CCA, după completarea rapoartelor, acestea urmau să fie făcute publice, lucru care nu s-a întâmplat.
- La momentul de față, pe pagina oficială a CCA (www.cca.md) poate fi accesat un document intitulat *Raport cu privire la activitatea Consiliului Coordonator al Audiovizualului în trimestrul al III-lea al anului 2007*. Conform monitorizării noastre, raportul nu a fost discutat în ședința CCA și la moment nu se știe dacă documentul în cauză este plasat pe site înainte de a fi pus în discuție în ședința CCA sau este unul final. Oricum, este primul document de acest gen făcut public pe parcursul anului.

În aceste condiții, la expirarea unui an din momentul constituirii CCA constatăm că actuala componență a CCA nu a adoptat în ședințe publice nici un raport trimestrial.

Concluzii și sugestii

Pe parcursul acestui an CCA nu a reușit să-și îndeplinească una din misiunile sale privind transparența și responsabilitatea pe care o are, conform legii, în fața publicului, în parte datorită imperfecțiunii Codului audiovizualului, care nu stipulează prevederi exacte în ceea ce privește executarea acestor obligații.

CCA era în drept și obligat să stabilească mecanismul privind exercitarea acestei misiuni de: elaborare, adoptare și prezentare a rapoartelor sale trimestriale. Dar, autoritatea publică de reglementare în domeniul audiovizualului nu și-a pus în valoare drepturile și nu și-a onorat

obligațiile ce-i reveneau față de public de a asigura transparența activității proprii, prin rapoartele trimestriale de activitate.

În procesul studiului de caz am stabilit că:

- CCA nu și-a onorat obligația de a prezenta rapoarte publice trimestriale;
- Codul audiovizualului nu conține prevederi clare referitoare la îndeplinirea acestei obligații a CCA.

Ținând cont de faptul că raportul anual al CCA, în condițiile legii, este aprobat în ședință înainte de a fi prezentat în Parlament, prin analogie, ar fi oportun ca și rapoartele trimestriale să fie aprobate de CCA în ședință publică, după care să fie date publicității, inclusiv prin plasarea pe pagina web a CCA. Susținem, că raportul trimestrial al activității CCA reprezintă activitatea autorității în domeniu și, în mod evident, trebuie discutat, adoptat și pus la dispoziția publicului larg.

***

Capitolul II. MONITORIZAREA ACTIVITĂȚII CONSILIULUI DE OBSERVATORI AL INSTITUȚIEI PUBLICE NAȚIONALE A AUDIOVIZUALULUI COMPANIA „TELERADIO-MOLDOVA”

2.1 Cadru general

Unul dintre obiectivele proiectului vizează monitorizarea modului în care CO al IPNA s-a constituit, și-a desfășurat ședințele publice, și-a onorat obligațiunile ce decurg din prevederile Codului audiovizualului.

În scopul atingerii obiectivului propus, echipa de monitori a delegat un membru al său care a participat la majoritatea ședințelor CO și a urmărit îndeaproape desfășurarea acestora; a invitat reprezentanți ai CO la ședințele de examinare a rezultatelor preliminare ale monitorizărilor; a efectuat două studii de caz, unul referitor la reacția serviciului public național de radio și TV la avertizarea Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA) din data de 23 mai 2007 (un caz mai neobișnuit în practica relațiilor dintre CCA și radiodifuzorul public național), și altul – referitor la modul în care a fost elaborat și aprobat Caietul de sarcini al IPNA Compania „Teleradio-Moldova” („Caietul de sarcini” constituie un subiect inedit și foarte important din Codul audiovizualului, iar maniera abordării lui oferea monitorilor perspectiva evaluării capacității reale a CO de a răspunde „provocărilor” noii legislații); a făcut publice rezultatele monitorizării în cadrul a trei conferințe de presă.

Monitorizarea activității CO a început după constituirea lui pe 23 ianuarie 2007.

2.2 Prevederi legale

Conform art. 58 al Codului audiovizualului, Consiliul de Observatori a fost investit cu următoarele atribuții:

- a) *aprobă statutul companiei și modificările la el;*
- b) *aprobă Caietul de sarcini al companiei, care include planul financiar și declarația politicii editoriale a companiei;*
- c) *evaluează performanța companiei și conducerii ei, publicând rapoarte anuale și recomandări;*
- d) *aprobă instituirea, reorganizarea sau încetarea activităților subdiviziunilor companiei, inclusiv ale birourilor ei teritoriale;*
- e) *organizează întâlniri publice cu reprezentanți ai diferitelor categorii ale auditoriului din Republica Moldova pentru a efectua studii de audiență;*
- f) *confirmă în funcție, în bază de concurs, președintele companiei, directorul radiodifuziunii și directorul televiziunii;*
- g) *sesizează, din oficiu și la solicitare, asupra încălcării Codului audiovizualului și a altor legi în vigoare, comise de companie, înaintând președintelui ei demersuri de intrare în legalitate.*

2.3 Date statistice

Ședința de constituire a CO al IPNA Compania „Teleradio-Moldova” a avut loc pe 23 ianuarie 2007. Conform art. 56 din Codul audiovizualului CO este constituit din 9 membri. La moment CO întrunește 8 membri: Mariana Șlapac (președinte), Anatol Dubrovski (secretar), Veaceslav Ioniță, Igor Munteanu, Viorel Cibotaru, Alexandru Burean, Boris Focșa, Ludmila Barbus (membri). Un membru al CO (Victoria Musteață) a demisionat.

În intervalul de timp 23 ianuarie – 31 decembrie 2007 Consiliul de Observatori s-a întrunit în 22 de ședințe publice la care au fost adoptate 44 de hotărâri. Pe ordinea de zi a ședințelor au fost incluse 78 de chestiuni.

În luna ianuarie CO a adoptat 2 hotărâri, în luna februarie – 6 hotărâri, în luna aprilie – 9 hotărâri, în luna mai – 1 hotărâre, în luna iunie – 2 hotărâri, în luna iulie – 4 hotărâri, în luna august – 6 hotărâri, în luna octombrie – 2 hotărâri, în luna noiembrie – 3 hotărâri, în luna decembrie – 8 hotărâri. Numărul mediu lunar de ședințe este 1,8. În lunile martie și septembrie CO nu s-a întrunit în ședințe publice. O ședință preconizată nu a întrunit cvorumul și, prin urmare, nu s-a desfășurat.

Remunerarea membrilor CO, conform procedurii prevăzute în Codul audiovizualului, a constituit în 2007 suma de 250.000 lei (date conținute în raportul de dare de seamă al președintelui CO, făcut public pe pagina web a CO).

2.4 Activități de exercitare a atribuțiilor legale

1. Conform art. 58 lit. a) („*aprobă statutul companiei și modificările la el*”) din Codul audiovizualului Consiliul de observatori, la 24 august 2007, a aprobat Statutul Companiei publice „Teleradio-Moldova”.

Înainte de a fi aprobat, statutul a fost afișat pe site-ul oficial al Companiei în vederea consultării publice al acestuia timp de aproximativ o lună.

2. Conform art. 58 lit. b) („*aprobă Caietul de sarcini al companiei, care include planul financiar și declarația politicii editoriale a companiei*”) din Codul audiovizualului la 20 iulie 2007 a fost pus în discuție, în cadrul ședinței CO, proiectul Caietului de sarcini și al bugetului Companiei pe anul 2008 (deși bugetul este parte constituantă a Caietului de sarcini – n.n., vezi Anexa 2), prezentat de către președintele IPNA Compania „Teleradio-Moldova”, dl Valentin Todercan.

În cadrul ședinței Consiliului de Observatori din 9 august 2007 a fost votat, în fond, bugetul Companiei pe anul 2008, în mărime de 245 mln. lei (rămânând neclară soarta Caietului de sarcini în întregime – n.n.).

De asemenea, la acest capitol, CO a organizat întâlniri cu grupul de monitorizare a respectării drepturilor economice ale angajaților Companiei (dnii N. Scorpan, V. Mocreac), cu reprezentanții OSCE (dl C. Neukirch, dna Iu. Kirnițki), cu fracțiunea parlamentară Alianța „Moldova Noastră” (dl S. Urechean ș.a.), cu președintele Consiliului Coordonator al Audiovizualului (dl C. Mihalache), cu reprezentanții fundației Soros-Moldova (dna V. Miron), cu președintele CO al IPRA Compania Teleradio-Găgăuzia (dl M. Daradur) ș.a.

Membrii CO s-au întâlnit cu Președintele Parlamentului Republicii Moldova, dl Marian Lupu, cu primul-ministru al Republicii Moldova, dl Vasile Tarlev, cu reprezentanți ai comisiei parlamentare pentru cultură, știință, învățământ, tineret, sport și mijloace de informare în masă, cu ministrul Finanțelor, dl Mihai Pop.

Membrii CO au participat la seminarul cu tema “Implementarea Codului audiovizualului”, organizat de CCA cu sprijinul Fundației Soros-Moldova.

În scopul consultării mai largi privind conținutul Caietului de sarcini al radiodifuzorului public din RM, CO, împreună cu Fundația Soros-Moldova, a organizat timp de două zile Seminarul “Atribuții ale CO al IPNA Compania „Teleradio-Moldova”: stabilirea politicii editoriale și aprobarea Caietului de sarcini”. La el au participat peste 30 de conducători de subdiviziuni din radio și televiziune, experți naționali în domeniul audiovizualului, un expert al Consiliului Europei - Christian Nissen (Danemarca), reprezentanți ai societății civile.

În această perioadă membri ai CO au întreprins, în componența unui grup de specialiști în domeniu din R. Moldova, o vizită de studiu la Vilnius cu genericul „Serviciul public al radiodifuziunii”, program susținut financiar de Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Lituania în cadrul Proiectului Dezvoltarea Cooperării și Promovării Democrației.

3. Conform art. 58 lit. d) din Codul audiovizualului Consiliul de observatori a aprobat:

- Concepția de dezvoltare a IPNA Compania „Teleradio-Moldova”;
- Organigrama IPNA Compania „Teleradio-Moldova”;
- Concepția de dezvoltare a Televiziunii;
- Organigrama Televiziunii;
- Concepția de dezvoltare a Radiodifuziunii;
- Organigrama Radiodifuziunii;
- Regulamentul privind noul sistem de salarizare în IPNA Compania „Teleradio-Moldova”;
- Concepția de rețehnologizare, modernizare și reutilare a IPNA Compania „Teleradio-Moldova” pe perioada anilor 2007 - 2010;
- Regulamentul privind standardele profesionale și principiile eticii jurnalistice în emisiunile IPNA Compania „Teleradio-Moldova”;
- Codul de principii, standarde și recomandări al producătorilor IPNA Compania „Teleradio-Moldova”;

- Concepția de monitorizare internă a programelor TV și Radio ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova”;
- Regulamentul Comisiei de Etică a IPNA Compania „Teleradio-Moldova”
- Regulamentul cu privire la achiziționarea producției de radio și televiziune de la producătorii independenți din exterior;
- Reorganizarea redacției emisiuni sportive radio-TV

4. Conform art. 58 lit. f) din Codul audiovizualului, Consiliul de observatori a confirmat în funcție, în bază de concurs, președintele Companiei – dl V. Todercan, directorul televiziunii – dna A. Răileanu, directorul radio – dl V. Gheorghisenco.

5. În conformitate cu art. 58 lit. g) din Codul audiovizualului, Consiliul de observatori, în cadrul ședințelor din 28 și 30 mai 2007, a discutat asupra deciziei de sancționare a Companiei „Teleradio-Moldova” de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului. Modul în care s-au desfășurat ședințele au servit drept material pentru un studiu de caz (vezi *Anexa nr. 1*).

Pe parcursul perioadei de monitorizare în activitatea CO au fost depistate mai multe derogări de la prevederile Codul audiovizualului.

Referitor la atribuțiile de supraveghere și control ce-i revin Consiliului de observatori, echipa de monitori a constatat că grila de emisie a IPNA Compania „Teleradio-Moldova” (până în luna octombrie 2007 – n.n.) a fost aprobată abia pe 29 iunie 2007. Grilă a fost calificată de către membrii CO drept una bună, cel puțin, pe hârtie. Totuși, realizarea programelor, conținutul acestora, decorul, potrivit membrilor CO, a rămas la nivelul anilor 60 (dl. Boris Focșa a declarat că emisiunile TRM sunt ridicole, iar oamenii care lucrează la companie nu sunt profesioniști. Directorul televiziunii, dna Adela Răileanu a declarat că e și vina CO, care este un organ de control și, deci, nereușitele companiei sunt și nereușitele CO).

Grila de emisie de la 15 octombrie 2007 și până la finele anului, a fost aprobată retroactiv.

CO a reacționat la încălcările Codului audiovizualului de către IPNA abia după ce compania „Teleradio-Moldova” a fost sancționată de către CCA, deși ar fi trebuit să se autosesizeze în vederea preîntâmpinării încălcărilor, mai ales că supravegherea constituie o obligațiune juridică. CO a reacționat incorect din punct de vedere legal, dat fiind că, în cadrul ședinței, s-a pus în discuție corectitudinea aplicării sancțiunii de către CCA și oportunitatea aplicării sancțiunii, or, faptul în cauză nu ține de competența CO, ci doar a instanței de judecată. La ședință a fost invitat președintele CCA, Corneliu Mihalache, pentru a da explicații asupra cazului (după cum era de așteptat, acesta nu s-a prezentat). Pentru CO decizia CCA este lege, însă, hotărârea referitoare la cazul dat adoptată în ședință, în opinia monitorilor, a echivalat doar cu jumătăți de măsură (hotărârea prescria IPNA să se automonitorizeze, nu însă și prezentarea rapoartelor de automonitorizare spre analiză membrilor CO). Astfel, s-a întreprins un efort formal de intrare în legalitate. Până la monitorizarea IPNA Compania „Teleradio-Moldova” operată de către CCA, și în temeiul căreia a fost aplicată sancțiunea, CO nu a reacționat nici la semnalele societății civile care a făcut monitorizări și s-a arătat alarmată de situația de la companie.

În perioada de monitorizare CO nu a organizat nici o întâlnire cu publicul și nu a inițiat cercetări de audiență pentru a afla care sunt așteptările publicului vis-a-vis de propria activitate și de activitatea companiei.

Referitor la activitatea de administrare, CO nu a evaluat nici o dată performanța companiei și conducerii ei, nefiind publicată până în prezent nici o recomandare care să vizeze activitatea companiei.

În privința organizării interne, CO nu a asigurat în suficientă măsură transparența ședințelor proprii. Chiar dacă ședințele sunt publice, a fost foarte dificil de aflat ziua desfășurării acestora în lipsa publicării prealabile a anunțurilor de rigoare.

Ședințele CO s-au desfășurat în condiții inadecvate desfășurării ședințelor publice: într-un birou foarte mic, cu spațiu suficient pentru cel mult 18 persoane, restul fiind nevoite să urmărească lucrările ședințelor de la un monitor (cu calitate a sunetului la cel mai jos nivel) instalat în coridor (unde domnea o larmă insuportabilă, încât reprezentanta OSCE s-a văzut nevoită să-i reproșeze președintelui CO, dnei Mariana Șlapac, că asemenea condiții sunt inumane).

Organizarea activității CO a fost defectuoasă. Astfel, înșiși membrii CO uneori nu erau informați despre ziua desfășurării ședințelor. Au fost cazuri când materialele ce urmau a fi discutate li se puneau la dispoziție membrilor CO abia în ziua desfășurării ședinței.

Membrii CO, deseori, au dat dovadă de cunoaștere insuficientă a procedurii de adoptare a actelor administrative, de cunoaștere insuficientă a prevederilor Codului audiovizualului și a Regulamentului CO, a procedurii de organizare și desfășurare a concursului privind alegerea administrației IPNA (dosarele participanților la prima etapă a concursului nu au fost publicate pe pagina web, ceea ce contravine prevederilor Codului audiovizualului).

În lipsa unor agende clar formulate, a insuficienței de abilități ale președintelui CO în dirijarea ședințelor, majoritatea acestora au avut un caracter haotic. (În cadrul ședinței în care se discuta asupra cazului de sancționare a companiei de către CCA, nu era clar cine este președintele CO: dna Mariana Șlapac sau dna Angela Răileanu, director TV Moldova 1, care decidea cui să i se dea cuvântul și cui nu).

În procesul monitorizării s-a constatat că modalitatea defectuoasă de organizare a activității CO a condus la disensiuni interne: un membru al Consiliului, Victoria Musteață, a declarat presei că întreg Consiliul este o farsă și și-a dat demisia. (Un alt membru, Boris Focșa, a declarat că în cazul în care situația de la Companie nu se va schimba și dânsul va fi obligat să procedeze la fel).

Desfășurarea concursului pentru suplinirea posturilor vacante de președinte al IPNA și de directori ai radiodifuziunii și televiziunii a început cu deficiențe, astfel:

- nu au fost făcute publice la timp dosarele de participare ale concurenților;
- nu a fost făcut public la timp regulamentul cu privire la concursul respectiv;
- nu au fost stabilite din timp criteriile de departajare a câștigătorilor;
- criteriile au fost făcute publice cu întârziere;
- criteriile au purtat un caracter general (nemăsurabile), ceea ce a lăsat loc pentru interpretări.

Hotărârea cu privire la numirea în funcție a câștigătorilor concursului a fost luată cu majoritate de voturi fără a fi motivată în modul corespunzător. Motivarea nu poate fi dedusă nici din procesul-verbal al ședinței CO.

2.5 Concluzii și recomandări

Concluzii

Pe parcursul anului 2007 CO și-a demonstrat ineficacitatea, iar prerogativele prevăzute de Codul audiovizualului nu au fost pe deplin valorificate (Unul din membri, Igor Munteanu, a declarat că CO este ineficient și se mișcă ca melcul). Până la moment CO nu și-a stabilit cu maximă claritate scopul de bază și nu și-a determinat acțiunile prioritare pe care trebuie să le întreprindă.

CO a reușit într-o măsură insuficientă să-și onoreze atribuțiile ce-i revin. El nu a pătruns în profunzimea specificului activității unui serviciu public de radio și televiziune și, posibil, prin aceasta se explică neglijarea în totalitate a exercitării funcției sale de supraveghere a respectării de către angajați și de către conducerea companiei a cadrului juridic în domeniu.

Recomandări

- Stabilirea unei modalități clare de asigurare a transparenței ședințelor CO, inclusiv anunțarea din timp a ședințelor, rezervarea unui spațiu adecvat desfășurării ședințelor;
- Publicarea pe site a deciziilor;
- Modificarea Regulamentului CO prin introducerea unor stipulări care să prevadă motivarea hotărârilor adoptate de Consiliu;
- Organizarea întâlnirilor cu publicul;
- Organizarea activității de elaborare a proiectului Caietului de sarcini de o manieră, care să permită, pe de o parte, participarea largă și reală a angajaților IPNA și, pe de altă parte, desfășurarea unor dezbateri publice pe marginea proiectului;
- Evaluarea periodică (ori de câte ori este nevoie, dar nu mai rar decât trimestrial) a performanței Companiei de către CO cu difuzarea publică ulterioară a rezultatelor;
- Instituirea funcției de ombudsman în scopul reprezentării interesului public și diminuării efectelor conflictelor dintre instituție și public.

***

**Reacția serviciului public național de radio și TV
la avertizarea Consiliului Coordonator al Audiovizualului din data de 23 mai 2007**

Studiu de caz

Introducere

Reacția Consiliului de Observatori (CO) al Instituției Publice Naționale a Audiovizualului (IPNA) Compania „Teleradio-Moldova” la decizia CCA din 23 mai 2007 prin care Compania „Teleradio-Moldova” a fost avertizată public pentru lipsa de pluralism politic și social, nerespectarea principiilor echilibrului social-politic, echidistanței, principiului de informare din mai multe surse în perioada desfășurării campaniei electorale, s-a aflat, pentru o anumită perioadă în centrul opiniei publice. Au fost emise diverse opinii, inclusiv în controversă. Dată fiind importanța funcționării judicioase a două instituții autonome publice pentru dezvoltarea domeniului audiovizualului, în general, și a celui public în particular, monitorii proiectului au decis să aleagă drept obiect de studiu cazul respectiv.

Conform art. 58 al Codului audiovizualului, Consiliul de Observatori, creat din 9 membri desemnați de Parlamentul Republicii Moldova, a fost investit cu următoarele atribuții:

- a) *aprobă statutul companiei și modificările la el;*
- b) *aprobă Caietul de sarcini al companiei, care include planul financiar și declarația politicii editoriale a companiei;*
- c) *evaluatează performanța companiei și conducerii ei, publicând rapoarte anuale și recomandări;*
- d) *aprobă instituirea, reorganizarea sau încetarea activităților subdiviziunilor companiei, inclusiv ale birourilor ei teritoriale;*
- e) *organizează întâlniri publice cu reprezentanți ai diferitelor categorii ale auditoriului din Republica Moldova pentru a efectua studii de audiență;*
- f) *confirmă în funcție, în bază de concurs, președintele companiei, directorul radiodifuziunii și directorul televiziunii;*
- g) *sesizează, din oficiu și la solicitare, asupra încălcării Codului audiovizualului și a altor legi în vigoare, comise de companie, înaintând președintelui ei demersuri de intrare în legalitate.*

După cum se deduce din întreg textul articolului 58 din Codul audiovizualului, CO a fost creat în scopul supravegherii sub toate aspectele a activității Companiei Publice „Teleradio-Moldova”.

Monitorizarea acțiunilor întreprinse de CO de la formarea sa în vederea constituirii și fortificării serviciului public de radio și de televiziune denotă că până în prezent activitatea acestuia se reduce în principal la numirea în funcție a noii conduceri și aprobarea caietului de sarcini al Companiei pe anul 2008.

În linii mari, acțiunile întreprinse de către CO în perioada respectivă au purtat un caracter superficial și n-au avut impact evident asupra activității companiei, asupra imaginii acesteia și asupra propriei imagini în fața publicului.

Expunere

CCA prin Decizia sa nr. 68 din 23 mai 2007 “Cu privire la difuzarea blocurilor de știri de către M 1, Radio Moldova, NIT în perioada desfășurării campaniei electorale la alegerile locale generale din 03 iunie 2007”, Compania „Teleradio-Moldova” a fost avertizată public pentru lipsa de pluralism politic și social, nerespectarea principiilor echilibrului social-politic, echidistanței, principiului de informare din mai multe surse în perioada desfășurării campaniei electorale. Totodată, Compania „Teleradio-Moldova” a fost somată ca în termen de 7 zile să-și modifice programele de știri în corespundere cu rigorile Codului audiovizualului nr. 260-XVI din 27.07.2007.

La 28 mai 2007 CO s-a întrunit în ședință publică în scopul dezbaterii cazului. Discuțiile au vizat corectitudinea aplicării sancțiunii față de Companie de către CCA, s-au dat aprecieri asupra oportunității acesteia, a fost invitat președintele CCA, dl Corneliu Mihalache, în scopul dării explicațiilor asupra cazului. În definitiv, CO a adoptat o decizie conformă Codului audiovizualului care prevede: în ședința Consiliului de Observatori preconizată pentru 30.05.2007, președintele Companiei „Teleradio-Moldova”, dl Valentin Todercan, să prezinte un răspuns la avertizarea CCA și măsurile întreprinse de către Companie pentru ameliorarea situației la acest compartiment.

La 30 mai au fost reluate discuțiile asupra cazului. Sfidând prevederile legale și propria decizie din 28 mai 2007, CO a revenit la discutarea oportunității și legalității sancțiunii pe care CCA a aplicat-o IPNA.

Până la urmă, în cadrul ședinței s-a decis de a lua act de raportul dlui Valentin Todercan privind măsurile întreprinse pe marginea activității departamentelor actualității TV și actualității radio în corespundere cu prevederile art.7 și 10 ale Codului audiovizualului. De asemenea, s-a decis ca administrația Companiei, în regim de urgență să elaboreze și să aplice un mecanism intern de monitorizare a programelor de știri.

Constatări

În urma examinării cazului echipa de monitori constată următoarele:

- CO a reacționat la încălcările prevederilor Codului audiovizualului de către companie abia după ce aceasta a fost sancționată de către CCA, or, CO are ca sarcină de bază, conform legii, a preveni aceste încălcări și a reacționa prompt în cazul în care ele au apărut.
- Stilul de examinare a chestiunilor în cadrul ședințelor CO denotă existența dublelor standarde, de rând ce discuțiile s-au axat pe o categorie de teme, iar decizia a vizat cu totul alte teme.
- Reacția CO la sancționarea companiei de către CCA a fost tardivă (după o lună de la sancționare) dacă luăm în calcul specificitatea perioadei electorale.
- Reacția inițială a CO a fost una inadecvată întrucât Codul audiovizualului nu investește CO cu atribuții pe care și le-a asumat arbitrar (discutarea legalității și oportunității sancțiunii CCA, invitarea președintelui CCA pentru a da explicații asupra deciziei).
- Chiar dacă CO pe cazul dat a adoptat o decizie procedural corectă (compania să se automonitorizeze), dar aceasta este insuficientă, deoarece nu conține mecanismul care să asigure finalitatea ei (cine face automonitorizarea, conform căror criterii, perioada de raportare, modalitatea de aducere la cunoștința publicului, aprecierea îndeplinirii deciziei CCA).
- Atenționăm, că textul hotărârii CO fixează că sancționarea a avut loc la 23 martie 2007. În realitate, aceasta a avut loc la 23 mai 2007. Este o eroare mecanică, dar relevantă.

Concluzii

- Studiul de caz denotă o funcționare defectuoasă a CO: cunoașterea insuficientă a legislației, lipsa voinței comune de a se conforma prevederilor legale, reacția inadecvată la decizia autorității naționale de reglementare în domeniu;
- CO nu și-a identificat plenar locul și rostul prevăzut de legislație ca exponent al interesului public, acționând mai degrabă ca avocat al intereselor corporative ale administrației companiei publice – joncțiunea CO cu administrația companiei în discutarea avertizării CCA.

***

Caietul de sarcini al Companiei „Teleradio-Moldova” – acord între societate și serviciul public de radioteleviziune

Studiu de caz.

Introducere

La baza activității Companiei „Teleradio-Moldova” se află Caietul de sarcini, „*elaborat de președintele companiei, de directorul radiodifuziunii, de cel al televiziunii, de șefii departamentelor companiei*” (art. 62 (2), aprobat de către Consiliul de Observatori (CO) al Instituției Publice Naționale a Audiovizualului (art. 58 (b), avizat de către CCA (art. 40 (e) și aprobat, în final, de către Parlament. Caietul de sarcini include Planul financiar și Declarația politicii de programe. De calitatea și de argumentarea acestuia depinde finanțarea Companiei de la bugetul de stat. Dată fiind importanța Caietului de sarcini pentru Companie, respectiv, pentru edificarea unui serviciu public veritabil de radio și televiziune, subiectul dat a intrat în atenția monitorilor pentru prezentul studiu de caz.

Conform art. 58 al Codului audiovizualului, Consiliul de Observatori are atribuția de a aproba Caietul de sarcini al companiei, care include explicit două componente distincte: “*planul financiar și declarația politicii de programe (pentru companie și, separat, pentru fiecare serviciu de programe) care servesc drept temelie pentru asigurarea transparenței și susținerii publice în activitățile companiei, precum și pentru aprobarea bugetului ei anual*” (art. 62 (1).

Expunere

Consiliul de Observatori a pus în discuție problema elaborării și aprobării caietului de sarcini al Companiei pentru anul 2008, prima dată, în cadrul ședinței sale din 29 iunie 2007. Președintele Companiei a declarat că respectivul caiet de sarcini este elaborat și că discutarea lui poate fi inclusă în ordinea de zi a unei ședințe viitoare a CO.

În cadrul ședinței CO din 20 iulie 2007 a fost pus în discuție proiectul caietului de sarcini, dar, o decizie finală a CO urma să fie luată la o ședință ulterioară. În cadrul ședinței, președintele Companiei, dl V. Todercan a informat că a prezentat proiectul bugetului companiei pentru anul 2008 (proiectul bugetului este doar un element din Caietul de sarcini – n.n.) Ministerului Finanțelor.

Faptul prezentării proiectului de buget la Ministerul Finanțelor, fără o discuție în cadrul CO (și separat de Caietul de sarcini – n.n.), a fost criticat de către dl V. Ioniță, membru al Consiliului de Observatori, care a invocat următoarele argumente: proiectul de buget al Companiei, ca parte a Caietului de sarcini, urmează a fi prezentat și susținut direct în fața Parlamentului de către Consiliul de Observatori, deoarece, în conformitate cu art. 50 din Codul audiovizualului, Compania este autonomă instituțional, iar în conformitate cu Legea cu privire la sistemul bugetar și procesul bugetar, prin intermediul Ministerului Finanțelor prezintă proiectele de buget în Parlament doar autoritățile subordonate Guvernului.

În susținerea acțiunilor sale, președintele Companiei a invocat următoarele: CO nu a discutat niciodată până la ședința din 29 iunie 2007 despre modul în care va fi prezentat Caietul de sarcini Parlamentului; termenul-limită pentru prezentarea proiectelor de buget la Ministerul Finanțelor a fost luna iunie 2007; tradițional, proiectul de buget al Companiei era prezentat de fiecare dată Parlamentului prin intermediul Ministerului Finanțelor.

Pe motiv că, la ședința din 20 iulie proiectul bugetului a generat mai multe întrebări membrilor CO, iar termenele pentru prezentarea lui în Parlament nu presau (observații proprii – n.n.), Consiliul de Observatori a decis ca discuțiile asupra proiectului de buget pentru anul 2008 să se amâne, fiind necesare note explicative suplimentare.

Oricum, în cadrul ședinței Consiliului de Observatori din 9 august 2007 a fost votat în fond bugetul Companiei pe anul 2008 (separat de Caietul de sarcini – n.n.), în mărime de 245 mln. lei.

În perioada 19-20 septembrie 2007 CO, cu sprijinul Fundației Soros-Moldova, a organizat un seminar teoretico-practic axat, printre altele, și pe identificarea conținutului unui caiet de sarcini și modul de aprobare al acestuia.

La ședința CO din 27 septembrie 2007 s-a decis a transmite o scrisoare Parlamentului prin care să se solicite suplimentarea subvențiilor bugetare destinate Companiei pentru anul 2008.

La ședința CO din 17 octombrie 2007 a fost aprobată grila de emisie a postului de televiziune „Moldova 1” pentru perioada 15 octombrie – 31 decembrie 2007.

Pentru 30 octombrie 2007 CO a preconizat o ședință la care au fost invitați deputați din Parlamentul Republicii Moldova, cu aceștia urmând a fi discutat și caietul de sarcini, dar ședința nu a avut loc.

La 2 noiembrie 2007 Consiliul Coordonator al Audiovizualului a emis o decizie prin care a avizat pozitiv Caietul de sarcini al Companiei pentru anul 2008 (neadoptat de CO – n.n.), care urma a fi transmis spre aprobare Parlamentului Republicii Moldova.

La 23 noiembrie 2007 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea bugetului pentru anul 2008, prin care a acordat Companiei suma de 51 mln. lei (dar nu cunoaștem când – până sau după avizarea CCA- a fost prezentat Caietul de sarcini în Parlament – n.n.).

Constatări

În urma examinării acestui caz putem face următoarele constatări:

- CO a aprobat proiectul bugetului Companiei fără a aproba caietul de sarcini, iar caietul de sarcini nu a fost aprobat niciodată. Considerăm că aprobarea bugetului fără a aproba caietul de sarcini contravine nu doar literei legii, dar și spiritului legii, ori, nu se poate să accepți solicitarea unei sume de la parlament fără a ști pentru ce este solicitată. CO are ca atribuție nu de a aproba formal caietul de sarcini, dar să identifice calitatea lui. Deducem că CO a privit formal problema. În ședință a fost criticat dur caietul de sarcini, însă nu s-a făcut nici o propunere clară de îmbunătățire a lui și, până la urmă, anume acel caiet de sarcini dur criticat de către CO, neaprobat conform Codului audiovizualului, a fost prezentat Parlamentului și în baza lui s-a solicitat suma de 245 mln. lei. Considerăm că acest caiet de sarcini și consecințele acestuia reprezintă un eșec grav al actualului CO. Conform art. 62 din Codul audiovizualului caietul de sarcini este format din 2 părți: planul financiar și declarația politicii de programe, iar planul financiar are ca parte componentă proiectul de buget al Companiei. Deci, bugetul este o parte a caietului de sarcini.
- Grila de emisie a Companiei a fost aprobată retroactiv de către CO, ori, prin decizia din 17 octombrie 2007, CO aprobă grila de emisie a postului de televiziune „Moldova 1” începând cu 15 octombrie 2007. Acest fapt contravine principiului securității raporturilor juridice, în măsura în care nu este justificată necesitatea aplicării retroactive a deciziei date. În speță, justificarea dată lipsește cu desăvârșire. Desigur, în cazul respectiv reglementarea retroactivă a raportului juridic nu creează nici o problemă, de fapt, în schimb, aceasta reprezintă o gravă problemă de drept, care nu trebuie să se transforme într-o practică vicioasă.

Concluzii

Studiul de caz denotă încă multiple probleme în funcționarea CO, și anume: cunoașterea insuficientă a legislației, lipsa voinței comune de a se conforma prevederilor legislației, lipsa unei strategii clare de îmbunătățire a situației la Companie și, drept consecință, ineficiența CO în vederea realizării scopului său de bază și anume: edificarea unui veritabil serviciu public de radio și televiziune.

***

Capitolul III. IMPLEMENTAREA PREVEDERILOR CODULUI AUDIOVIZUALULUI PRIN PRISMA ANALIZEI CONȚINUTULUI PROGRAMELOR DE ACTUALITĂȚI ALE IPNA COMPANIA „TELERADIO-MOLDOVA”

(monitorizare selectivă)

3.1. Cadru general

Unul dintre obiectivele proiectului vizează monitorizarea modului în care IPNA Compania „Teleradio-Moldova” își onorează obligațiunile ce decurg din prevederile Codului audiovizualului. De menționat că mai multe norme deontologice, odată incluse în textul legii (fapt criticat de mai mulți experți în domeniu), au devenit norme juridice, norme obligatorii pentru angajații din presa electronică, în general, și din audiovizualul public, în particular. Echipa de implementare a proiectului a efectuat patru monitorizări selective cu durata de 7 zile fiecare.

Prima monitorizare s-a desfășurat în perioada 25 – 31 martie 2007 - ultima săptămână care a precedat desemnarea unei noi administrații a IPNA. Perioada respectivă deschidea perspectiva unei comparații facile între rezultatele activității fostei și viitoarei administrații, evident, prin prisma calității produsului informațional destinat și oferit publicului.

Monitorizarea a doua a fost efectuată după 45 de zile (15 – 21 mai 2007) de la intrarea în funcție a noii administrații (nou fiind, de fapt, numai președintele Companiei la vremea respectivă). Săptămâna selectată pentru monitorizare a coincis cu un segment temporal al perioadei electorale care a precedat alegerile generale locale din 3 iunie. Perioada electorală este un examen de maturitate pentru orice instituție media și, în acest sens, a avut o semnificație aparte pentru monitori.

Monitorizarea a treia a cuprins săptămâna 06 – 12 august, aproximativ după o sută de zile de activitate a noii administrații a IPNA Compania Teleradio-Moldova. De data aceasta, la radio, la solicitarea directorului Departamentului Actualități, a fost monitorizat programul „Median-Info”, iar tematica abordată de principala ediție de actualități a zilei de la tv Moldova 1 – „Mesager”, a fost comparată cu tematica abordată de către alte trei televiziuni din Moldova. Scopul urmărit a fost stabilirea măsurii în care radiodifuzorul public național, prin specificul activității sale, se deosebește de radiodifuzorii privați.

A patra și ultima monitorizare din anul 2007 în cadrul proiectului a fost desfășurată în perioada 19 – 25 noiembrie, după aproximativ două sute de zile de la desemnarea noii administrații a IPNA. Monitorizarea respectivă a oferit posibilitatea comparării rezultatelor ei cu rezultatele monitorizărilor anterioare și stabilirea dinamicii înregistrate. Analiza rezultatelor a permis formularea concluziilor, referitoare la modul în care IPNA Compania „Teleradio-Moldova” implementează prevederile Codului audiovizualului, în cadrul programelor de știri și actualități supuse monitorizării.

Au fost monitorizate știrile și programele de actualități „Radiomatină” (Radio Moldova), intervalul de timp 6.00-8.00 (primele două monitorizări) și „Median-Info, principala ediție informativă de la mijlocul zilei, și „Mesager” (TV Moldova 1), ora 19.00 (de limbă rusă) și ora 21.00. Emisiunile respective au fost selectate pentru monitorizare din două motive centrale: notorietatea înaltă a audienței (implicit, impactul asupra audienței) și rigiditatea regulilor de editare a unui asemenea gen de programe.

3.2. Prevederi legale

Drept repere pentru analiza emisiei radio/tv și, ulterior, pentru formularea concluziilor, au servit următoarele prevederi ale Codului audiovizualului:

- *radiodifuzor public – instituție audiovizuală...aflată în serviciul societății, independentă editorial, a cărei activitate este supravegheată de societate (art. 2, d);*
- *pentru a asigura în cadrul emisiunilor informative...respectarea principiilor echilibrului social-politic, echidistanței și obiectivității, (radiodifuzorii) vor plasa fiecare știre astfel încât: a) informația care compune știrea să fie veridică; b) să nu fie deformat sensul*

realității prin tertipuri de montaj, comentarii, mod de formulare sau titluri; c) în cazul subiectelor ce vizează situații de conflict, să se respecte principiul de informare din mai multe surse (art. 7, (4);

- ...dreptul la informare completă, obiectivă și veridică...sunt garantate de lege (art. 10, (1);
- **Apărarea drepturilor consumatorilor de programe este asigurată de către CCA..(art.10,(2);**
- Radiodifuzorii sunt obligați să asigure obiectivitatea informării..., favorizând libera formare a opiniilor (art.10, (5);
- Atribuțiile companiei (IPNA) sunt: a) elaborarea, producerea, difuzarea emisiunilor...despre realitățile sociale, politice și economice interne și internaționale..., emisiuni pluraliste, imparțiale..., menite să asigure informarea corectă, imparțială, echidistantă a consumatorilor, respectând echilibrul politic, libertatea de exprimare, de creație...(art. 51, (1) a);
- Transmiterea onestă, fidelă, echidistantă a informațiilor în cadrul programelor de știri (art. 51, (1) e);
- Favorizarea ...schimburilor de opinie între diversele categorii ale populației...(art. 51, (1) j);
- Independența editorială...include dreptul exclusiv al organelor de conducere ale companiei de a adopta, **în limitele stabilite de prezentul cod**, decizii cu privire la: a) elaborarea politicii editoriale...; c) conceperea și producerea programelor, inclusiv a celor de știri și actualități (art. 52, (2);
- Consiliul de Observatori...: c) **evaluează performanțele companiei și conducerii ei...; g) sesizează, din oficiu și la solicitare, asupra încălcării prezentului cod...**, comise de companie, înaintînd președintelui ei demersuri de intrare în legalitate (art. 58).

La a doua monitorizare, dat fiind că perioada ei a cuprins un segment temporal al campaniei electorale pentru alegerile locale generale, s-a ținut cont și de anumite prevederi deontologice, elucidate în cadrul seminarului „**Mass-media și alegerile**” organizat la Chișinău pe 17-18 aprilie 2007 de către Biroul de Informare al Consiliului Europei în Moldova și anume:

„Jurnaliștii prin esență sunt profesioniști. Trebuie să faceți distincția dintre un eveniment real și unul înscenat. Uneori sunt înscenate evenimente doar pentru camera de luat vederi, evenimente lipsite de careva conținut. Nu fiecare călătorie a președintelui sau a primului ministru merită să fie reflectată în știri. Deci, dumneavoastră trebuie să judecați și să luați o decizie profesionistă – ce merită și ce nu merită să fie reflectat în știri. În cele din urmă, alegerile se reduc la putere. Jurnalistul trebuie să distingă pasiunile electorale. Ziaristul trebuie să se bazeze pe capacitatea sa de profesionist și să decidă: ce trebuie și ce nu trebuie reflectat. Un alt lucru demn de reținut: rolul ziaristului, când reflectă o campanie electorală, este să compare situația reală cu promisiunile. Nu să prezinte imagini frumoase cu prim-ministrul care deschide o conductă de gaz, sau care deschide un pod, dar să amintească publicului de promisiunile făcute de același prim-ministru când candida, și să spună publicului ce a realizat acest prim-ministru în activitatea sa. Astfel, plasați aceste imagini într-un context”.

„Utilizarea mass-media publice sau de stat în favoarea cuiva echivalează cu utilizarea fondurilor contribuabililor pentru susținerea cuiva (partide sau candidați), iar aceasta este o manifestare a corupției”
„Trebuie să fim conștienți de faptul că știrile despre deschiderea școlilor, drumurilor, caselor de cultură, centrelor comunitare de documentare sau de informare etc, etc, chiar fără comentariile ziaristului, atrag atenția alegătorilor de partea candidaților partidului de guvernământ. Nici nu trebuie să faci agitație în favoarea candidaților. Pentru că e clară concluzia: partidul de guvernământ gestionează ireproșabil treburile în stat”.

„În perioada campaniei electorale radiodifuzorii trebuie să depună eforturi suplimentare pentru a menține standarde jurnalistice înalte și, mai ales, în programele de știri. Acest lucru e greu de realizat în situația când autoritățile au influență asupra unor radiodifuzori. Uneori influența nici nu e necesară, dacă ziaristii știu că activitatea lor depinde de orientarea pro-autorități a emisiunilor lor și dacă aceștia, ani de zile, au susținut autoritățile. Monitorizarea trebuie să scoată în vileag, în mod operativ, situațiile când în programele de știri lipsește obiectivitatea și echilibrul în reflectarea evenimentelor electorale cu participarea concurenților electorali”.

„Pentru a determina măsura în care sunt respectate standardele profesionale, trebuie urmărit: se dă prioritate funcționarilor publici care, în virtutea funcției de stat, sunt prezenți la diferite evenimente – deschiderea clinicii, vizite de lucru, discurs în parlament, și dacă asemenea evenimente sunt cu adevărat importante/relevante pentru cetățeni;”.

3.3. Mecanismul de monitorizare

În scopul determinării modului în care programele de știri și de actualități, corespund prevederilor legale și deontologice, *fișa de monitorizare*, elaborată de echipa de implementare a proiectului, a cuprins indici măsurabili ce permit o evaluare cantitativă și calitativă a emisiei, în baza căreia pot fi trase concluzii plauzibile.

Indicii cantitativi:

- numărul știrilor și subiectelor (pentru a putea urmări evoluțiile sau involuțiile în realizarea edițiilor de actualități);
- tematica (dacă e actuală și importantă; actualitatea este determinată de numărul consumatorilor interesați de tema abordată; importanța este determinată de numărul consumatorilor afectați direct de evenimentul, situația, întâmplarea etc, despre care li se comunică);
- geografia (dacă îndreptățește aria de acoperire teritorială a radiodifuzorului);
- durata (dacă este în concordanță cu actualitatea și importanța temei);
- protagoniștii (dacă favorizează echilibrul social-politic și dacă favorizează libera formare a opiniei consumatorului);
- genurile jurnalistice (prezență și dacă sunt respectate regulile de scriere într-un gen ori altul);

Indicii calitativi:

- poziția ziaristului (părtinitoare/nepărtinitoare; regula generală: ziaristul oferă fapte, consumatorul trage concluzii. Excepții: ziaristul poate expune propriile opinii, dar își alege genul care îi permite acest lucru – comentariul, de exemplu);
- numărul surselor (dacă există mai multe surse de informare și dacă ele sunt independente una de alta. Sursele conferă credibilitate și complexitate materialului);
- abordarea subiectelor tematice (gradul de profesionalism care indică profunzimea reflectării temei);
- caracterul și tonalitatea materialului (laudativ/neutru/critic; dacă favorizează pe cineva autorul știrii sau subiectului; regula generală: ziaristul furnizează informație suficientă despre eveniment pentru a-i da posibilitate consumatorului să aprecieze evenimentul)
- ordinea știrilor și subiectelor în ediție (regula generală: cu cât știrea este mai importantă, cu atât este comunicată mai repede – principiul piramidei inversate. Aceasta economisește timpul consumatorului și demonstrează respectul ziaristului pentru el);
- limbajul materialelor (accesibilitate, respectarea specificului).

3.4. Date statistice și comentarii

Pe parcursul anului 2007 au fost efectuate 4 monitorizări selective, cu durata de 7 zile fiecare, în lunile martie, mai, august și noiembrie.

În total au fost supuse monitorizării 652 de știri și subiecte radio și 845 de știri și subiecte tv.

Rezultatele monitorizării au fost făcute publice în cadrul a patru conferințe de presă și prin difuzarea a patru comunicate de presă.

Pe parcursul **primei monitorizări (25 – 31 martie 2007)**, au fost supuse analizei 166 știri și subiecte radiofonice și 206 știri și subiecte tv, difuzate în cadrul programelor „Radiomatină” (orele 6.00-8.00) și „Mesager” (ora 19.00 și ora 21.00).

Monitorizarea (vezi *anexa nr. 1*) poate fi schematic reprezentată astfel: (vezi *tabelul nr. 1*)

Tabelul nr. 1

perioada	Martie			
	Radio		Tv	
	166		206	
număr știri și subiecte	număr	%	număr	%
criterii				
Părtinitoare	68	40,9	105	50,9
Laudative	73	43,9	128	62,1
Neutre	81	48,7	78	37,8
Critice	1	0,6	0	0
Actori oficiali (primele 3 pers. în stat)	37	22,2	66	32,03
2 și mai multe surse	*	*	*	*

Notă: * - nesemnificativ

Rezultatele primei monitorizări relevă faptul că politica editorială a celor două subdiviziuni responsabile de actualități nu este în concordanță cu prevederile Codului audiovizualului. Bună parte dintre ziariști dau dovadă (în jumătate din cazurile fixate) de părtinire în abordarea temelor. Este covârșitoare cota știrilor și subiectelor laudative, acestea semănând mai mult a rapoarte euforice despre succese și reușite ale autorităților în toate domeniile.

Materialele problematice lipsesc aproape cu desăvârșire, iar dacă este, totuși, abordată o problemă, nu se merge mai departe decât soluția și punctul de vedere al oficialităților. Publicului i se oferă informație prin optica preponderent oficială asupra evenimentelor, ceea ce conferă instituției mai degrabă caracter de stat decât caracter public, conform statutului pe care îl deține.

Prin activitatea sa IPNA nu demonstrează grijă pentru interesele publicului-contribuabil, fapt ce echivalează cu o încălcare a prevederilor legale. Nu se resimte nici efortul CO în a evalua emisia și a lua atitudine față de calitatea programelor de actualități.

În cadrul monitorizării a doua, desfășurată în perioada 15 – 21 mai 2007, (vezi anexa nr. 2) au fost supuse analizei 212 știri și subiecte radiofonice și 226 știri și subiecte tv.

Pentru comoditate, vom reprezenta schematic rezultatele ei în comparație cu cele anterioare: (vezi tabelul nr. 2)

Tabelul nr. 2

perioada	martie				Mai			
	radio		tv		radio		tv	
	166		206		212		226	
număr știri și subiecte	număr	%	număr	%	număr	%	număr	%
criterii								
Părtinitoare	68	40,9	105	50,9	72	33,9	109	48,2
Laudative	73	43,9	128	62,1	66	31,1	103	45,5
Neutre	81	48,7	78	37,8	61	28,7	66	29,2
Critice	1	0,6	0	0	3	1,4	3	1,3
Actori oficiali (primele 3 persoane în stat)	37 ori	22,2	66	32,03	10	4,7	42	18,5
2 și mai multe surse	*	*	*	*	*	*	*	*

Notă: * - nesemnificativ

Astfel, monitorii au constatat că numărul știrilor și subiectelor realizate în baza unei singure surse de informare – cea oficială – este în continuare covârșitor. Persistă un număr mare de știri realizate în baza comunicatelor parvenite de la serviciile de presă ale instituțiilor statului în care în mod tradițional există un singur punct de vedere – cel oficial. Continuă practica de a determina prima știre a ediției informative în funcție de protagonist (în particular este vorba de primele persoane în stat) și nu în funcție de importanța evenimentului pentru public în conformitate cu misiunea serviciului public. Știrile, în mare parte, nu sunt scrise sau redactate în conformitate cu rigorile serviciului public și deontologia profesională. Materialele de problemă sunt realizate fără să fie investigate cauzele situației și fără să fie solicitate toate punctele de vedere ale părților implicate.

Selectarea și prezentarea elogioasă a unor evenimente cu participarea actorilor oficiali atribuie subiectelor conotații electorale.

Echipele de monitorizare au constatat, totodată, că analiza comparativă a indicatorilor atestă o ușoară evoluție spre bine a programelor de știri ale IPNA față de monitorizarea precedentă (25 – 31 martie). Astfel, monitorizarea curentă a atestat reducerea știrilor și subiectelor cu caracter laudativ: la radio 1/3 din materiale sunt laudative față de jumătate la prima monitorizare; la TV schimbările nu sunt atât de evidente: ușor sub 1/2 din materiale sunt laudative comparativ cu prima monitorizare când jumătate erau laudative. De asemenea, față de monitorizarea precedentă s-a redus numărul știrilor și subiectelor în care protagoniști sunt primele 3 persoane în stat. În ansamblu, însă, schimbările intervenite sunt ne semnificative în raport cu lacunele care persistă, iar IPNA Compania „Teleradio-Moldova” se conformează prea lent prevederilor legale în vigoare.

Monitorizarea a treia (06 – 12 august 2007), (vezi anexa nr. 3) a cuprins suplimentar două elemente inedite: a) la radio a fost monitorizat programul „Median-info” în loc de „Radiomatinal”, și b) tematica ediției „Mesager” a fost comparată cu tematica altor 3 televiziuni (ProTV, TV7 și Euro TV).

Au fost supuse analizei **146 știri și subiecte radiofonice și 194 știri și subiecte tv (Radio Moldova: intervalul orele 12.00 – 13.00 (12.30 în week-end); TV M 1: orele 19.00; 21.00.)**. Tematica „Mesager”-ului (ora 21.00) a fost comparată cu tematica programelor de actualități ale ProTV (ora 20.00), TV7 (ora 22.30) și Euro TV (ora 19.00), difuzate în perioada 8-10 august. Schematic, rezultatele sunt următoarele (vezi tabelul nr. 3):

Tabelul nr. 3

perioada	martie				Mai				august			
	radio		tv		radio		tv		radio		tv	
număr știri și subiecte	166		206		212		226		146		194	
	num.	%	num.	%	num.	%	num.	%	num.	%	num.	%
Criteria												
Părtinitoare	68	40,9	105	50,9	72	33,9	109	48,2	58	39,7	82	42,2
Laudative	73	43,9	128	62,1	66	31,1	103	45,5	46	31,5	67	34,5
Neutre	81	48,7	78	37,8	61	28,7	66	29,2	95	65	110	56,7
Critice	1	0,6	0	0	3	1,4	3	1,3	4	2,7	19	9,7
Actori oficiali (prim.3 pers.în stat)	37	22,2	66	32,03	10	4,7	42	18,5	10	6,8	27	13,9
2 și m. multe surse	*	*	*	*	*	*	*	*	21	14,3	63	32,4

Notă: * - nesemnificativ

Precum relevă rezultatele monitorizării a treia, IPNA Compania „Teleradio-Moldova” înregistrează anumite progrese în comparație cu perioadele monitorizate anterior, dar programele de actualități nu poartă caracter realmente public. Procesul de constituire a serviciului public veritabil s-ar accelera, în opinia monitorilor, dacă diriguitorii IPNA nu ar tolera teleradiojurnalismul de calitate îndoielnică. Pentru aceasta este suficientă (și obligatorie juridic) practica de a respinge știrile și subiectele de actualitate care neglijează normele legale și deontologice de scriere a lor. Conținutul și tonalitatea unui număr impunător de știri și subiecte din programele de actualități dezgolesc, în mare, două grave probleme ale IPNA: calitatea cadrelor și managementul sectoarelor Actualități.

IPNA, denotă rezultatele monitorizării, abordează prevederile Codului audiovizualului cu jumătăți de măsură.

Compararea temelor propuse audienței de către TV M1 și alte trei televiziuni, precum și importanța lor, judecând după locul în program, relevă următorul tablou (vezi tabelul nr. 4):

Tabelul nr. 4

MOLDOVA 1	PROTV	TV 7	EURO TV
8 august, ora 21.00	8 august, ora 20.00	8 august, ora 22.30	8 august, ora 19.00
1. Consfătuire Guvern	1. Inundarea străzilor în Chișinău după ploaie	1. Rospotrebnadzor sosește în Moldova	1. Inundarea străzilor în Chișinău după ploaie
2. Regulament colectări	2. Guvernul solicită ajutor donatorilor străini pentru diminuarea efectelor secetei	2. Proiectul bugetului pe anul 2008 examinat la Guvern	2. Vizita primarului D. Chirtoacă la Termocom
3. Apel ajutor internațional	3. Aplicații în s. Chetrosu în cazul izbucnirii unui focar de gripă aviară	3. Guvernul a anulat taxa la importul grâului, secarei, făinii și altor produse	3. Proiectul bugetului de stat pe anul 2008
4. Experti ruși în RM (3.30)	4. Moldovean ucis într-o suburbie a Moscovei	4. Lipsa microbuzelor la Durlești	4. Guvernul solicită ajutor donatorilor străini pentru diminuarea efectelor secetei
5. Tronsonul Cahul Giurgiulești	5. Șoferi rămași fără permis pentru că n-au acordat prioritate ambulanței	5. Noua lege în Portugalia privind migrația	5. Legal la muncă în Portugalia
6. Seceta (3.00)	6. Hoți de vaci (în 7 raioane) prinși de poliție	6. Vizita primarului D. Chirtoacă la Termocom	6. Corjova și Buțeni – fără primar
7. Problema gunoierului	7. Stare deplorabilă în căminele studențești	7. Doi hoți de vaci prinși în Călărași	7. Rospotrebnadzor, inspecția întreprinderilor vinicole
8. Accident rutier	8. Vizita primarului D. Chirtoacă la Termocom	8. Doi moldoveni uciși într-o suburbie a Moscovei	8. Kievul aprobă construcția căii ferate RENI, (Odesa – Ismail)
9. Ședința cabinetului de miniștri	9. Cadouri pentru Sofia Rotaru la 60 de ani	9. Mortalitatea în RM în primele 6 luni ale 2007	9. Soluții pt parcările de automobile în Chișinău
10. Știri externe: Georgia Rusia SUA	10. SUA extind lista oficialilor bieloruși declarați indezirabili	10. Agricultorii din Ocnîța refuză ajutoarele în favoarea celor din Sud	10. Mortalitatea în RM în primele 6 luni ale 2007
11. Concurs reparație muzeu S. Lazo (3.30)	11. Răsturnare automobil polonez pe o autostradă în Franța	11. Noi spații de parcare în Chișinău	11. Consecințele ploilor în România
12. Raliu automobilistic	12. Consecințe ploi musonice în Asia de Sud	12. Tank petrolier testat la Giurgiulești	12. Greva mecanicilor de locomotivă în Germania
13. Sport	13. Traficant de droguri columbian arestat în Brazilia		13. Summit istoric între cele două Corei
	14. Nominalizări premiile MTV		14. Accident rutier în Chișinău
			15. Nominalizări premii MTV
MOLDOVA 1	PROTV	TV 7	EURO TV
9 august, ora 21.00	9 august, ora 20.00	9 august, ora 22.30	9 august, ora 19.00
1. Secetă - ajutoare	1. Consecințele furtunii din ajun în orașul Orhei	1. Hyde Park protestează la Consulatul și Ambasada României	1. Răspuns al primelor țări la apelul guvernului privind ajutoarele necesare
2. Import grâu	2. Prognoza pentru următoarele zile, week-end și începutul săptăm. viit.	2. Creșterea vânzărilor în urma instalării posturilor fiscale la 150 de depozite	2. Premierul despre scumpirea produselor de panificație
3. Prețul la pâine	3. Reacția premierului la supărarea fermierilor că subvențiile sunt mici	3. Iertarea datoriilor ca urmare a amnistiei fiscale	3. Reacția premierului la supărarea fermierilor că subvențiile sunt mici
4. Seceta - fructe	4. Amânarea deciziei Judecătorei Iași în validarea alegerilor din Buțeni	4. Răspunsul primelor țări la apelul guvernului privind ajutoarele necesare	4. Instalarea posturilor fiscale la depozite
5. Impozite	5. Protestul membrilor HP în fața consulatului și ambasadei României	5. Consecințele ploilor abundente în Orhei	5. Iertarea datoriilor (amnistia fiscală)

6. Clima	6. Creșterea vânzărilor la 150 depozite angro ca urmare a instalării posturilor fiscale	6. Guvernul despre programul de dezvoltare a industriei ușoare	6. Rospotrebnadzor a început inspecția
7. Știri externe (Japonia, Rusia)	7. Premierul solicită verificarea calculării noilor prețuri la lapte. Scumpire nejustificată	7. Guvernul a alocat 1,5 mln de lei pentru finalizarea constr. casei refugiaților transnistreni	7. Firme din România angajează moldoveni dacă știu rusa
8. Școala și noul an de învățământ	8. Guvernul decide amnistierea fiscală		8. Seminar al partidelor de dreapta: integrarea în UE
9. Știri educație	9. Tensiuni Georgia – Rusia		9. Hyde Park protestează la Consulatul și Ambasada României
10. Sănătate/intoxicație la Comrat	10. Accident aviatic în Anglia		10. Cutremur în insula Java, Indonezia
11. Infracțiune/Călărași	11. Doliu în Japonia (comemorare atac cu bomba la Nagasaki)		11. Victime în Vietnam din cauza inundațiilor
12. Știri externe	12. Naveta Endeavour cu 7 astronauți spre stația ISS		12. Georgia cere reuniune a Consiliului de securitate al ONU în problema avioanelor rusești
13. Cupa Independenței	13. L. Pavarotti la spital		13. Efecte ale pregătirilor către Olimpiada din China
14. Sport național	14. Bărbat cu maimuțică sub pălărie		14. Aniversare Nagasaki
15. Fotbal internațional			15. Tinerii dau sfaturi Guvernului
MOLDOVA 1	PROTV	TV 7	EURO TV
10 august, ora 21.00	10 august, ora 20.00	10 august, ora 22.30	10 august, ora 19.00
1. Vizită de lucru, Dezv. sectorului agroindustrial, Florești	1. Accident de muncă la un șantier din capitală (muncitor electrocutat)	1. Date privind pagubele de pe urma inundațiilor	1. V. Turcanu și L. Vasilache (CCA) acuză puterea
2. Problema apei, Cimișlia (4.12)	2. Facilități de obținere a vizelor românești pentru elevi	2. U. Fenosa nu e de acord cu metodologia calculării tarifelor	2. Replica lui C. Mihalache
3. Calamități	3. Sanepidul: cauza intoxicației la nuntă: salmoneloză	3. V. Turcanu și L. Vasilache (CCA) acuză puterea	3. Iu. Roșca la RFI despre criza politică
4. Tarife-energetice, conferință de presă	4. Patru membri CCA acuză puterea de presiuni asupra lor plus replica lui C. Mihalache	4. Replica lui C. Mihalache	4. Judecătoria Ialoveni invalidează alegerea primarului de la Buțeni
5. Exerciții militare internaționale (3.21)	5. Vicepreședintele CCA (L. Vasilache) va da statul în judecată	5. Reținerea grupării vinovate de furt la Teleradio Găgăuzia.	5. Reparația străzii Bernardazzi
6. Știri bancare, internațional	6. Judecătoria Ialoveni invalidează alegerea primarului de la Buțeni	6. Aplicațiile militare la Bulboaca încheiate	6. U. Fenosa nu e de acord cu metodologia calculării tarifelor
7. Întrunire pacificatoare, Kosovo	7. Reținerea a doi indivizi care au furat de la TV Comrat	7. Min. Apărării vrea licitație la procurarea spațiului locativ pentru militari	7. România va acorda ajutor RM
8. Accident aviatic	8. Președintele CCA recunoaște că privarea Blue Star de licență a fost o greșeală	8. Guvernul va anunța licitație internațională de achiziție a grâului dacă nu se reușește în țară	8. Guvernul va alocă bani pt reparația drumurilor
9. Incendiu pe un platou cinema	9. 2 bombardiere rusești au survolat baza militară americană	9. AMN nu exclude alegeri parlamentare anticipate	9. Guvernul decide sancțiuni noi pentru furtul de energie
10. CCA-conferință de presă	10. Accident aviatic în Polinezia franceză	10. Date despre importuri și exporturi.	10. Patroni ai întrepr. vor să contribuie la construcția de apartam. pentru angajați

11. Zi de naștere-regizor	11. Imigrant cecen murind în Franța în tentativa de a scăpa	11. Ce cred turiștii străini despre Moldova + interviu cu P. Vutcărau	11. Aplicații NATO (Medceur) la Bulboaca
12. Curiozități	12. Incendiu la un depozit al studioului italian Cinecita	12. Fenomenul ceresc „ploaia de stele”	12. Pregătirile către școală
13. Curiozități	13. Spiderman 3 – filmul cu cei mai mulți bani		13. Aprecierea leului și consecințele asupra economiei
14. Pregătiri raliu (3.15)			14. Vremea în Centrul Europei
15. Sport			15. Accident aviatic în Polinezia
			16. Incendiu la st. italian Cinecita

Notă:

Teme comune pentru toate cele 4 TV;

Teme abordate de TV private, dar nu și de televiziunea publică;

Teme caracteristice mai curând TV publice decât private.

Constatăm că bună parte din teme se regăsesc în programele de actualități ale tuturor televiziunilor. Diferențele sunt sesizate atât la nivelul abordării temelor (care nu-i în favoarea tv M1), cât și la cel al importanței conferite acestora de către televiziuni. Parte din teme, mai indicate să le atace un radiodifuzor public, sunt prezente la televiziunile comerciale și lipsesc la tv M1.

A patra monitorizare selectivă a fost desfășurată în perioada **19 – 25 noiembrie 2007** (vezi anexa nr. 4). Au fost supuse analizei **128 știri și subiecte radiofonice și 219 știri și subiecte tv (Radio Moldova: intervalul orele 12.00 – 13.00 (12.30 în week-end); TV M 1: orele 19.00; 21.00.)**. Rezultatele monitorizării, în plan comparativ, sunt prezentate în tabelele atașate (vezi tabelele nr. 5-7):

Tabelul nr. 5

perioada	martie		mai		august		noiembrie	
	radio	tv	radio	tv	radio	tv	Radio	tv
număr știri și subiecte	166	206	212	226	146	194	128	219
Criterii								
Părtinitoare	68	105	72	109	58	82	23	69
Laudative	73	128	66	103	46	67	27	73
Neutre	81	78	61	66	95	110	96	134
Critice	1	0	3	3	4	19	5	12
2 și mai multe surse	*	*	*	*	21	63	45	84
Actori oficiali (primele 3 persoane în stat)	37 ori	66	10	42	10	27	9	43

Notă: * - nesemnificativ

Tabelul nr. 6

perioada	martie		mai		august		noiembrie	
	radio		radio		radio		radio	
	număr	%	număr	%	număr	%	număr	%
număr știri și subiecte	166		212		146		128	
Criterii								
Părtinitoare	68	40,9	72	33,9	58	39,7	23	17,9
Laudative	73	43,9	66	31,1	46	31,5	27	21,0
Neutre	81	48,7	61	28,7	95	65	96	75
Critice	1	0,6	3	1,4	4	2,7	5	3,9
Actori oficiali (primele 3 persoane în stat)	37 ori	22,2	10	4,7	10	6,8	9	7,03
2 și mai multe surse	*	*	*	*	21	14,3	45	35,1

Notă: * - nesemnificativ

Tabelul nr. 7

perioada	martie		mai		august		noiembrie	
număr	tv		tv		tv		tv	
	206		226		194		219	
	număr	%	număr	%	număr	%	număr	%
criterii								
Părtinitoare	105	50,9	109	48,2	82	42,2	69	31,5
Laudative	128	62,1	103	45,5	67	34,5	73	33,3
Neutre	78	37,8	66	29,2	110	56,7	134	61,1
Critice	0	0	3	1,3	19	9,7	12	5,4
Actori oficiali (primele 3 persoane în stat)	66	32,03	42	18,5	27	13,9	43	19,6
2 și mai multe surse	*	*	*	*	63	32,4	84	38,3

Notă: * - nesemnificativ

Rezultatele ultimei monitorizări relevă o evoluție mai vizibilă și mai stabilă, în deosebi la radio, în tendința de raliere a instituției publice la standardele profesionale, dictate de Codul audiovizualului și de normele deontologice pentru programele de actualități. Oricum numărul știrilor și subiectelor care oferă publicului informație prin optica preponderent oficială asupra evenimentelor, fie centrale, fie locale, rămâne în continuare semnificativ. Nesemnificativă, însă, rămâne cota materialelor analitice și de problemă. Se creează impresia dominării unui „pozitivism” artificial, lucru care nu contribuie la ceea ce numim „coeziune socială”.

Calitatea unei bune părți din numărul știrilor și subiectelor sugerează necesitatea instruirii în materie de standarde în jurnalismul de informare și, în primul rând, a corespondenților din teritorii. Monitorii consideră că la sporirea calității emisiunilor de actualități ar contribui și alți factori, între care: responsabilitatea editorilor; evaluarea sistematică a calității emisiei de către CO și măsuri eficiente și operative în dependență de rezultatele evaluării; eforturi din partea CCA orientate către ordonarea emisiei IPNA în conformitate cu prevederile Codului audiovizualului.

3.5 Concluzii și recomandări

Concluzii:

- Pe parcursul anului 2007 subdiviziunile IPNA Compania „Teleradio-Moldova” responsabile de știri și actualități, deși au înregistrat o anumită evoluție, nu au reușit să imprime acesteia caracter stabil și accelerat;
- Majoritatea știrilor și subiectelor supuse monitorizării nu corespund rigorilor dictate de prevederile Codului audiovizualului;
- Activitatea subdiviziunilor responsabile de știri și actualități este influențată fie de factorul politic, fie de pregătirea profesională insuficientă a personalului, fie de ambii;
- Activitatea subdiviziunilor respective nu conferă propriului produs informațional caracter realmente public, precum prevede noua legislație în domeniu.

Recomandări:

- Să fie instituit un serviciu permanent și transparent de monitorizare, recenzare și analiză a calității programelor de știri și actualități care să contribuie la accelerarea schimbărilor în bine sesizate pe parcursul anului 2007;
- Să fie organizate periodic dezbateri publice pe subiecte ce vizează edificarea unui serviciu veritabil public de radio și televiziune, fapt ce ar spori previzibilitatea activității companiei „Teleradio-Moldova” și, implicit, credibilitatea față de companie;
- Să fie pus la punct un mecanism de instruire profesională continuă a personalului în materie de concepere și producere a programelor de știri și actualități la standarde universal acceptate și recunoscute;
- Să fie instituit un mecanism care să asigure un contact și un dialog permanent cu publicul-contribuabil. Site-ul oficial al companiei poate fi un element al mecanismului respectiv, dar numai un element.

***

**Monitorizarea selectivă
a programelor de știri și actualități ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova”
(perioada: 25 – 31 martie 2007)**

Au fost supuse analizei **166 știri și subiecte radiofonice și 206 știri și subiecte tv (Radio Moldova: intervalul orele 6.00 – 8.00; TV M 1: orele 19.00; 21.00.)**

Constatări (radio):

- din 166 de știri și subiecte aproape jumătate poartă caracter laudativ, restul – caracter neutru și lipsesc aproape cu desăvârșire subiectele critice. Caracterul laudativ se referă la autorități: fie centrale, fie locale;
- Protagonisti: în 16 rînduri – președintele republicii; în 7 rînduri – președintele Parlamentului; în 14 rînduri – prim-ministrul republicii; în 4 rînduri – primarul general interimar al municipiului Chișinău. Alți protagoniști: prim-viceprim-ministru; viceprim-ministru; ministrul culturii și turismului; ministrul economiei și comerțului; ministrul sănătății; ministrul educației și tineretului; ministrul reintegrării; procurorul general, președintele AȘ; ministrul ecologiei și resurselor naturale; ministrul agriculturii și industriei alimentare; șefi de departamente și instituții republicane de stat; președinți și vicepreședinți de raioane; șefi de direcții raionale; primari. Prezența la microfon a autorităților de toate nivelele ar fi îndreptățită, dată fiind importanța actului guvernării, dar numai în cazul unui echilibru echitabil al accesului la respectivul microfon al reprezentanților tuturor categoriilor populației. Or, acest echilibru lipsește.
- Din 166 de știri și subiecte mai mult de o treime nu corespund principiului imparțialității și echidistanței;
- Majoritatea covârșitoare sunt bazate pe o singură sursă de informare – cea oficială;
- În 166 de materiale nu au fost prezenți lideri ai altor formațiuni politice în afara PCR.M.
- Jumătate din subiecte sunt realizate în alte zone geografice decât Chișinău, tematica este diversă, chiar dacă nu coincide întotdeauna cu cea de interes major, reliefată în sondajele de opinii. Realizarea subiectelor lasă mult de dorit. **Exemplu tipic:** 30 martie, ora 6.14. – 7.00, rubrica permanentă „Satul și oamenii lui” cuprinde 7 teme (regiuni industriale; angajarea în câmpul muncii; plantarea pomilor; fermieri; fraudă vamală; tineri mecanizatori la sat; tabere de odihnă pentru elevi), abordate respectiv în 8 zone geografice (Căușeni, Cahul, Ocnița, Strășeni, Sîngerei; Sculeni, Basarabeasca și Briceni). Din 8 corespondențe, 3 sunt echidistante și poartă un caracter neutru. Restul – părtinitoare și laudative, scrise în baza unei singure surse de informare. Protagonisti în 4 subiecte sunt oficialități: președinte și vicepreședinte de raion, responsabil de la vamă, șeful direcției r-le tineret. Absolut toate temele abordate meritau să fie elucidate în profunzime, informația să se bazeze pe mai multe surse, pentru a obține ceea ce înseamnă diversitate de opinii și informare completă și veridică. Deseori temele abordate de către corespondenții din teritoriu au relevanță locală și nicidecum națională.
- Buletinele de știri, de regulă, în mod tradițional și neîndreptățit, încep cu știrile politice.
- Știrile externe, de cele mai multe ori, reflectă evenimente produse departe de R.M. Evenimentele din țările vecine rămân fără atenție, astfel, ignorându-se legea proximității.
- Sunt utilizate știri proprii sau de la un număr redus la maximum de agenții de presă, fapt ce prejudiciază pluralismul, diversitatea și veridicitatea în reflectarea evenimentelor.
- Autorii subiectelor, fie angajați ai redacției de la Chișinău, fie corespondenți din teritoriu, în cea mai mare parte sunt părtinitori în realizarea materialelor.
- Sunt cazuri, cînd temele anunțate nu sunt reflectate. **Exemplu:** 28.03., după știrile de la ora 7.00., invitatul „Radiomatinal”-ului a fost Sergiu Pușcuță, Șeful Inspectoratului Fiscal Principal de Stat. Au fost anunțate temele: 1. Prezentarea declarațiilor pe venit 2. Patenta de întreprinzător 3. Calcularea și plata impozitului pe venit. Teme actuale și chiar oportune. În total rubrica a

durat 46'08"; Tema 1 - 36'41"; Tema 2 - 00'00"; Tema 3 - 7'11". Nu s-a discutat deloc la tema a 2-a, deși patenta de întreprinzător era și este o problemă stringentă și de interes major.

Constatări (tv):

- din 206 știri și subiecte mai mult de jumătate poartă caracter laudativ, restul – caracter neutru și lipsesc aproape cu desăvârșire subiectele critice;
- Protagonisti: în 33 rînduri – președintele republicii; în 17 rînduri – președintele Parlamentului; în 16 rînduri – prim-ministrul republicii; în 5 rînduri – primarul general interimar al municipiului Chișinău. Alți protagoniști: prim-viceprim-ministru; viceprim-ministru; ministrul culturii și turismului; ministrul economiei și comerțului; ministrul sănătății; ministrul educației și tineretului; ministrul reintegrării; procurorul general, președintele AȘ; ministrul ecologiei și resurselor naturale; ministrul agriculturii și industriei alimentare; șefi de departamente și instituții republicane de stat; președinți și vicepreședinți de raioane; șefi de direcții raionale; primari.
- Din 206 știri și subiecte jumătate nu răspund principiului imparțialității și echidistanței;
- Majoritatea covârșitoare sunt bazate pe o singură sursă de informare – cea oficială;
- În 206 materiale nu au fost prezenți lideri ai altor formațiuni politice în afara PCRМ, cu excepția unei apariții la ecran a lui D. Braghiș.
- Jumătate din subiecte sunt realizate în alte zone geografice decât Chișinău, tematica este, în fond, diversă, dar sunt și excepții regretabile, ceea ce denotă o instabilitate în planificare și realizare. **Exemplu:** Ediția „Mesager”, 31 martie, ora 21.00. 8 subiecte: 1. *președintele plantează pomi la Orhei (cuplul prezidențial și prim-viceprim-ministru)*; 2. *parlamentari plantează pomi în Grădina publică (Vl. Țurcanu, V. Stepaniuc, M. Lupu)*; 3. *Guvernul sădește pomi la Căpriana (V. Tarlev)*; 4. *Polițiștii sădesc pomi (Gh. Papuc)*; 5. *Primăria sădește pomi la Chișinău (V. Jordan)*; 6. *Întâlnirea președintelui Parlamentului cu o delegație a Congresului SUA*; 8. *Conferința Uniunii Tineretului comunist*. Toate cele 8 subiecte poartă un caracter laudativ și toate sunt bazate pe o sursă de informare. În această zi, să mai amintim că M-1 la ora 19.00., ca de obicei, a difuzat o nouă ediție a emisiunii „Rezonans”, cu 6 subiecte. Primul – despre plantarea pomilor (președintele republicii, președintele parlamentului, 2 deputați PCRМ și ministrul apărării). Ultimul – despre sediul oferit teatrului Ionesco. Din 6 subiecte 3 sunt cu participarea președintelui. În 3 din 6 subiecte au mai participat: președintele parlamentului, 2 deputați PCRМ și 3 miniștri.
- Machetarea subiectelor și durata acestora se bazează pe principii neclare, posibil, întâmplătoare. **Exemplu** – „Mesager” de limbă română din 25.03., duminică, reflectă evenimentele în ordinea următoare: Forul economic la Bratislava (5.10) – Gospodărie agricolă din Mandîc, Drochia (2.42) – Moldsilva sădește puiți de nuci la Glodeni (2.40) – Vînatul de fazani este interzis, Ștefan-Vodă (2.46) – Tratatul de la Roma la 50 de ani (2.15) – Expoziție de dulciuri la Berlin (0.29) – Ziua Greciei la Filarmonică (4.57) – Noul an la azerii din Chișinău (0.57) – Moartea prim-ministrului armean (0.16) – Știri externe (1.45) – Sportivii vor primi îndemnizații (V. Stepaniuc despre aceste indemnizații, nu și sportivi) (0.48) – Vernisajul fotografului Igor Zenin (3.15) – Congresul Uniunii Compozitorilor (2.28).
- „Mesager” de limbă rusă: 20 de ani ai Organizației veteranilor din RM (5.50) (cel mai voluminos din toate edițiile monitorizate; mai voluminoase subiecte decât acesta sunt numai în „Rezonans”) – Forul economic din Bratislava (5.13) – lucrări de primăvară la Mandîc, Drochia (2.21) – Moldsilva sădește puiți la Glodeni (2.42) – fazani la Ștefan-Vodă (1.31) - Tratatul de la Roma la 50 de ani (2.14) – Sărbătoarea Greciei la Filarmonică (5.16) - Noul an la azerii din Chișinău (2.17) - Sportivii vor primi indemnizații (0.56) - Vernisajul fotografului Igor Zenin (2.18). Nu sunt clare prioritățile în determinarea importanței evenimentelor.
- Edițiile, de regulă, în mod tradițional și neîndreptățit, încep cu știrile politice. Este o viziune eronată din, cel puțin, 2 motive: de politică se interesează un segment redus al beneficiarilor; importanța evenimentului este determinată de impactul direct al acestuia asupra telespectatorilor și nu echivalează neapărat cu importanța funcției demnitarilor implicați în eveniment;
- Evenimentele sunt selectate, în mare parte, cele care pun în lumină bună puterea. **Exemplu:** pe 27.03, poliția a adoptat un comportament neadecvat față de ziaristii câtorva televiziuni private.

Incidentul nu a fost reflectat în edițiile supuse monitorizării. Libertatea de expresie și libertatea presei, ca temă și ca eveniment, nu au fost considerate importante.

- Știrile externe reflectă evenimente produse departe de R.M., astfel, ignorându-se legea proximității. **Exemplu:** „Mesager”, 29.03: Bruxelles, Israel, Iran, Franța, Portugalia, Cuba. Nimic despre România și Bulgaria, care, dacă s-au integrat în UE, au ce ne învăța.
- Autorii subiectelor, fie angajați ai redacției de la Chișinău, fie corespondenți din teritoriu, în cea mai mare parte sunt părținitori în realizarea materialelor.
- Se resimte o orchestrare a oglindirii evenimentelor „necesare”. **Exemplu:** Mesager, 28.03, subiectul cu Președintele VI. Voronin despre Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități machetat alături de subiectul cu primarul general interimar V. Iordan la școala auxiliară nr.7.

Concluzii:

- IPNA Compania „Teleradio-Moldova” nu s-a conformat prevederilor legale în vigoare;
- Bună parte dintre ziariști dau dovadă deseori de loialitate față de putere;
- Politica editorială nu este în concordanță cu prevederile Codului audiovizualului;
- Publicului i se oferă informație prin optica preponderent oficială asupra evenimentelor, ceea ce conferă instituției caracter de stat și nicidecum public.
- Materialele problematice lipsesc aproape cu desăvârșire, iar dacă este, totuși, abordată o problemă, nu se merge mai departe decât soluția și punctul de vedere al oficialităților;
- Subiectele programelor de actualități seamănă mai mult cu rapoarte euforice, încât e dificil să stabilești genul jurnalistic în care sunt realizate;
- Deși plătitor este publicul-contribuabil, IPNA reflectă cu preponderență activitatea organelor de stat. Aceasta echivalează cu o neglijare a interesului public și cu o încălcare a prevederilor Codului audiovizualului;
- Nu se resimte efortul CO în a evalua emisia și a lua atitudine față de calitatea emisiei;
- CCA nu întreprinde efortul necesar pentru a asigura drepturile consumatorilor de programe ale radiodifuzorului public.

***

**Monitorizarea selectivă
a programelor de știri și actualități ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova”
(perioada: 15 – 21 mai 2007)**

Au fost supuse analizei 212 știri și subiecte radiofonice și 226 știri și subiecte tv (Radio Moldova: intervalul orele 6.00 – 8.00; TV M 1: orele 19.00; 21.00.)

Constatări (radio):

- din 212 știri și subiecte monitorizate, circa o treime sunt părtinitoare și au caracter laudativ. În perioada monitorizată anterior (25-31 martie) aproximativ jumătate din numărul știrilor și subiectelor erau părtinitoare și laudative;
- numărul știrilor și subiectelor în care protagoniști sunt primele 3 persoane în stat s-a redus aproape în jumătate față de numărul corespunzător înregistrat în perioada monitorizată anterior;
- geografia este diversă, aria tematică a subiectelor s-a lărgit pe contul unor evenimente reflectate: ziua lucrătorului din cultură, ziua muzeelor, ziua metrologiei, ziua donatorului de sânge etc;
- au fost câteva subiecte de problemă (critice): construcții neautorizate la Bălți (15 mai), starea epidemiologică la Soroca (20 mai), procent exagerat de mare la creditele pentru țărani din Cantemir (19 mai);
- radio difuzează publicitate electorală și audio-spoturi vizând tehnica de votare;
- rămâne covârșitor numărul știrilor și subiectelor realizate în baza unei singure surse de informare – cea oficială, fapt care trunchiază adevărul despre evenimentul, fapta, situația relatate;
- numărul mare de știri, realizate în baza comunicatelor parvenite de la serviciile de presă ale instituțiilor, de regulă, statale. Comunicatele de presă nu sunt adaptate la limbajul specific radioului. *Monitorizatorii consideră: a) comunicatele de presă servesc drept punct de pornire pentru scrierea unei știri integre și nu constituie știrea propriu-zisă; b) serviciul de presă al oricărei instituții are interesul, în primul rând, să promoveze imaginea instituției respective și nicidecum să comunice informații exhaustive despre adevărata stare de lucruri; c) serviciul de presă scrie comunicate bazate, din start, pe o singură sursă de informație – cea a instituției;*
- ordinea știrilor în buletinul de știri este determinată de protagonistul știrii și nu de importanța și actualitatea ei. Exemple: ministrul sănătății în Elveția – prima știre, ședința Guvernului la Strășeni – a doua știre (15.05; ora 6.00); vizita președintelui OSCE – prima știre, corupție și mituire în sistemul de învățământ – știrea a 3-a și a 4-a (16 mai, ora 6.00). Caz ridicol în machetarea știrilor sportive: guvernul joacă fotbal – prima știre; două campionate naționale – știrea a doua și a treia (15 mai, ora 6.10). În știrile sportive uneori se face politică (16 mai, ora 6.10) Exemplu bun: dezmințirea informației despre accidentul de la atomocentrala din Nicolaev, Ucraina (20 mai, ora 6.00). *Monitorizatorii consideră: știrii îi conferă proeminență prezența figurilor proeminente. Dar pentru ca știrea să fie importantă, mai are nevoie și de alte calități (noutate, raritate, amploare etc). În caz contrar, generează percepție distorsionată a ceea ce se consideră eveniment important pentru publicul larg;*
- nu se respectă legea proximității în machetarea știrilor externe. Exemplu: știri din Afganistan, Cuba, Chile și Danemarca (15 mai, ora 7.00);
- materialele de problemă sunt superficiale. Exemplu: autorul subiectului despre construcțiile neautorizate la Bălți se limitează doar la opinia Inspecției de Stat care numește vinovatul, fără să solicite și opinia vinovatului (o comisie a Primăriei) de apariția construcțiilor neautorizate (15 mai, Radiomatinal). În aceeași manieră este realizat și subiectul de problemă despre situația epidemiologică înspăimântătoare la Soroca (20 mai, Radiomatinal). Asemenea abordare a subiectelor de problemă arată, fie că ziaristii au teamă de autoritățile locale, fie că nu au abilități de a realiza materiale de investigație. Este regretabil faptul că editorii nu ridică ștacheta calității subiectelor și tolerează lucrul făcut pe jumătate;
- unor evenimente li se atribuie în mod artificial relevanță, inclusiv prin rezervarea unui spațiu de emisie exagerat de mare. Exemplu: subiectul despre aniversarea a 14-a a Academiei de

Administrare Publică (19 mai, Radiomatinal) a durat 16 minute și 50 de sec. În subiectul respectiv sintagma „Președintele RM” a fost utilizată de 13 ori, „guvernul RM” – de 2 ori, „conducerea de vârf” – de 2 ori;

- Autorii materialelor radiofonice, inclusiv corespondenții din teritoriu, fac exces de zel în a lăuda autoritățile centrale sau locale. Exemplu: subiectul despre locuri de muncă pentru tinere mame de la Briceni (19 mai); subiectul despre sărbătoarea lucrătorului din cultură la Sîngerei (19 mai); subiectul despre ședința Guvernului la Strășeni (16 mai). Multe știri sunt adjectivate, iar multe subiecte abundă în calificative ale ziariștilor, gen: „guvernul depune eforturi conjugate”, „ministerul întreprinde măsuri eficiente”, „autoritățile raionului au grijă permanentă pentru...”, „în ultimul timp conducerea republicii are o grijă tot mai mare pentru...” etc.
- În perioada electorală Radio Moldova difuzează știri și subiecte care pot fi calificate ca fiind cu tentă electorală. Exemple: vizitele de lucru ale reprezentanților puterii la „Franzeleuța”; la „Viorica”; la Strășeni; aniversări; promisiuni, inclusiv tronsonul de cale ferată Cahul-Giurgiulești; proiecte de valorificare a asistenței externe; noi plantații de vii și credite pentru viticultori; sfințirea izvorului; redeschiderea muzeului; inaugurarea monumentului; darea în exploatare a gazoductului și mai recent – lungirea liniei de troleibuz. Unii corespondenți manifestă servilism. Exemplu: monumentul consacrat ostașilor căzuți în Afganistan a fost o inițiativă a ostașilor-internaționaliști, dar a fost posibil de ridicat doar cu sprijinul șefului statului. Sau, cităm: *Instituția Publică Națională a Audiovizualului Compania Teleradio-Moldova, în comun cu compania petrolieră Valexchimp și Federația Națională a Automobilistilor din Republica Moldova, cu susținerea din partea Președintelui Republicii Moldova Vladimir Voronin, organizează și-n anul curent un show de zile mari – Cursa automobilistică națională cu genericul „Cupa Independenței – 2007”. (20 mai, Radio Moldova, 7.48.45. Durata – 100 sec.).* Este prima frază, din 38 de cuvinte, a unui subiect „nevinovat” într-o campanie electorală.
- Limbajul știrilor și subiectelor nu este adecvat celui radiofonic. Un exemplu: prima frază a unui subiect: *„Organizată de secția transfuziologie a spitalului raional Căușeni, cu susținerea organizației raionale Crucea Roșie și a Centrului republican de transfuziologie, în cadrul acestei acțiuni în orașul Căușeni au venit să contribuie la completarea rezervelor de sânge ale republicii și, respectiv, ale raionului, 183 de cetățeni, de la fiecare dintre ei fiind recoltate de la 350 până la 450 grame de lichid al vieții, urmând ca Ziua donatorului să continue și în alte localități ale raionului. (20 mai, radio Moldova, 6.22.30. durata – 230 sec).* Fraza conține 50 de cuvinte. Amintim că pentru radio sunt indicate frazele scurte, sau alternanța frază scurtă-frază lungă.

Constatări (tv):

- din 226 știri și subiecte față de data trecută, mai puțin de jumătate le constituie cele părtinitoare și cu caracter laudativ. La acest capitol este înregistrată o ușoară redresare a sării de lucruri în comparație cu perioada 25-31 martie monitorizată anterior;
- numărul știrilor și subiectelor în care protagoniști sunt primele 3 persoane în stat s-a redus aproape în jumătate față de numărul corespunzător înregistrat în perioada monitorizată anterior;
- geografia subiectelor este diversă; aria tematică a subiectelor s-a lărgit pe contul unor evenimente reflectate: ziua lucrătorului din cultură, ziua muzeelor, ziua metrologiei etc;
- materialele de problemă, practic, lipsesc;
- menționăm un subiect realizat cu respectarea tuturor rigorilor, despre proiectul Legii Finanțelor Publice (16 mai);
- tv difuzează publicitate electorală și spoturi vizând tehnica de votare;
- rămâne covârșitor numărul știrilor și subiectelor realizate în baza unei singure surse de informare – cea oficială, fapt care trunchiază adevărul despre evenimentul, fapta, situația relatate;
- numărul mare de știri, realizate în baza comunicatelor parvenite de la serviciile de presă ale instituțiilor, de regulă, statale. Rămân valabile și pentru tv observațiile făcute la acest capitol pentru radio;

- în multe cazuri importanța știrii este determinată nu de relevanța ei pentru publicul larg, ci de protagonistul ei. **Exemple:**

Mesager, 15 mai: vizita conducerii de vârf a republicii la Curchi – prima știre; subiecte despre corupție, bombă plasată la USM – locul 6-7 în ediție; seminar de instruire electorală – locul 11-12;

Mesager, 16 mai: vizita șefului statului la fabrica „Viorica” – prima știre și cea mai voluminoasă din ediție (2,35); informație de la CEC – locul 4; contrabandă cu spirt – locul 14; accident rutier grav la Cahul – locul 15;

Mesager, 17 mai: ședință la președinție în problema viticulturii – prima știre; omor la Hîncești – locul 6; pregătiri de alegeri la Comrat – locul 10; Ispasul – locul 15.

Mesager, 18 mai: discuție telefonică Voronin – Iușenco – prima știre; Electorala-2007, două subiecte - ocupă poziția a 17-a - 18-a.

Ediția din 18 mai este deosebită. **Protagoniști:** Voronin, Tarlev, Lupu, Vrabie, Găgăuz, Vl.Țurcanu, Zubic, Colța, vicepreședintele comisiei electorale de circumscripție Bălți, președintele interimar al raionului Drochia.

Teme: tronson Cahul-Giurgiulești; proiect de lege privind medierea adoptat în primă lectură (de notat: autorul proiectului este o fracțiune parlamentară, iar la tv este invitat reprezentantul fracțiunii majoritare), inaugurare stație de mașini la Soroca, gazoduct la Drochia, Coaliția-2007 (informație trunchiată), condamnarea deputatului Colța, Electorala-2007 (fără semnale de identificare pe final).

În această seară alte televiziuni din Chișinău, la tematică electorală, au difuzat subiectul legat de disputa, pe care încerca s-o soluționeze Consiliul de circumscripție Chișinău: a făcut președintele Voronin agitație electorală la concertul lui F. Kirkorov, sau nu? Moldova 1 a ignorat subiectul, considerându-l lipsit de importanță. În schimb nu a uitat să remarce că fără susținerea președintelui monumentul consacrat ostașilor căzuți în Afganistan, nu avea să fie ridicat. Ediția, în întregime, poate fi calificată drept agitație electorală în favoarea partidului de guvernământ;

- Este neclară procedura de anunțare în debutul ediției a temelor centrale. Exemplu: Mesager din 19 mai, ora 21.00. Principalele titluri sunt anunțate: referendumul din România; pregătiri pentru alegeri; reparația drumurilor în Cahul, pentru care au fost alocate 2,5 mln. lei (apropo, e foarte puțin, dar sună impozant); gazoduct la Drochia pentru 7 mii de locuitori din 3 sate (din nou sună impozant, dacă nu sunt făcute comparații); 10 ani ai colectivului artistic „Ghiocel” din Râșcani. Ordinea subiectele care au urmat: ședință de guvern cu privire la reforma APC (cea mai „importantă” știre pentru telespectatori); standarde europene în ramura transporturilor; reparația drumurilor la Cahul (protagoniști – responsabili de drumuri, care nu pot să spună ceva rău despre calitatea drumurilor); gazoduct la Drochia; pregătiri de alegeri la Donușeni și abia – referendumul în România. Subiectul din Donușeni pare critic. Critica vizează lipsa transportului la Biroul electoral local și, din acest motiv, nu va putea fi asigurat votul bătrânilor și invalizilor. Dacă ținem cont de faptul cum votează această categorie de cetățeni, devine clar: a) de ce nu există riscuri pentru a critica; b) de ce la critică va urma reacție și transportul va fi asigurat.

Concluzii:

- IPNA Compania „Teleradio-Moldova” se conformează prea lent prevederilor legale în vigoare și normelor deontologice;
- Știrile, în mare parte, nu sunt scrise ori redactate în conformitate cu rigorile universale acceptate (două și mai multe surse de informare; neadjectivate; fraze scurte; esența – în primul alineat; proeminență veridică, raritate, noutate, proximitate; etc);
- Unii ziariști dau dovadă de servilism;
- Politica editorială nu este în concordanță cu prevederile Codului audiovizualului;
- Publicului i se oferă informație prin optica preponderent oficială asupra evenimentelor, ceea ce nu-i poate conferă instituției caracter public;
- Materialele critice, de problemă, sau de investigații lipsesc;

- Deși plătitor este publicul-contribuabil, IPNA reflectă cu preponderență activitatea organelor de stat. Aceasta echivalează cu o favorizare a partidului de guvernământ, cu o neglijare a interesului public și cu o încălcare a prevederilor Codului audiovizualului;
- Nu se resimte efortul CO în a evalua emisia și a lua atitudine față de calitatea emisiei;
- Reacția CO la monitorizări lipsește, iar cea a administrației IPNA este bolnăvicioasă. O asemenea reacție nicidecum nu contribuie la îmbunătățirea stării de lucruri;
- Devine oportună preocuparea administrației Companiei „Teleradio-Moldova” de instruirea personalului în materie, în primul rând, a) de reguli de scriere a știrilor și subiectelor de actualitate și b) criteriile de apreciere a calității știrilor și subiectelor de actualitate.

***

**Monitorizarea selectivă
a programelor de știri și actualități ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova”
(perioada: 06 – 12 august 2007)**

Au fost supuse analizei **146 știri și subiecte radiofonice** și **184 știri și subiecte tv (Radio Moldova: intervalul orele 12,00 – 13.00 (12.30 în week-end); TV M 1: orele 19.00; 21.00.)**. Tematica „Mesager”-ului (ora 21.00) a fost comparată cu tematica programelor de actualități ale Pro TV (ora 20.00), TV7 (ora 22.30) și Euro TV (ora 19.00).

Elemente inedite: a) la radio a fost monitorizat programul „Median-info” în loc de „Radiomatinal” (la solicitarea directorului Actualități radio); b) tematica ediției „Mesager” este comparată cu tematica altor 3 televiziuni (Pro TV, TV7 și Euro TV).

Constatări (radio):

- din 146 de materiale (știri și subiecte) radio supuse monitorizării, aproximativ fiecare al treilea este lipsit de imparțialitate și poartă un caracter laudativ. În majoritatea cazurilor, lauda este adresată autorităților centrale sau locale. Două treimi sunt neutre. Se regăsesc și 4 subiecte critice. Față de monitorizările anterioare este atestată o îmbunătățire a indicilor calitativi;
- fiecare al 7-lea subiect este realizat în baza a două și mai multe surse. Indicele respectiv în cadrul monitorizărilor anterioare avea o valoare absolut nesemnificativă;
- deși numărul materialelor critice a crescut cu 1 față de perioada monitorizată anterior, calitatea acestora nu corespunde criteriilor profesionale. Argumente: un subiect critic, din start, presupune un conflict și, prin urmare, opinia tuturor părților implicate în conflict, ori, altfel spus, mai multe surse. Tocmai acestea lipsesc în 3 din 4 cazuri. Este ușor să-i oferi microfonul președintelui raionului (Cimișlia, Median-info, 7.08) care să critice pe cineva din subordine. Este ușor, dar incorect din punct de vedere al standardelor jurnalistice, dacă nu obții și opiniile celor criticați;
- frecvența apariției actorilor oficiali, inclusiv a primelor persoane în stat, a rămas la același nivel ca și în perioada monitorizată în luna mai (10 – de 9 ori V. Tarlev și 1 dată V. Voronin). De menționat că în anumite cazuri prezența în știri și subiecte a oficialilor, inclusiv a premierului, a fost îndreptățită, dată fiind necesitatea obiectivă de a informa publicul despre acțiunile guvernului în situația specifică de secetă (săptămâna monitorizată s-a suprapus pe perioada solicitării sprijinului internațional pentru a depăși consecințele secetei). Oricum, frecvența prezenței pe post a actorilor oficiali este mare, având în vedere „vacanța politică” în această perioadă;
- tematica materialelor este actuală și relativ diversă, accentul punându-se pe preocupările majore de moment, dar, mai ales, ale autorităților de toate nivelele și prin optica acestora de cele mai dese ori. De remarcat că unele teme, voit sau ne-voit, ori sunt ignorate, ori abordate tardiv sau „fugitiv”. E cazul decesului Patriarhului României. Un radio care are rubrici cu conținut religios, inclusiv „De strajă ortodoxiei”, să demonstreze atîta răceală la moartea unui ortodox de asemenea calibru?!;
- geografia materialelor cuprinde, practic, toate raioanele republicii. Se observă că există un grafic pentru corespondenții din teritoriu;
- tonalitatea materialelor pendulează de la „neutru” (în 95 de cazuri) la „osanale”, de regulă, autorităților centrale, fapt ce descoperă o lipsă de profesionalism ori, mai exact, un pseudojurnalism. Mostre recente: moderatoarea Radiomatinal-ului din 5 septembrie, până a include o relatare a consilierului Ministrului asistență socială, afirmă că „un număr impunător de familii” au beneficiat de ajutoare materiale pentru a putea școlariza copiii. Moderatoarea Median-info-ului din 5 septembrie, pînă a oferi microfonul unui corespondent din teritoriu, afirmă: „Încurajați de ploi și de susținerea guvernului” agricultorii din Căușeni... Aceste mostre reprezintă orice, numai nu jurnalism. Reamintim că misiunea jurnalistului este să caute adevărul și ceea ce găsește – să comunice publicului. Altă misiune este să vegheze cum autoritățile

publice slujesc cetățeanul. Misiunea jurnalistului (fie moderator sau corespondent pe teren) nu este să slujească puterea, și nici să-i cânte osanale;

- reporterii de la Actualități radio și, în primul rând, corespondenții zonali, fără excepție, practică genuri jurnalistice, nerecunoscute de teoria jurnalismului – un fel de raport, de dare de seamă a autorităților de toate nivelele. Ziariștii, în asemenea cazuri, renunță benevol de la exercitarea obligațiilor firești și caracteristice jurnalistului, și se transformă în „instalatori/deschizători de microfoane” în fața celor care sunt aleși să raporteze, indiferent despre ce: gazificare, reparație drumuri ori școli, aratul sau semănatul de toamnă, pregătirea școlilor sau raioanelor pentru sezonul rece... Probabil, este, de rînd cu tonalitatea, cea mai gravă problemă la Actualități. Posibile explicații ale situației (variante): sarcina corespondenților zonali este exagerată și acestora le rămâne doar să „organizeze” dări de seamă ale conducătorilor de orice rang și nu să scrie materiale jurnalistice proprii; profesionalism intolerabil, dar care este tolerat; ineficiența comisiei de concurs la angajarea cadrelor de jurnaliști; cenzura internă sau autocenzura excesivă ce conduce la docilitate și servilism.

Constatări (tv):

- din 194 de materiale (știri și subiecte) tv supuse monitorizării, cam un sfert (46) poartă un caracter laudativ (față de ½ în cazul monitorizării anterioare). În majoritatea cazurilor, lauda este adresată autorităților centrale sau locale. Aproximativ 60 la sută (110) sunt neutre (față de o treime în cazul monitorizării anterioare), iar 19 subiecte – critice (față de 3). În comparație cu rezultatele monitorizărilor anterioare este atestată o îmbunătățire a indicilor calitativi;
- fiecare al 3-lea subiect este realizat în baza a două și mai multe surse. Indicele respectiv în cadrul monitorizărilor anterioare avea o valoare absolut nesemnificativă;
- deși numărul materialelor critice a crescut cu 15 față de perioada monitorizată anterior, nu corespunde criteriilor profesionale. Argumente: utilizarea unei singure surse (critică la adresa Tiraspolului, Mesager, 12.08); lipsa în subiect a opiniei tuturor părților implicate în conflict (autoritățile locale din Pelivan, Mesager, 10.08); critică fără adresă (problema apei la Cimișlia, Mesager, 10.08);
- frecvența apariției actorilor oficiali, inclusiv a primelor persoane în stat, s-a diminuat. Indicele respectiv este de 27 (V. Tarlev – 24 ori, V. Voronin – de 3 ori). În cazul monitorizărilor din martie și mai el constituia 66 și, respectiv, 42. Cu toate acestea, considerăm că frecvența prezenței pe post a actorilor oficiali este mare, având în vedere „vacanța politică” în această perioadă;
- tematica materialelor este actuală și relativ diversă, accentul punându-se pe preocupările majore de moment, dar, preponderent, prin prisma oficialităților, fapt ce se soldează cu o distorsiune, cu un decalaj între realitate și cele relatate. Dacă despre pregătirea școlilor sunt intervievați responsabilii, aceștia nu au interes să se autocritice (Mesager, 11.08). Pînă la jumătate din numărul temelor abordate se regăsesc și pe agenda a trei televiziuni private (vezi tabelele, teme comune sunt colorate în roșu, caracter normal-subliniat). Faptul denotă, în fond, o alegere judicioasă a tematicii (nu și a abordării, în comparație cu televiziunile vizate). În același timp, tv M 1 îi scapă unele teme atacate de tv private care, mai degrabă, ar fi indicate pentru un radiodifuzor public (ele sunt colorate în roz, caracter *italic*), iar alte teme – fie că sunt ignorate (să fie vorba de teme-tabu?), fie că sunt abordate cu întârziere, fie fără atenția meritată;
- ordinea știrilor nu este dictată întotdeauna de importanța lor. Situația curentă în cazul secetei, indiscutabil, este o temă mai importantă decât consfătuirea la guvern (Mesager, 8.08) și tarifele la energie – cu impact mult mai mare decât vizita de lucru la Florești (Mesager, 10.08);
- durata subiectelor nu este raportată la importanța lor. Este neîndreptățit să aloca același buget de timp de emisie pentru un subiect despre secetă și pentru un subiect despre reparația casei-muzeu „S. Lazo”;
- tonalitatea materialelor, rod al modului în care autorii lor înțeleg jurnalismul, ține tv M 1 mai aproape de zona audiovizualului de stat decît de cel public. O mostră mai recentă, care demonstrează valențele inepuizabile ale manipulării (ori servilismului): subiectul despre două cazuri de tripleți – 3 fetițe și trei băieți. Toate televiziunile au reflectat, în mod meritat, cazul, inclusiv M 1. Atîta doar că, spre deosebire de celelalte tv, M 1 a încheiat subiectul cam în felul

următor: creșterea natalității în R. Moldova este un indiciu al nivelului de trai (al bunăstării). No comment.

Concluzii:

- Programele de actualități ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova” nu întrunesc pe deplin caracteristicile unui audiovizual public, deși perioada de monitorizare 6 – 12 august atestă unele evoluții pozitive în comparație cu monitorizările anterioare (25 – 31 martie, 15 – 21 mai 2007);
- Procesul de constituire a serviciului public autentic s-ar accelera, dacă CO s-ar preocupa de monitorizarea modului în care politicile editoriale răspund interesului public, iar administrația IPNA ar respinge practica prezentării știrilor și subiectelor de actualitate care neglijează normele legale și deontologice de scriere a lor;
- Conținutul și tonalitatea unui număr impunător de știri și subiecte din programele de actualități scot în evidență, în mare, două grave probleme ale IPNA: calitatea cadrelor și managementul sectoarelor Actualități;
- Rezultatele monitorizării denotă că la un an de la adoptarea noii legislații în domeniu, IPNA nu respectă în totalitate prevederile Codului audiovizualului.

***

**Monitorizarea selectivă
a programelor de știri și actualități ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova”
(perioada: 19 – 25 noiembrie 2007)**

Au fost supuse analizei **128 știri și subiecte radiofonice și 219 știri și subiecte tv (Radio Moldova: intervalul orele 12.00 – 13.00 (12.00-12.30 în week-end); TV M 1: orele 19.00; 21.00.)**

Constatări (radio):

- din 128 de știri și subiecte 27 poartă caracter laudativ (în august indicele respectiv constituia 46) și 5 – critic (în august – 4);
- Prezența în știri și subiecte a primelor trei persoane în stat: 9 ori (în august – 10);
- Din 128 știri și subiecte 23 sunt părtinitoare (în august – 58);
- Știri și subiecte bazate pe două și mai multe surse – 45 (în august – 21);
- Prezența partidelor politice parlamentare și extraparlamentare este nesemnificativă.
- 37 de subiecte sunt realizate în alte zone geografice decât Chișinău – în 18 raioane, cel mai des (cîte 4 subiecte) au fost difuzate din Briceni, Sîngerei, Drochia și Cimișlia. Zonele geografice respective sunt urmate de Căușeni, Florești și Strășeni (cîte 3 subiecte). În același rînd, din Bălți, a fost difuzat un singur subiect, fapt ce sugerează că într-un centru raional se desfășoară mai multe evenimente de importanță națională, decât într-un centru urban;
- Deși cu excepții, dar se atestă o machetare a edițiilor monitorizate pe principiul importanței reale a știrii sau subiectului radiofonic. Anterior, în mod tradițional, locul știrii sau subiectului în ediții era determinat, mai ales, de protagonist și nu de relevanța lor pentru publicul larg;
- În machetarea știrilor externe legea proximității este respectată în cele mai multe cazuri. Totodată, sunt ignorate mai multe evenimente importante din țările vecine cu Moldova;
- Utilizarea, pe lângă știrile proprii, a știrilor altor agenții de presă sporesc pluralismul, diversitatea și veridicitatea în reflectarea evenimentelor;
- Autorii subiectelor, și în primul rînd, cîțiva corespondenți zonali (Căușeni, Briceni, Drochia, Sîngerei etc), manifestă de multe ori părtinire în realizarea materialelor. Părtinirea se manifestă, de regulă, prin: a) întrebări comode interlocutorilor; b) aprecieri exagerate a activităților despre care este subiectul; c) neglijarea implicării în material a părților direct interesate/afectate de tema abordată în subiect; d) concluzii laudative ale autorului (deși concluziile trebuie lăsate pe seama publicului-ascultător) care, uneori, nu decurg din subiect.

Exemple tipice: subiectul despre scauții din Chișcăreni, Sîngerei (Medain-info, 24.XI.), reprezintă un interviu cu președinta unui ONG local, la microfon nu este prezent nici un scaut, dar autorul concluzionează: tinerii din Chișcăreni nu au timp de a se plictisi, deoarece participă în diferite cercuri, pe care le au la dispoziție...; în aceeași ediție autorul subiectului realizat în Drochia începe din start cu o concluzie: recrutarea anul acesta în raion decurge mult mai organizat decât în anii precedenți. Din interviurile cu doi oficiali (comandantul Centrului militar și un primar, care, în calitate de responsabili pentru recrutare nu vor spune că organizează rău lucrul), dar nu și cu vre-un recrut, nu reiese concluzia autorului; subiectul realizat la Tătărești, Strășeni este motivat de conectarea la conducta de gaze a 6 gospodării. Materialul este ajustat astfel, încât să arate că localnicii sărbătoresc în mod deosebit ziua agriculturului. Din subiect, în care protagoniști sunt primarul și președintele Asociației consumatorilor de gaze, dar nu și vre-un beneficiar din cei șase, aflăm că gazele au ajuns în sat încă în 2005 și că, pentru a se conecta la ele, o gospodărie trebuie să cheltuie... 11-12 mii de lei. Autorul (dar și editorul) au considerat că aceste fapte sunt un bun prilej pentru un subiect laudativ, de sărbătoare; subiectul din Florești, de la seminarul interraional pentru medicii-neurologi, are ca protagoniști și medici, inclusiv unul din Șoldănești, unde, din spusele lui, nu sunt, nici condiții pentru tratament, nici medici, ba nici secție specializată nu există, iar numărul pacienților a crescut de 4 ori. Subiectul, în fond neutru, se încheie tocmai acolo, unde ar trebui să înceapă, având drept temă – eficiența unor asemenea acțiuni

interraionale; autorul subiectului despre Viișoara, Edineț, la 550 de ani (Median-info, 21. XI.), s-a limitat la un interviu cu șeful secției cultură și... la aprecierile (osanele) și concluziile proprii; în aceeași ediție, în subiectul realizat la Rezina, protagonistul – reprezentant al fiscalului, citește textul la microfon (practică perimată); iar despre activitatea organului fiscal din Drochia relatează însăși corespondentul zonal, utilizând într-un minut și jumătate 12 numere compuse, fără a le rotunji, fără a le compara, în schimb, enumeră, pe „cei mai harnici (ce înseamnă asta?) contribuabili” la plata impozitelor; în subiectul despre gazificarea la Prodănești, Florești (Median-info, 22.XI.), este interviuat... vicepreședintele raionului.

Constatări (tv):

- din 219 știri și subiecte 73 poartă caracter laudativ (în august indicele respectiv constituia 67) și 12 – critic (în august –19);
- Prezența în știri și subiecte a primelor trei persoane în stat: 43 ori (în august – 27), respectiv, președintele republicii – 21 ori; prim-ministrul – 14 ori, președintele parlamentului – 8 ori;
- Din 219 știri și subiecte 69 sunt părtinitoare (în august – 82);
- Știri și subiecte bazate pe două și mai multe surse – 84 (în august – 63);
- Prezența partidelor politice parlamentare și extraparlamentare este nesemnificativă;
- 40 de subiecte sunt realizate în alte zone geografice decât Chișinău – în 14 raioane. Cel mai des (cîte 5 subiecte) au fost difuzate subiecte din Orhei, Sîngerei și Bălți. Zonele geografice respective sunt urmate de Cahul și Rîșcani (cîte 4 subiecte). În același rînd, din Comrat – două (unul în două limbi). Puțin plauzibilă că într-un centru raional (Sîngerei) se desfășoară mai multe evenimente de importanță națională, decît în UTA Gagauz-Yeri;
- Se atestă o ușoară evoluție la machetarea edițiilor pe principiul importanței reale a știrii sau subiectului. Anterior, în mod tradițional, locul știrii sau subiectului în ediții era determinat, mai ales, de protagonist și nu de relevanța lor pentru publicul larg;
- În machetarea știrilor externe legea proximității este respectată în majoritatea cazurilor. Totodată, sunt ignorate mai multe evenimente importante din țările vecine cu Moldova;
- Edițiile „Mesagerului”, ca nivel calitativ, diferă mult una de alta și denotă o instabilitate în planificare și realizare. De rînd cu edițiile realizate la standarde profesionale acceptabile (cele din 21.XI., 24.XI, 25.XI), sunt prezente și ediții cu subiecte în care se atestă clare semne de părtinire. **Exemplu:** în subiectul despre adoptarea Bugetului de Stat (Mesager, 23.XI.) jurnalistul subliniază că *bugetul a fost adoptat „în termenele stabilite”* (asta-i important?) și adaugă: *„Ca și în anii precedenți bugetul va fi unul social orientat, ba prevede o majorare importantă a alocațiilor în domeniile științei, sănătății și a asistenței sociale”*. Este o concluzie, pe care trebuia s-o tragă telespectatorii în urma difuzării subiectului, în care, apropo, sunt prezente, și în mod echitabil, opiniile parlamentarilor, inclusiv ale celor din opoziție, asupra bugetului. Însă aprecierile jurnalistului știrbește din obiectivitatea materialului. În aceeași ediție, într-un subiect de la summit-ul CSI din Așhabad, jurnalistul, la fel, ignoră potențialul intelectual al telespectatorului (de a trage de sinestătător concluzii) și dă o apreciere proprie a participării premierului moldovean, calificînd-o drept *„foarte productivă”*. Ediția Mesager-ului din 24.XI. este una bună. Cu o excepție: cîteva subiecte, abordînd tematici de actualitate, au fost intitulate (titluri titrate) inadecvat. Exemple: subiectul sărbătoresc despre marcarea Zilei agriculturului, în care participă și fermieri, și oficiali (abordare justă), este intitulat (în titre)... *„Robii pămîntului”*. Titlul înseamnă conținutul subiectului, concentrat la maximum. Conținutul subiectului nicidecum nu sugera nimic despre „robii pămîntului”. Subiectul despre perspectiva dezvoltării ramurii tutunăritului a fost intitulat *„Revitalizare cu fumuri”*. Subiectul despre instruirea a 40 de aleși locali din Orhei a purtat titlul *„Învață să dea ordine”*. Pentru subiectul despre inaugurarea primului post de poliție în Bașcalia, Basarabeasca s-a găsit titlul *„Cu poliția sub coastă”*. Alte titluri: *„Întrecere la cusut fuste”*, *„Coerență culturală”*, *„Iaca vine și săpunul”*. Sunt titluri, în fond, inspirate, dar nu-s deloc la locul lor;

- Pe cât de bună este ediția Mesager-ului din 24 noiembrie, pe atât de departe de standardele profesionale este ediția Rezonans din aceeași dată. Cu excepția ultimului subiect, despre Evora Cezaria în Moldova, întreaga ediție abundă în ditirambi puterii și critică opoziției și românismului. **Două exemple:** în subiectul despre adoptarea bugetului, pe lângă poziția vădit părtinitoare a autorului în propriile aprecieri („*spiker postupil mudro*”, „*vot preimușcestva absolutnogo parlamentskogo bolișinstva*”), timpul la ecran oferit la doi participanți (de ce numai la doi?) – președintelui fracțiunii AMN (S.Urechean) și președintelui comisiei parlamentare de profil (V. Bondarciuc), a fost repartizat astfel: 16 secunde și, corespunzător, 79 secunde. Cel mai lung subiect din ediție a fost cel dedicat noului program al PCR. El a durat, în total, 12 minute și 11 secunde. Autorul s-a situat în postură de avocat al PCR. Întregul subiect nu se referă la conținutul propriu-zis al documentului (lucru normal și logic în asemenea cazuri, dacă dorim ca publicul să afle ce prevede programul), ci întrunește opinii despre program al unor experți cunoscuți din Rusia. Aceștia de la urmă dau cea mai înaltă apreciere programului, dar ce conține el, așa și nu a aflat telespectatorul.

Concluzii:

- Radio, spre deosebire de televiziune, înregistrează o evoluție vizibilă și mai stabilă în tendința de a se ralia la standardele profesionale, dictate de Codul audiovizualului și de normele deontologice;
- Numărul știrilor și subiectelor care oferă publicului informație prin optica preponderent oficială asupra evenimentelor, deși s-a diminuat în comparație cu perioadele monitorizate anterior, rămâne în continuare semnificativ;
- Materialele analitice și de problemă au o prezență insignifiantă în programele de actualități radio/tv. Preponderența artificială a materialelor „pozitivistice” este la fel de nocivă pentru public ca și preponderența artificială a materialelor „negativiste”;
- Parte dintre angajații serviciilor radio/tv de știri și actualități, și în primul rând, majoritatea corespondenților zonali, necesită instruire în materie de standarde în jurnalismul de informare;
- Calitatea emisiunilor de actualități ar crește (fără cheltuieli suplimentare) dacă responsabilii (editorii) de ediții ar respinge: a) știrile adjectivate; b) știrile și subiectele cu caracter conflictual bazate pe o singură sursă de informare; c) subiectele în care autorul dă aprecieri în locul interlocutorilor și trage concluzii în locul publicului; d) subiectele în care protagonist este doar responsabilul de domeniul la care se referă subiectul; e) subiectele în care protagonistul citește răspunsurile la întrebările corespondentului; f) subiectele care iau forma de rapoarte optimiste ale oficialităților sau ale corespondentului;
- Situația s-ar schimba mai accelerat în bine, dacă CO ar face din evaluarea sistematică a calității emisiei o prioritate a activității sale.

***

CONCLUZII FINALE

Rezultatele monitorizării aplicării în practică a prevederilor Codului audiovizualului au demonstrat faptul că în procesul implementării s-au înregistrat atât schimbări pozitive, cât și derogări și grave încălcări ale noii legislații în vigoare.

Printre schimbările pozitive se numără:

- activități ale CCA ce țin de un anumit grad de transparență în desfășurarea ședințelor publice, în elaborarea unor acte normative; de o mai largă deschidere de cooperare cu societatea civilă; de luări de poziții în cazul unor încălcări ale prevederilor Codului audiovizualului ca autoritate responsabilă de tot ce se întâmplă în domeniu;
- activități ale CO al IPNA Compania „Teleradio-Moldova” ce țin de încercarea de a stabili o conlucrare cu societatea civilă, de a spori transparența propriei activități (ședințe publice, plasarea pe pagina web a parte din documente, etc);
- anumite îmbunătățiri în conținutul programelor IPNA Compania „Teleradio-Moldova”.

Printre deficiențele vizând aplicarea prevederilor Codului audiovizualului monitorizarea a relevat următoarele:

- CCA a comis mai multe derogări de la prevederile legale, în speță neonorarea obligațiilor ce-i reveneau în: reorganizarea radiodifuzorilor publici locali; organizarea și desfășurarea concursurilor pentru acordarea frecvențelor; motivarea deciziilor; prezentarea rapoartelor publice trimestriale.
- CO al IPNA Compania „Teleradio-Moldova” a funcționat defectuos: timp îndelungat nu a pus în discuție probleme vitale pentru radiodifuzorul public național; nu a evaluat niciodată timp de 1 an performanța IPNA; nu a alocat suficient timp și nu a depus suficient efort pentru dezbaterea caietului de sarcini al IPNA (un element esențial în activitatea CO); în definitiv, nu a adoptat un document clar vizând caietul de sarcini al IPNA; nu a reușit să stabilească un mecanism eficient funcțional care să stimuleze constituirea unui serviciu public veritabil de radio și de televiziune.
- Analiza selectivă a conținutului de programe de știri și de actualități oferite publicului de către Compania „Teleradio-Moldova” denotă grave derogări atât de la reglementările juridice cât și de la autoreglementările deontologice: publicului i se oferă preponderent informații prin optica oficială; majoritatea covârșitoare a știrilor și a subiectelor inclusiv ale celor cu caracter conflictual sunt realizate în baza unei singure surse de informație (cea oficială); materialele de problemă au o cotă nesemnificativă; prevalează tonalitatea laudativă (la adresa oficialităților); persistă caracterul părtinitor al știrilor și al subiectelor; prevalează subiectivism în selectarea și abordarea evenimentelor; ignorarea în mare măsură a interesului contribuabililor; caracterul mai degrabă de stat decât public al instituției.

Monitorii consideră că evoluția chiar dacă insignifiantă în implementarea Codului audiovizualului se datorează și eforturilor societății civile. Proiectul realizat vine să confirme oportunitatea continuării procesului de supraveghere de către societatea civilă a modului în care este respectată noua legislație ca o condiție a schimbărilor în bine.

Sugestii și recomandări pentru CCA:

- să elaboreze un mecanism de motivare a deciziilor adoptate (Codul audiovizualului cere ca deciziile CCA să fie motivate);
- să-și asume o mai mare responsabilitate în calitatea sa de autoritate publică autonomă și de garant al interesului public în domeniul audiovizualului pentru supravegherea dezvoltării în condițiile legii a radiodifuzorului public național și regional;
- să elaboreze mecanisme de asigurare a transparenței proprietății în domeniul audiovizualului care ar elimina posibilitatea monopolizării pieței mediatice și apariției de poziții dominante în formarea opiniei publice;
- să instituie mecanisme și modalități clare și transparente prin care ar transpune în practică dezideratul juridic de apărare reală a drepturilor consumatorilor de programe;

- să elaboreze, să adopte și să facă publice condițiile generale de monitorizare a radiodifuzorilor și distribuitorilor de servicii; să dea publicității rezultatele monitorizărilor selective și periodice inclusiv prin plasarea acestora pe pagina web a CCA;
- să asigure transparența activității proprii prin publicarea pe pagina web a CCA a proceselor verbale ale ședințelor CCA;
- să prezinte pe pagina web a CCA informații complete despre dosarele participanților la concursurile pentru eliberarea licențelor de emisie, astfel încât publicul să-și poată forma impresii clare despre calitatea ofertei solicitanților;
- să sporească gradul de transparență al activității proprii prin organizarea, cel puțin o dată la două luni, a conferințelor de presa, briefing-urilor, și, eventual, organizarea unor întruniri periodice în teritoriu cu radiodifuzorii;
- să organizeze consultări permanente cu societatea civilă și dezbateri publice cu radiodifuzorii și distribuitorii de servicii, înainte de adoptarea unor documente normative importante, inclusiv în ajunul desfășurării concursurilor pentru frecvențe;
- să-și publice toate deciziile în Monitorul Oficial al R. Moldova în termene rezonabile.

Sugestii și recomandări pentru CO al IPNA Compania „Teleradio-Moldova”:

- să instituie un mecanism care să asigure o transparență maximă a propriei activități (anunțarea în timp util a datei și ordinii de zi a ședințelor, publicarea în termene rezonabile pe pagina web a tuturor documentelor de interes public, organizarea periodică a conferințelor de presă);
- să încetățenească practica de a publica și motiva toate deciziile adoptate;
- să organizeze și să desfășoare dezbateri publice în probleme care au impact direct asupra ascultătorilor și telespectatorilor;
- să instituie un mecanism eficient de evaluare sistematică a performanțelor companiei;
- să organizeze periodic studii de audiență a produsului informativ al companiei;
- să atragă experți naționali și internaționali în elaborarea a actelor normative de importanță majoră pentru consolidarea caracterului public al instituției precum și la expertizarea respectivelor acte;
- să asigure o participare reală a tuturor subdiviziunilor în elaborarea proiectului Caietului de sarcini al companiei;
- să studieze mai insistent activitatea organismelor similare din țări cu democrație avansată și să preia experiența utilă și valabilă pentru realitățile moldovenești;
- să asigure funcționalitatea mecanismelor de autoreglementare în activitatea angajaților de la radio și televiziune.

Sugestii și recomandări privind îmbunătățirea conținutului programelor de știri și actualități ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova”:

- să schimbe practica perimată de a informa publicul preponderent prin optica oficială asupra evenimentelor, raliindu-se la standardele și principiile jurnalistice unanim recunoscute;
- să fie instituit un mecanism funcțional de monitorizare a propriilor programe. Rezultatele și deciziile de rigoare să fie date publicității;
- să fie organizate cursuri și stagii de instruire a personalului care să contribuie la îmbunătățirea calității produsului informațional oferit publicului;
- să fie inițiat, menținut și dezvoltat un dialog permanent cu publicul;
- să fie făcute publice dări de seamă periodice vizând eforturile depuse în constituirea serviciului public veritabil de radio și de televiziune.